

MISJONSHØGSKOLEN
MASTER I GLOBALE STUDIER

”LEGENDEN OM NARNIA” –
EN PARALLELLFORTELLING TIL BIBELEN?

AV
SIRI HEGGESTAD FEDT

”Så blir de stående, disse tre: Tro, håp og kjærlighet.

Men størst blant dem er kjærligheten”.

(1 Kor 13,13)

STAVANGER

MAI 2011

INNHALDSFORTEGNELSE

FORKORTELSER.....	5
-------------------	---

Kapittel en

INTRODUKSJON.....	6
1.1 Begrunnelse for valg av oppgave.....	6
1.2 Hvorfor jeg ser temaet som interessant for forskning.....	6
1.3 Mål med oppgaven – problemstilling.....	6
1.4 Hvordan jeg vil gå frem.....	7

Kapittel to

FORUTSETNINGER FOR LEWIS`SKRIVING AV NARNIA-BØKENE.....	8
2.1 C.S. Lewis og kristendommen.....	8
2.2 C.S. Lewis og eventyrsjangeren.....	8
2.3 Bakgrunn og inspirasjonskilder for Narnia.....	9
2.4 Forklaring av allegoribegrepet.....	14
2.5 Drøftende redegjørelse for allegoribegrepet.....	15
2.6 Allegorien og lignelsen.....	17
2.7 Allegorien og metaforen.....	18

Kapittel tre

ANALYSE AV ”LØVEN, HEKSA OG KLESSKAPET” M.M.....	20
3.1 Litt om disipler.....	20
3.2 Analyse av ”Løven, heksa og klesskapet”.....	22

3.2.1 Introduksjon.....	22
3.2.2 Inn i skapet.....	22
3.2.3 Hos beverne.....	24
3.2.4 Hos heksen.....	30
3.2.5 Til steinbordet.....	31
3.2.6 I heksens makt.....	34
3.2.7 Ved steinbordet.....	35
3.2.8 Reddet.....	38
3.2.9 Utvalgt.....	40
3.2.10 Pint, plaget og henrettet.....	41
3.2.11 Oppstandelsesvitner.....	42
3.2.12 Steinbordet sprekker.....	44
3.2.13 Fri.....	45
3.2.14 En forandret gutt.....	47
3.2.15 Konger og dronninger.....	49
3.2.16 Viktige momenter i "Løven".....	49

Kapittel fire

ANALYSE AV "REISEN TIL DET YTTERSTE HAV".....51

4.1 Analyse av "Ytterste hav".....51

4.1.1 Introduksjon.....	51
4.1.2 Motvillig passasjer.....	51
4.1.3 En profeti.....	52
4.1.4 Caspians kall.....	53
4.1.5 Lucys oppdrag.....	54
4.1.6 Ondskap i luften – og i vannet.....	57
4.1.7 Mørke og lys.....	59
4.1.8 Eustace endres.....	60

<i>4.1.9 Et vitnesbyrd</i>	64
<i>4.1.10 Hel og fri</i>	65
<i>4.1.11 Disiplinering</i>	66
<i>4.1.12 Aslans bord</i>	67
<i>4.1.13 De hvite fuglene</i>	68
<i>4.1.14 Drikkbart lys</i>	68
<i>4.1.15 Fristelser</i>	69
<i>4.1.16 Lammet</i>	70
<i>4.1.17 Ripipips lengsel etter Aslans land</i>	71
<i>4.1.18 Viktige momenter i "Ytterste hav"</i>	72

Kapittel fem

KONKLUSJON.....	73
-----------------	----

LITTERATURLISTE.....	75
----------------------	----

FORKORTELSER

Titlene på de aktuelle bøkene i Narnia-serien vil i denne oppgaven bli forkortet som følger:

”Løven:” ”Løven, heksa og klesskapet”

”Ytterste hav:” ”Reisen til det ytterste hav”

”Striden:” ”Den siste striden”

Kapittel en

INTRODUKSJON

1.1 Begrunnelse for valg av oppgave

Jeg har valgt denne oppgaven fordi Narnia-bøkene er populær lesning blant både barn og voksne. Jeg er interessert i å se nærmere på hva som er så fengende ved disse bøkene. De er åpenbart spennende fortellinger, men kan de også inneholde en dypere mening? Inneholder de en form for åpenbaring? Det finnes en rekke likheter med Bibelen innvevd i bøkene, noe som kan gjøre det naturlig å spørre om følgende: Er disse bøkene en billedlig fremstilling av bibelfortellingen? Jeg ser også at det skjer en stor forandring med flere av karakterene i bøkene, og er interessert i å følge disse forandlingsprosessene. Kan den endringen som skjer med barn fra vår verden i møte med Aslan sammenlignes med disiplenes forandring i møte med Jesus Kristus i bibelfortellingen? Jeg er interessert i å studere dette nærmere.

1.2 Hvorfor jeg ser temaet som interessant for forskning

Jeg finner temaet interessant for forskning, siden C.S. Lewis skriver i en spennende sjanger. Jeg ønsker å finne ut mer om hvorfor disse bøkene taler til både barn og voksne. Kan det være at Narnia-serien inneholder budskap som ligger bak ord og uttrykks bokstavelige betydning? Kan det sies at løven Aslan er et bilde på Jesus Kristus? Blir i så fall barna å se på som bilder på disipler av Jesus? Og hvorfor kan man eventuelt si at det er slik? Jeg finner det også interessant å se nærmere på bakgrunnen for Narnia-serien, og se på om det kan finnes sammenhenger mellom C.S. Lewis' sterke interesse for middelalder- og renessanse- litteratur og de forandringene som skjer med barn fra vår verden i eventyrlandet Narnia.

1.3 Mål med oppgaven – problemstilling

Jeg vil i denne oppgaven studere to av Narnia-bøkene som fortelling, og her se nærmere på Lewis' bruk av billedspråk. Jeg vil videre drøfte hvorvidt de samme bøkene kan sies å være

en parallellfortelling til Bibelen. Jeg vil ha hovedfokus på hva det innebærer å være en disippel av Jesus Kristus.

1.4 Hvordan jeg vil gå frem

Jeg vil starte med å gjøre rede for C.S. Lewis` forutsetninger for å kunne skrive Narnia-serien. Herunder vil jeg si litt om forfatterens liv, interesser og inspirasjonskilder. Jeg vil videre definere og diskutere sentrale begreper. Jeg vil gjøre bruk av dette materialet i analysen av ”Løven” og ”Ytterste hav”. Av hensyn til oppgavens omfang vil jeg i hovedsak konsentrere meg om de to nevnte bøkene. I min analyse vil jeg studere billedspråket i de aktuelle barnebøkene, med tanke på å finne ut om Narnia-serien kan sies å være en parallellfortelling til Bibelen. Her vil jeg ha hovedfokus på den forandringen som skjer med mennesker som møter Aslan, og se på om dette kan hjelpe oss til å få en større forståelse for begrepet disippelgjøring. Jeg vil avslutningsvis komme med en konklusjon.

Kapittel to

FORUTSETNINGER FOR LEWIS`SKRIVING AV NARNIA-BØKENE

2.1 C.S. Lewis og kristendommen

Clive Staples Lewis ble født 29. november 1898 i Belfast. Foreldrene hans var protestanter, og tilhørte dermed majoriteten i Irland. Moren til C.S.Lewis døde av kreft i 1908, og Lewis ble sendt på internatskole i England. Skolen var streng, men en ting var positivt for Lewis under oppholdet der: Han ble en kristen. Lewis leste i Bibelen selv, ba og kom til tro.

To år senere begynte den unge Lewis imidlertid å miste den kristne troen sin. Han gikk nå på skole i idylliske Malvern i England. Her lærte han om gresk og norrøn mytologi, og gled bort fra den kristne troen.

Vendepunktet kom i 1929, da Lewis var 31 år gammel. Lewis var nå foreleser i engelsk ved Magdalen College i Oxford. Han ble der kjent med en annen nylig ansatt lærer: J.R.R. Tolkien, professor i angelsaksisk. Tolkien var katolikk, og både han og andre kristne venner påvirket Lewis til en dag å bøye kne, kapitulere og erkjenne at Gud er Gud. Lewis var anglikaner og medlem av the Church of England. Men relasjonen til Gud var viktigere for ham enn relasjonen til en kirke. Den kristne troen var en viktig del av Lewis` liv, og troen farger også hans barnebokserie ”The Chronicles of Narnia”.¹

2.2 C.S. Lewis og eventyrsjangeren

C.S. Lewis har i et essay sagt at han skrev eventyr, siden eventyret virket som den ideelle formen for det han hadde å si. Dermed fikk Narnia-bøkene form av eventyr.²

Ordet eventyr kommer av det norrønne ordet ”æfintýr” og fra det latinske ordet ”adventura”. Ordet betyr en overraskende, spennende, ofte farlig opplevelse. Eventyr som har

¹ Michael Coren, *C.S. Lewis. Mannen som skapte Narnia* (Skjetten: Hermon Forlag AS, 2006), 7-127.

² C.S. Lewis, *Of other worlds. Essays and stories. Edited by Walter Hooper* (Orlando: Harcourt Brace & Company, 1966), 37.

levd i en naturlig tradisjon uten navngitt forfatter, kalles folkeeventyr. Eventyr med navngitt forfatter kalles kunsteventyr.³

Ifølge Drangsholt har parallelle eventyrverdener vært viktige så lenge mennesker har fortalt historier. Hun sier at skapet i "Løven, heksa og klesskapet" er en portal inn til en farlig, symbolsk eventyrverden. Drangsholt sier at overgangen fra dagliglivet i muntlig overleverte fortellinger ofte blir symbolisert ved at barn og unge går inn i en skog. I eventyret om Hans og Grete har de to barna en utrivelig stemor, mens de i skogen møter monstre de må bekjempe før de kan dra tilbake til en bedre virkelighet enn de forlot. På 1800-tallet ble den symbolske skogen omskapt til en enda mer virkelighetsfjern verden. I 1865 kom Lewis Carrolls "Alice i eventyrland" ut. Her følger nysgjerrige Alice etter en kanin ned i et kaninhull, finner en gullnøkkel som passer til en liten dør, og kommer inn i en alternativ virkelighet.⁴ Slik jeg ser det, følger Narnia-bøkene et liknende mønster. Portalene er forskjellige fra bok til bok, men alle fører barna inn i en ny, spennende verden, hvor de overvinner farer og prøvelser med Aslans hjelp.

På bakgrunn av det ovenstående vil jeg vurdere billedtalen i "Løven" og "Ytterste hav", og etter hvert se på hva som er relevant med henblikk på min problemstilling. Jeg ser begrepet eventyr som et nyttig redskap å bruke til å forstå hvorvidt Narnia-bøkene kan sies å utgjøre en parallell fortelling til den disippelgjøringsprosessen vi leser om i bibelfortellingen.

2.3 Bakgrunn og inspirasjonskilder for Narnia

En del av bakgrunnen for Narnia-serien er nok å finne i C.S. Lewis' sterke interesse for middelalder- og renessanselitteratur. Rennsansen i litteraturen og billedkunsten innebar en revitalisering av antikken. Hans Küng sier at renessansen var "En entusiastisk retur til antikken, til gresk-romersk litteratur og filosofi (spesielt Platon), kunst og vitenskap".⁵

Platon ble gjenopplaget i renessansen. Platon (427-348 f. Kr.) beskrev en idealverden av former som vår synlige verden bare er en avskygning av, ifølge Platon.⁶ Platon mente at det allegoriske momentet ved et språklig bilde er dét ved dette bildet som peker henimot noe

³ Olaf Kortner/Preben Munthe/Egil Tveterås (hovedred.), *Aschehoug og Gyldendals STORE NORSKE Leksikon*, bind 4 (Oslo: Kunnskapsforlaget, 1978), 84 og 402.

⁴ Janne Stigen Drangsholt, "En portal til virkeligheten," i *"Aftenposten innsikt"*, Nr. 11 (Oslo: Schibsted Magasiner A/S, 2009), 87.

⁵ Hans Küng, *The Catholic Church* (London: Phoenix Press, 2002), 126.

⁶ Colin Duriez, *A Field Guide to Narnia* (Madison: InterVarsity Press, 2004), 56.

annet. Hos Platon er dette ”annet” en betegnelse på en begreps- eller idéverden.⁷ Platon så altså idéene som det virkelige, det egentlige, og vår sansbare verden som en manifestering av denne idealverdenen.

Platons elev Aristoteles (384-322 f.Kr.) sa at dyder i ens karakter ikke kommer av seg selv, de er et resultat av handlinger. Han mente at ”vi blir rettferdige ved å gjøre rettferdige handlinger, sindige ved å gjøre sindige handlinger, og modige ved å gjøre modige handlinger”.⁸

Thomas Aquinas (1225-1274) hadde mer å si om etiske dyder enn Aristoteles. Thomas snakket om fire ”kardinaldyder”: Visdom, mot, måtehold og rettferdighet. Han skilte mellom disse og de tre ”teologiske dydene” tro, håp og kjærlighet. De siste er det bare Guds nåde som kan gi oss del i. Thomas Aquinas var den viktigste kristne etikeren i middelalderen.⁹

Hos Augustin (354-430) finner vi en todeling mellom Guds by og den jordiske by. Gud har absolutt eksistens, mens det skapte har en relativ eksistens, noe som medfører at det er foranderlig. Augustin sa at ondskapen og fiendskapet mot Gud kommer av viljen, og det skader naturen. Han sa videre at også skapninger uten forstand har sin egen plass i Guds skaperverk. Augustin sa at Gud skal æres for sitt skaperverk, at alt det skapte er godt av natur, og at det har sin egen skjønnhet.¹⁰

C.S. Lewis skrev Narnia-bøkene med et sett av dyder fra det han kalte de ”gamle bøkene”. Men han brukte en ny innfallsvinkel til Narnia – en annen verden.¹¹ Lewis var entusiastisk overfor Spencer.¹² Edmund Spencer (1552-99) hadde skrevet verket ”The Faerie Queen”, om krigerjomfruen Britomart. Selv om Spencer hadde navnet fra et dikt av Vergil, ville han med Britomart tegne et portrett av den britiske dronning Elisabeth. Hun representerer her toppen av ridderlighet.¹³ Lewis var professor i middelalder- og renessanse-litteratur,¹⁴ og kjente til Spencers forfatterskap. Jeg finner det dermed sannsynlig av Lewis

⁷ Egil A. Wyller, *Platon 1. Grunnvisjonen og det Skjønne* (Oslo: Andresen & Butenschøn AS og Spartacus AS, 1995), 41.

⁸ Samuel Wells (red.), *Christian Ethics. An introductory reader* (Chichester: Blackwell Publishing Ltd, 2010), 56.

⁹ Gunnar Heiene/ Svein Olaf Thorbjørnsen, *Fellesskap og ansvar. Innføring i kristen etikk* (Oslo: Universitetsforlaget AS, 1994), 33-34.

¹⁰ Aurelius Augustin, *De Civitate Dei – Gudsstaten eller Guds by* (Oslo: Pax Forlag A/S, 2010), 116-131.

¹¹ Colin Duriez, *A Field Guide to Narnia*. (Madison: InterVarsity Press, 2004), 60.

¹² Andrew Norman Wilson, *C.S. Lewis. A Biography*. (Glasgow: HarperCollins, 1990), 217.

¹³ Andrew Sanders, *The Short Oxford history of English Literature*. (Oxford: Oxford University Press, 1994), 126-127.

¹⁴ Michael Coren, *C.S. Lewis. Mannen som skapte Narnia* (Skjetten: Hermon Forlag AS, 2006), 90.

var påvirket av Spencers diktverk, da han skrev Narnia-bøkene. I verket blir dronning Elisabeth æret i allegoriske uttrykk i form av dydene Hellighet, Måtehold, Kyskhets, Vennskap, Rettferdighet og Høflighet.¹⁵ Disse dydene holdes høyt også i Narnia-bøkene. Lewis' bruk av allegori og paralleller kan ha vært påvirket av Spencer, det samme kan gjelde for Lewis' forkjærlighet for dueller, sverd og rustninger.

Ifølge Sanders var en middelaldersk ridder en soldat som var rik nok til å eie en hest, og til å utstyre seg med rustning og våpen. Det engelske ordet "knight"- ridder – har sin opprinnelse i det gammelengelske "cniht": Ordet betegner en ungdom som i utvidet betydning var i tjeneste i det militære. Det gamle germanske systemet hadde ved inngangen til det tolvte århundret blitt formalisert, og en ung krigers læretid hos en eldre mann var nå regulert av en rekke ritualer. Disse var velsignet av kirken. Blant dem var et rituellet bad og en bindende ed. Ridderen skulle beskytte de svake, gjøre urett om til rett og forsvare den kristne tro.¹⁶

Ifølge Kevin Crossley-Holland var riddere både i romanser og i det virkelige liv enten menn av ære, eller brutale menn. Han sier videre at i forordet til ridderfortellingene av sir Thomas Malory, "Le Morte d'Arthur", skriver William Caxton at man her kan se "edel ridderlighet, høflighet, menneskelighet, vennlighet, hardførhet, kjærlighet, vennskap, feighet, mord, hat, dyder og synd".¹⁷ Crossley-Holland sier at Sir Lancelot var den av ridderne som kong Arthur stolte mest på. Sir Lancelot blir beskrevet som edel, lojal, snill, mild og høflig. Likevel har han en svakhet: Han har en elskerinne. Dette fører til et oppbrudd mellom ridderne og ødeleggelse av slottet Camelot.¹⁸ Hans synd har konsekvenser.

Riddere bar tunge rustninger (s. 79). Og i middelalderen bar både saksere, keltere og vikinger skjold, spyd, kniver, kampøkser, langbuer og armbrøster med piler, lanser og dolker. Sverdet var mest verdsatt (s. 81). Samtidig ble sverdet sett på som et symbol på ridderskapet (s. 34).

Sir Thomas Malory skrev "Le Morte de` Arthur" i midten av det 15. århundret (s.81). I noen av Arthur-romansene er selve reisen poenget med en ridders søken. En søken er en lang reise som innebærer vanskelige og farlige eventyr, og den har alltid en årsak (s.97). En ridder på søken må møte den ytterste grense og møte seg selv ansikt til ansikt. Ridderen må forbli

¹⁵ Sanders, *English Literature*, 126-127.

¹⁶ Sanders, *English Literature*, 38.

¹⁷ Kevin Crossley-Holland, *Konge og legende. Historien om Kong Arthur og Ridderne av Det runde bord* (N.W. Damm & Søn A.S, 2001), 17.

¹⁸ Crossley-Holland, *Konge og legende*, 77. Sidetallene i det følgende viser til denne boken.

høvisk, trosse utfordringer, møte naturlige og overnaturlige krefter med likevekt i sinnet, og han må være en dyktig kriger (s.97). Den mest utfordrende søkenen var søkenen etter begeret som Kristus og disiplene hans brukte under nattverdsmåltidet - Den hellige gral (s.99). I middelalderen så man en tett forbindelse mellom Det runde bord og nattverdsbordet. Man så dermed en forbindelse mellom Arthur og ridderne og Jesus og disiplene - et bånd mellom ridderskap og religion (s.37).

Som barn leste C.S. Lewis "King Arthur" av Mark Twain. Han leste med iver Edith Nesbits trilogi, og fikk gjennom den for første gang en øyeeåpner for antikken. En av hans favoritter var "Gulliver". Lewis møtte noe vakkert i bøkene til Beatrix Potter, og ble gjennom Tenniel møtt på sin lidenskap for "påkledde dyr". Nå var C.S. Lewis 6-7-8 år, og levde i en fantasiverden. Han skapte det middelalderske Dyreland, hvor "påkledde dyr" og "riddere i rustning" var viktige ingredienser. Han fortalte her om ridderlige mus og kaniner i rustning som dro av sted for å drepe kjempemessige katter.¹⁹

Jonathan Swifts "Gullivers reise til Lilleputt" omhandler temaer som frihet og fangenskap, svik, nåde og gjenopprettelse. Her er en kjempe og minimensker, og det løftes frem dyder som tapperhet, sindighet og utholdenhet.²⁰ Disse temaene og dydene farger også Narnia-serien.

Som barn likte C.S. Lewis å kripe inn i et stort garderobeskap eller et tomt rom med en bokstabel. Han elsket å lese. På skole i Malvern leste den unge Lewis om Vergil og Homer, og om norrøn mytologi, noe han ble svært interessert i.²¹ I norrøn mytologi kan vi blant mye annet lese om Fenresulven, om fimbulvinter, om dverger og jotner.²² Dette er elementer som vi kan ane en gjenklang etter i Narnia-bøkene. Fenresulven er en diger ulv, mens fimbulvinter er en fryktelig isvinter.²³

I "Phantastes" av George MacDonald åpnes en ny verden for Drømmeren gjennom et soveromsmøbel. Dermed ble de første frøene til Narnia sådd i C.S. Lewis.²⁴ Lewis kjøpte "Phantastes" i mars 1916, og ble svært betatt av både boken og forfatteren. MacDonald var

¹⁹ C.S. Lewis, *Tatt av glæden* (Oslo: Luther forlag, 2007), 17-19.

²⁰ Jonathan Swift, *Gullivers reise til Lilleputt* (Århus: Aarhus Stiftsbogtrykkerie, 1999), 1-26.

²¹ Michael Coren, *C.S. Lewis. Mannen som skapte Narnia* (Skjetten: Hermon Forlag AS, 2006), 20-21.

²² Anders Bæksted, *Nordiske guder og helter. Myter og sagn fra førkristen tid* (Oslo: H. Aschehoug & Co., 2002), 284.

²³ Bæksted, *Nordiske guder og helter*, 284.

²⁴ Andrew Norman Wilson, *C.S. Lewis. A Biography* (Glasgow: HarperCollins, 1991), 214.

kristen, og både han og ”Phantastes” hadde stor innflytelse på C.S. Lewis. MacDonald brukte dessuten en religiøs symbolisme. Også hans billedspråk kan dermed ha påvirket Lewis.²⁵

Wilson sier at det sammenbindende elementet i Narnia-serien er stedet, landet Narnia. Wilson sier at C.S. Lewis har lånt denne metoden fra Spencer: Hos ham er ”Faerie Land” det samlende leddet i diktverket.²⁶ Wagner sier at Tolkien skapte en hel sekundær verden, en under-skapelse eller ”sub-creation”. Denne verdenen kalte Tolkien for ”Middle-earth”. Tolkien trodde at bare Gud kan skape ut ifra ingenting. Men siden mennesker er skapt av Gud, kan forfattere bruke Guds skaperverk som materiale for å skape sine egne under-skapelser. Denne idèen hadde en sterk innflytelse på C.S. Lewis, som skapte Narnia som sin egen ”sub-creation”. Wagner sier imidlertid at formen i Lewis` Narnia og Tolkiens ”Ringenes Herre” er forskjellig. Lewis brukte eventyrsjangeren, mens Tolkien benyttet en komplett mytologi i sin trilogi. Tolkiens ”Middle-earth” er komplett med spesielle kulturer, originale språk, omfattende bakgrunnsinformasjon og en mengde detaljer. ”Ringenes Herre” er dermed rettet mot et voksent publikum, mens Narnia-bøkene er barnebøker.²⁷

Også Skarsaune trekker frem Tolkiens myte-teori. I essayet ”On Fairy Stories” (I *Essays presented to Charles Williams*) har Tolkien sagt at mennesket ligner Gud i det at det kan skape verdener og befolke dem. Dette gjør mennesker i størst utstrekning i de historiene de forteller hverandre, og de mest komplette verdenene skapt av mennesker finner vi i mytene. Dette er Tolkiens ”sub-creation”. Siden vi er skapt av Gud, vil vår under-skapelse gjenspeile Guds skapelse og Hans fortelling. Derfor vil det ifølge Skarsaune i alle myter finnes ekko, deler av Guds frelseshistorie. Her finner vi det sanne ved mytene. Lewis skapte landet Narnia, og lot her Guds fortelling bli iscenesatt i en verden av mytiske karakterer. Skarsaune sier videre at det ”før-moderne” samfunnet i Narnia gjør det mulig for C.S. Lewis å bringe til liv en del gamle kristne idealer, herunder fremfor alt fysisk mot. I Narnia er dette en av de viktigste kristne dydene, i et samfunn hvor idealene i det gamle kristne riddersynet eksisterer i beste velgående.²⁸

Duriez sier at Lewis` symbolske Narnia-verden peker imot noe annet: Det virkelige. Han sier at Narnia-fortellingen tar oss med tilbake til vår egen verden, men nå med en ny forståelse for vår verdens farer og muligheter. Vi har fått et utvidet perspektiv på hensikten

²⁵ Coren, *C.S. Lewis. Mannen som skapte Narnia*, 24.

²⁶ Wilson, *C.S. Lewis. A Biography*, 221.

²⁷ Richard Wagner, *C.S. Lewis & Narnia for Dummies* (Indianapolis: Wiley Publishing Inc., 2005), 101-104.

²⁸ Oskar Skarsaune, *Myte og virkelighet. En innføring i C.S. Lewis` liv og forfatterskap* (Oslo: Credo Forlag A.S, 1995), 53-55.

med Guds skapelse og hans mening med å skape oss. På denne måten opplyser Lewis vår Guds-åpenbaring. Dette gjør C.S. Lewis gjennom i Narnia-serien å snakke om Gud, Jesus og naturen, samt å utforske himmelen og religiøse erfaringer.²⁹

I ”Striden” får Lucy og vennene hennes se et Narnia inne i Narnia, en verden i verden, fortsatt Narnia, men mer virkelig og vakrere enn det Narnia de har erfart til nå. De kan også se det virkelige England, et England i England.³⁰ Her ser jeg et gjenskinn av Platons tenkning, hvor idèene er det virkelige, og vår verden bare er en manifestering av denne idèverdenen. I ”Striden” leser vi også at ”Alt er i Platon” (s.759). Her sier lord Digory dessuten til Peter at det Narnia han kjenner bare er en kopi eller en skygge av det virkelige Narnia. Dette virkelige Narnia har alltid eksistert, og vil bestå til evig tid. På samme måte er vår verden bare en kopi eller en avskygning av noe i Aslans virkelige Narnia (s. 759). Dette er virkelig alt å se hos Platon. Samtidig aner jeg her et gjenskinn av bibelfortellingens evige himmelrike.

2.4 Forklaring av allegoribegrepet

Ordet allegori kommer av det greske ordet ”allegorein”, som betyr å ”si noe annet”.³¹ En allegori er et språklig bilde, som gir assosiasjoner til noe annet enn den bokstavelige betydningen. Med allegorien henviser forfatteren til en betydning han anser for å være allment kjent av leserne. En rød rose blir for eksempel av ”alle” assosiert med kjærlighet. Hvis man vil si ”jeg elsker deg” eller ”jeg er glad i deg” uten å bruke ord, kan man gi den man er glad i en rød rose. Det siste er inspirert av C.S. Lewis.³²

Ved bruk av allegori får forfatteren leseren til å assosiere - bruke fantasi og forestillingsevne. Forfatteren får dermed sagt svært mye gjennom å skrive for eksempel ”rød rose”. Vi tegner oss et bilde av en rød rose på et indre lerret i hodet, kan nesten kjenne duften, og får positive følelser og assosiasjoner.

En allegori er altså et språklig bilde, som åpner opp for innlevelse. Allegorien blir dermed en inngangsport - en dør som åpner leserens sinn og tanker for fantasi og undring.³³ Den hjelper oss med å leve oss inn i en fortelling, ved at vi åpner oss for de assosiasjonene

²⁹ Colin Duriez, *A Field Guide to Narnia* (Madison: InterVarsity Press, 2004), 65.

³⁰ C.S. Lewis, *The Chronicles of Narnia* (London: Harper Collins, 2001), 765-766.

³¹ Olaf Kortner/Preben Munthe/Egil Tveterås (hovedred.), *Aschehoug og Gyldendals STORE NORSKE Leksikon, bind 1* (Oslo: Kunnskapsforlaget, 1978), 164.

³² C.S. Lewis, *The Allegory of Love. A study in medieval tradition* (Oxford: Oxford University Press, 1936), 157.

³³ Karin Gundersen, *Allegorier. Innganger til litteraturens rom* (Oslo: H. Aschehoug & Co, 1999), forsidene.

som tankebildene gir oss. Allegorier drar oss inn i teksten: De språklige bildene gir liv til fortellingen vi leser. Bildene drar leserne inn i historien. Dermed oppleves det som om vi er en del av det vi leser om.

Allegorier gjør også at vi bedre husker det vi har lest. Mange er visuelle, og tenker i bilder. Bilder som tegnes på de indre lerretene våre blir lagret i hukommelsen vår, og dukker opp sammen med de assosiasjonene de gir når vi tenker på dem. Allegorier fester seg i hukommelsen vår, noe som gjør dem til effektive fortellergrep. De farger teksten, og gir den liv. De fanger oppmerksomheten vår, og de fester seg i vår bevissthet. De er dører inn til fortellingen, og de er døråpnere for ny forståelse og innlevelse. Det siste er inspirert av Karin Gundersen.³⁴

Allegorier har en dobbelt bunn: De rommer mer enn det vi ser ved første øyekast. De utvider perspektivet vårt, og hjelper oss til å se bak ordets eller uttrykkets bokstavelige betydning. Allegorier innehar en dobbelthet. De har en bokstavelig betydning, og samtidig en annen, mer skjult betydning.³⁵ Forfatteren tenker seg nok likevel at leserne vil oppfatte og gjenkjenne denne andre betydningen til et ord eller uttrykk. Forfatteren spiller altså på leserens forkunnskaper - han henviser til noe han antar at leseren kjenner til.

C. S. Lewis må ha forutsatt at leserne hans har evnen til å se dobbeltheten i Narnia-bøkene: Da i særlig grad hans voksne lesere. Samtidig får Lewis` unge lesere lov til å leve seg inn i og drømme seg bort i de spennende eventyrene i Narnia-bøkene.

2.5 Drøftende redegjørelse for allegoribegrepet

Barnebok-serien "The Chronicles of Narnia" ble skrevet og utgitt etter 2. verdenskrig. Forut for dette, fra 1931-1936, hadde C.S. Lewis skrevet blant annet "The Pilgrim`s Regress".³⁶ Denne boken har undertittelen "An allegorical apology for Christianity, reason and romanticism". Med andre ord utgjør boken et forsvar for kristendom, romantikk og fornuft – i allegorisk form.³⁷ I 1936 kom dessuten Lewis` bok "The Allegory of love" ut. Boken er et studie i middelalderisk tradisjon, samt i den allegoriske metode. Boken viser Lewis` sterke interesse for middelalderens litterære tradisjon, hvor allegori var dominerende i formspråket.

³⁴ Gundersen, *Allegorier. Innganger til litteraturens rom*, forsiden.

³⁵ Meyer Howard Abrams, *A Glossary of Literary Terms/Seventh edition* (Boston: Heinle & Heinle, 1999), 5.

³⁶ Andrew Norman Wilson, *C.S. Lewis. A Biography* (Glasgow: Harper Collins, 1990), 133 og 206.

³⁷ C.S. Lewis, *The Pilgrim`s Regress* (London: Fount, 1998), 3 før forord.

Begge bøkene viser Lewis` utstrakte bruk av - og sterke interesse for - allegorien som litterært virkemiddel.³⁸

Selv sa Lewis at han ikke skrev Narnia-bøkene som bibelsk allegori, og bruker i stedet ordet ”supposals”: ”Antakelser.” I et brev fra 1958 sier C.S. Lewis at allegorier og antakelser er forskjellige, da de ”blander det virkelige og det uvirkelige på forskjellige måter”.³⁹ Han sier videre at Kristi inkarnasjon i en annen verden er en antakelse, den er ”mere supposal”. Men sett at vi hadde å gjøre med en slik antakelse, ”ville Han virkelig ha vært fysisk til stede i den verdenen som Han var det i Palestina, og Hans død på steinbordet ville ha vært en fysisk hendelse ikke mindre enn Hans død på Golgata”. C.S. Lewis sier i samme brev at han med begrepet ”allegori” ”mener en komposisjon (enten billedlig eller bokstavelig) hvor ikke-materielle virkeligheter er representert av oppdiktete fysiske objekter” (s.120). Som eksempel på dette sier han at Amor står for erotisk kjærlighet, og en kjempe står for fortvilelse i John Bunyans ”The Pilgrims Progress”. C.S. Lewis sier videre at Aslan ville være en allegorisk figur om han representerte den ikke-materielle Gud på samme måte som kjempen Fortvilelse representerer fortvilelse. C.S. Lewis mente imidlertid at den oppdiktete Aslan gir et tenkt svar på følgende spørsmål: ”Hvordan ville Kristus være om det virkelig fantes en verden som Narnia og Han valgte å bli inkarnert og dø og stå opp igjen i den verdenen som Han faktisk har gjort det i vår?” C.S. Lewis mente at dette slett ikke er allegori (s.120).

Før C.S. Lewis skrev Narnia-serien, hadde han inngående studert middelalderens litterære tradisjon. Dette ser vi i hans bok ”The Allegory of Love” fra 1936. Allegorisk skrivning var dominerende i middelalderen, og man gikk her ifra å vektlegge den ytre verden til å se den indre verdenen som den viktigste. Lewis sa i ”The Allegory of Love” at ”alle allegorier har en tendens til å virke katolske for den generelle leseren”. C. S. Lewis antydte at dette er relatert til det faktum at katolsk teologi har en tendens til å presentere det fysiske som et slags symbol for det metafysiske.⁴⁰ Jeg ser dette som en mulig bakgrunn for Lewis` allegori-definisjon.

Richard Wagner sier at C.S. Lewis ikke skrev Narnia-krøniken som en bibelsk allegori.⁴¹ John Warwick Montgomery legger imidlertid vekt på C.S. Lewis` sterke interesse for apologetikk og kristendom. Og han sier det så sterkt som at Narnia-krøniken ”inneholder

³⁸ Lewis, *The Allegory of love. A study in medieval tradition*, 1, 86, 105, 233.

³⁹ C.S. Lewis, *The Spirit of C.S. Lewis. A Year of Readings from His Life and Work*. Edited by Lesley Walmsley. (London: Fount, 1999), 120. Sidetall i det følgende viser til denne boken.

⁴⁰ Lewis, *The Allegory of Love. A study in medieval tradition*, 322-4.

⁴¹ Richard Wagner, *C.S. Lewis & Narnia for Dummies* (Indianapolis: Wiley Publishing, 2005), 98.

kraftfull og dyp kristen allegori vevd inn i dens fibre”. Han sier at det fremfor alt er denne allegoriske tråden som gjør Narnia-bøkene til ”en integrert enhetlig helhet”.⁴²

Den engelske litteraturprofessoren Marvin D. Hinten sier noe lignende. I sin bok ”The Keys to the Chronicles” konkluderer han med at Narnia-bøkene ikke utelukkende er allegorier, men de inneholder allegoriske elementer. Han sier også at deler av serien inneholder tilstrekkelig av sammenføyde allegoriske elementer til at man kan kalle deler av disse bøkene allegoriske. Hinten nevner ”Løven”, ”Ytterste hav” og ”Striden” i denne sammenheng.⁴³ Når Hinten her snakker om ”allegoriske elementer” mener han både elementer av allegori til Bibelen, og til mytologi og litteratur.

2.6 Allegorien og lignelsen

Allegorien har mye til felles med lignelsen. Lignelsen – parabelen - har på samme måte som allegorien en tendens til ”å skjule noe samtidig som det blir gjort kjent”(Miller 1981:357). Lignelsens mening og funksjon kan tilsvare det hebraiske ordet ”mashal”. ”Mashal” betyr ”gåte” eller ”gåtefull fortelling”, og blir ofte oversatt med ”parabel” i Septuaginta - den viktigste greske versjonen av Det gamle testamentet.

Ordet parabel kommer av det greske ordet ”parabole”, og betyr ”sammenlignelse”. Også på dette punktet minner parabelen om allegorien. De skaper begge et behov for tolkning. Både parabelen og allegorien kan være illustrerende, men samtidig gåtefulle og vanskelige.

Også Koelb ser allegorien og lignelsen i sammenheng. Han mener at både parabelen og allegorien inneholder en motsetning, som gjør den både engasjerende og vanskelig. På samme tid inviterer de begge til tolkning, og frustrerer våre tolkningsforsøk.⁴⁴

Det ovenstående viser igjen allegoriens doble bunn: Det første, bokstavelige betydningsnivået er godt synlig og lett tilgjengelig. Samtidig har allegorien et andre betydningsnivå som er relatert til det første, men som er vanskeligere tilgjengelig⁴⁵ – som i en

⁴² Edmund Fuller/ Clyde S. Kilby/Russell Kirk/John W. Montgomery/ Chad Walsh, *Myth, allegory and Gospel. An interpretation of J.R.R. Tolkien/C.S. Lewis/G.K. Chesterton/Charles Williams* (Minneapolis: Bethany Fellowship, 1974), 109.

⁴³ Marvin D. Hinten, *The Keys to the Chronicles. Unlocking the Symbols of C.S. Lewis's Narnia* (Nashville: Broadman & Holman Publishers, 2005), 109.

⁴⁴ Jakob Lothe, *Fiksjon og film. Narrativ teori og analyse* (Oslo: Universitetsforlaget, 2. utg. 2003), 154-158.

⁴⁵ Meyer Howard Abrams, *A Glossary of Literary terms/Seventh Edition* (Boston: Heinle & Heinle, 1999), 5.

eske med dobbelt bunn. Allegoriens doble bunn inneholder likevel verdifull informasjon – den er som en skjult skatt som kommer til syne når vi tar allegorien nærmere i øyesyn.

2.7 Allegorien og metaforen

Ordet ”metafor” kommer av det greske ordet ”methaphorá”, som betyr ”overføring”.⁴⁶

Metaforen er ”et begrep uttrykt gjennom et annet begrep som det står i et slags likhetsforhold til, en kortform av sammenligningen, similitudo, d.v.s. at sammenligningen ikke er formelt uttrykt”. Når vi bruker en metafor, setter vi noe annet i stedet for det vi vil beskrive. Begrepet metafor innebærer at man ”låner” et ord fra et område hvor ordet ”egentlig” hører hjemme. Denne forestillingen stammer fra antikkens teori om at det finnes et naturgitt forhold mellom et ord og ordets betydning. Moderne teorier betoner sterkere vekselvirkningen mellom det egentlige og det overførte forestillingsområdet.⁴⁷ Her ser vi metaforens likhet med allegorien, som har et egentlig og et overført forestillings- eller betydningsområde.

Ifølge Berg og Guldal sammenligner man – man beskriver ved hjelp av bilder – når man overfører karakteristiske egenskaper fra ett område til et annet. De sier videre at man kaller bildet ”metafor” når sammenligningsleddet mangler, slik at koplingen skjer direkte.⁴⁸

Ifølge den franske grammatikeren, retorikeren og filosofen Dumarsais, kan allegorien defineres slik: ”Allegorien har mye til felles med metaforen; allegorien er faktisk ikke noe annet enn en utvidet metafor (mètaphore continuèe). Allegorien er en diskurs (discours) som helt fra starten av presenteres i egentlig betydning (sens propre) og fremstår som noe helt annet enn det man har til hensikt å antyde, men som bare tjener som sammenligning for å gi forståelse av en annen betydning som ikke blir uttrykt”.⁴⁹ Her ser vi tydelig allegoriens likhet med metaforen.

Abrams definerer allegoribegrepet som følger: ”En allegori er en skildring, enten i prosa eller poesi, hvor aktørene og handlingene, og noen ganger miljøskildringen også, er planlagt av forfatteren for å skape en logisk fornemmelse av det ”bokstavelige”, eller første

⁴⁶ Tormod Eide, *Retorisk Leksikon* (Oslo: Universitetsforlaget, 1990), 78.

⁴⁷ Eide, *Retorisk Leksikon*, 79.

⁴⁸ Tove Berg/ Reidunn Guldal, *Alle tiders norsk. Dei språklege emna. 1.-3. årssteget. Nynorsk*. (Oslo: H. Aschehoug & Co., 1986), 50.

⁴⁹ Gundersen, *Allegorier. Innganger til Litteraturens rom*, 14.

betydningsnivået, og samtidig å gi uttrykk for et andre betydningsnivå som er relatert til det første”.⁵⁰ Her ser vi tydelig den dobbeltheten som også jeg mener at allegorien innehar.

Jeg ser begreper som ”allegori” og ”supposal” som nyttige redskaper i min fortolkning. Jeg vil i mine analysekapitler også se nærmere på Lewis` anvendelse av bakgrunnsstoff i de aktuelle Narnia-bøkene. I hvilken grad benytter Lewis dette materialet i ”Løven” og ”Ytterste hav”?

⁵⁰ Meyer Howard Abrams, *A Glossary of Literary Terms. Seventh Edition* (Boston: Heinle & Heinle, 1999), 5.

Kapittel tre

ANALYSE AV "LØVEN, HEKSA OG KLESSKAPET" M.M.

3.1 Litt om disipler

Jeg vil i dette og påfølgende kapittel drøfte hvorvidt karakterer i Narnia-serien kan sies å være paralleller til Jesus og noen av Hans disipler og etterfølgere i bibelfortellingen, med særlig vekt på forandring og etterfølgelse.

Jesus gikk sammen med sine 12 disipler i tre år, og forberedte dem på det oppdraget som ventet dem. På tre år ble en gruppe av vanlige, redde menn forandret til troskjemper. I samvær med Jesus skjedde det en gjennomgripende forandring med dem, som gjorde at de etter Jesu død og oppstandelse ble i stand til å forandre verdenshistorien.

Et møte med Jesus forandrer alt. Man blir aldri mer den samme. Det fikk også kvinnene som møtte Jesus erfare. Det var kvinner som var de første vitnene til Jesu oppstandelse. I Narnia er det også kvinner som først ser Aslan etter hans død på steinbordet i "Løven, hekka og klesskapet".

"Kom, følg meg" sier Jesus i Matt 4,19. "Kom, følg meg, så vil jeg gjøre dere til menneskefiskere"! Og fiskerne svarte på kallet, lot garnene ligge og fulgte Ham. Et liv sammen med Jesus er et liv i etterfølgelse og tro. Det koster. Jesus krever alt. Han vil at vi skal legge ned vårt eget, svare på Hans kall og følge Ham.

Narnia er et sted hvor barn fra vår verden blir kjent med Aslan og hans vilje. Jeg vil drøfte om barnas opplevelser under Aslans ledelse i Narnia kan sies å være paralleller til disiplenes erfaringer som etterfølgere av Jesus fra Nasaret. Narnia er stedet hvor Pevensie-søsknene, Eustace og Jill får møte Aslan, lære å kjenne ham, og bli forandret i møte med hans kjærighet. Hans grensesprengende kjærighet virker til en gjennomgripende forandring i de seks barna. De blir forandret på dypet av hvem de er. Barnas liv sammen med Aslan kan vise oss mye om disiplenes liv sammen med Jesus. Aslan elsker barna, han leder dem og går sammen med dem selv når de ikke kan se ham. Jeg vil i dette og påfølgende kapittel drøfte hvorvidt Aslan og barna kan sies å være paralleller til Jesus og noen av Hans nærmeste disipler og etterfølgere.

Så hva er en disippel? Vårt ord ”disippel” kommer av det latinske ordet ”discipulus”, som betyr lærling. I eldre tid har dette alminnelig blitt brukt i betydningen lærling, elev, skolegutt. I våre dager brukes ordet som oftest mest om en religionsstifters tilhengere, særlig når det er snakk om Jesu disipler. I vår Bibel er det det greske ordet ”mathetes” som er oversatt med ordet disippel.⁵¹

Selv sa Jesus det slik: ”Ved dette skal alle forstå at dere er mine disipler: At dere har kjærlighet til hverandre”(Joh 13,35). Vi skal elske hverandre, og slik skal alle forstå at vi er Jesu disipler. Ove Conrad Hanssen sier at Jesus selv kalte dem han ville ha som sine nære etterfølgere, ulikt andre lærere i Jesu samtid. Disse etterfølgerne ble daglig undervist av Jesus, de ble formet av hans eksempel, og Jesus utrustet dem til å tjene det jødiske folket sammen med ham. Gjennom dette ble Jesu etterfølgere også forberedt for det verdensvide oppdraget som ventet dem etter Jesu død, oppstandelse og himmelfart: De skulle gjøre alle folkeslag til Jesu disipler. Jesu tolv disipler fikk også en særstilling som Jesu apostler.⁵² Ordet ”apostolos” ble sjelden i førkristelig gresk benyttet i betydningen ”en utsending”. I Det nye testamente blir ordet apostel imidlertid brukt om ulike slags utsendinger.⁵³

Jesus formet disiplene gjennom sitt daglige samvær med dem. Jeg vil i dette og neste kapittel se nærmere på denne formingsprosessen, samt drøfte hvorvidt Aslans forming av barna i Narnia kan sees på som et bilde på Jesu disippelgjøring i Det nye testamente.

⁵¹ Kortner/Munthe/Tveterås (Hovedred.), *STORE NORRSKE Leksikon, bind 3*, 344.

⁵² Hans Austnaberg og Bård Mæland (red.), *Grensesprenge. Forkynnelse for ungdom 15-18 år. Kap. 15 av Ove Conrad Hanssen* (Trondheim: Tapir Akademisk Forlag, 2009), 227-233

⁵³ Kortner/Munthe/Tveterås (Hovedred.), *STORE NORRSKE Leksikon, bind 1*, 342.

3.2 Analyse av ”Løven, heksa og klesskapet”

3.2.1 Introduksjon

C.S. Lewis skrev ”Løven” først av bøkene i Narnia-serien. Boken ble fullført i 1949⁵⁴, og utgitt i 1950.⁵⁵ ”Løven” er dedikert til Lucy Barfield, C.S. Lewis`fadderbarn (s.110). Boken handler om de fire søsknene Peter, Susan, Edmund og Lucy, og hva de opplevde da de ble sendt ut av London under flyangrepene under andre verdenskrig. Barna blir sendt for å bo hos en gammel professor på landet. Professoren har et gammelt garderobeskap, som viser seg å være en vei inn i eventyrlandet Narnia. I boken får vi følge barnas spennende opplevelser i dette landet.

Lewis begynte for første gang å vurdere å skrive en barnefortelling i 1939. Da bodde det evakuerte barn hos Lewis, og et av dem var svært opptatt av garderoben hans. Barnet spurte Lewis om hva som fantes bak den: Var det en utgang på baksiden? Lewis ble svært oppslukt av denne tanken. Han var også påvirket av blant annet Edith Nesbits ”The Aunt and Anabel”. I denne barneboken fungerer en lignende garderobe som inngangsport til en annen verden.⁵⁶ ”Løven” begynte med at C.S. Lewis så et bilde som på et indre lerret i hodet. Dette bildet hadde han båret med seg siden sekstenårsalderen. Han så da en faun som bar på en paraply i en snødekket skog. Da han også begynte å drømme om en løve, kom Narnia- fortellingen til live i C.S. Lewis` fantasi. Etter hvert skulle det bli i alt syv bøker i denne serien.⁵⁷

3.2.2 Inn i skapet

Lucy, den yngste av barna i fortellingen blir interessert i nettopp et stort garderobeskap, mens barna utforsker huset. Til hennes forundring er døren lett å åpne, og hun kommer inn i et lite rom med pelskåper, som fører henne ut i en snødekket skog (s. 113). Her ser vi at overgangen fra dagliglivet kommer til uttrykk ved at vesle Lucy går gjennom en portal – et skap – og inn i en skog. En slik overgang mellom to virkeligheter har ifølge Drangsholt vært en viktig del av fortellinger så lenge som folk har fortalt hverandre historier. Hun sier også at skapet i

⁵⁴ Paul F. Ford, *Companion to Narnia. Revised and Expanded* (San Fransisco: Harper San Francisco, 2005), 17 i introduksjonen.

⁵⁵ Clive Staples Lewis, *The Chronicles of NARNIA* (London: HarperCollins Publishers Ltd, 2001), 2.

⁵⁶ Michael Coren, *C.S. Lewis. Mannen som skapte Narnia* (Skjetten: Hermon Forlag AS, 2006), 71-72.

⁵⁷ C.S. Lewis, *Of other worlds. Essays and stories. Edited by Walter Hooper* (Orlando: Harcourt Brace & Company, 1966), 42.

”Løven” er ”en portal inn til en farlig, symbolsk eventyrverden”⁵⁸. Dette viser at C.S. Lewis skrev ”Løven” i eventyrsjangeren.

En faun forteller Lucy at landet heter Narnia, og kaller henne ”datter av Eva”. Allerede her kan vi se en parallell til bibelfortellingen. Med uttrykket ”datter av Eva” henvises det til Eva i 1 Mos 3 – ett av de to første menneskene på jorden. Uttrykket understreker at Lucy er av menneskeslekt, i motsetning til faunen Tumnus. Her ser vi det språklige bildets tosidighet, ved at Lucy er en ung jente fra England, og samtidig en ”datter av Eva” - en representant for menneskeslekten med henvisning til 1 Mos. Her henviser forfatteren også til noe han antar at mottakeren kjenner til – syndefallsfortellingen i 1 Mos 3. Denne må kunne regnes som allment kjent blant Lewis` lesere, da kanskje med unntak av de yngste. Bibelfortellingen er en del av vår kulturelle kompetanse, og en forfatter som C.S. Lewis kan dermed henvise til kjente fortellinger fra Bibelen i sine bøker. Vi gjenkjenner elementer fra Bibelen i Narnia-serien, og Lewis får dermed sagt mye mer enn hva ordets eller uttrykkets bokstavelige betydning skulle tilsi.

Tumnus begynner å gråte (s.117), siden han har lovet å gi Lucy i hendene til den hvite heksen. Likevel angrer han, og leder Lucy tilbake til en lyktestolpe som viser vei til garderoben (s.119). Denne handlingen viser faunens godhet, i skarp kontrast til den onde, hvite heksen som ønsker å ta Lucy til fange. Her kommer en sentral tematikk i boken til syne – kampen mellom det gode og det onde. Og Lucys møte med Tumnus blir på denne måten et frempek om det som skal komme. Møtet representerer et anslag – det slår an tonen for fortellingens kampproblematikk.

Når Lucy kommer tilbake til professorens hus, blir hun imidlertid møtt av søsknenes vantro. Lucy er en troverdig jente: Hun pleier å fortelle sannheten. Likevel tror ikke søsknene på det hun forteller om vinterlandet Narnia (s.120). Lucy viser her en viktig egenskap for en disippel: Hun er sannferdig. Vi som er lesere vet at den unge jenta snakker sant, og forstår derfor at søsknenes vantro oppleves frustrerende for henne.

Mens søsknene leker gjemsel, følger Edmund Lucy gjennom skapet og inn i Narnia (s.122). Her møter han den hvite heksen, og blir fristet av hennes gelétopper (s.123-125). Heksen ønsker å få herredømme over ham, siden Edmund er en gutt – en sønn av Adam. Han lover heksen å prøve å bringe søsknene til henne (s.127). Her kan vi se en klar parallell til Matt 26, 14-15, hvor Judas Iskariot får tretti sølvpenger for å forråde Jesus. Edmund blir

⁵⁸ Drangsholt, ”En portal til virkeligheten” i ”*Aftenposten innsikt*”, Nr.11, 86-87.

dermed å forstå som en Judas-figur i Narnia-fortellingen, og jeg ser ham som et bilde på Judas Iskariot, en av Jesu tolv disipler.

Heksen lurer Edmund – hun lyver. Hun sier at hun vil gjøre Edmund til prins, og søsknene til hertug og hertuginner (s. 126). Dette viser heksen som et bilde på djevelen i bibelfortellingen, som lyver for å føre mennesker til fall. Episoden viser også et sentralt element ved fristelsen – godteriet smaker godt, men det er ikke godt for Edmund å spise det. Gelètoppene binder Edmund til heksen og hennes onde vilje, og gjør ham blind for realitetene. Som når Judas blir fristet av sølvpengene, finner den onde heksen Edmunds svake punkt – hans forkjærlighet for gelètopper. Judas ble fristet av penger – djevelen så hans grådighet og pengebegjær. Her ser vi igjen det språklige bildets dobbelthet – på den ene side er Edmund en ung gutt som er glad i gelètopper, på den annen side ser jeg ham som et bilde på Judas Iskariot. Og med Judas-fortellingen i bakhodet oppfatter vi alvoret i Edmunds svik. Han har som Judas blitt bundet til den ondes vilje, og venter bare på en anledning til å forråde søsknene sine. Judas ventet på en anledning til å forråde Jesus. Spenningen i ”Løven” bygger seg opp, og vi begynner å se konturene av det dramatiske som skal skje.

Når Lucy og Edmund kommer tilbake til professorens hus, lyver Edmund. Han sier at han og Lucy har lekt, og latt som om Narnia fantes, noe det ikke gjør (s. 129). Dermed anklager han Lucy for å lyve. Nå får Lucy hjelp av den gamle professoren. Han tar Lucy i forsvar, på en måte som ligner et trosforsvar – kristen apologetikk. Apologeten Lewis kommer her til syne gjennom professoren. Professoren snakker også om logikk, noe som kan være en henvisning til Lewis`interesse for filosofi. Professoren sier at Lucy enten lyver, eller er gal, eller snakker sant. Og siden hun ikke er gal, og heller ikke pleier å lyve, er det mest logisk at hun snakker sant (s. 131). Jeg synes dette minner mye om kristent trosforsvar. Samtidig viser samtalen et viktig aspekt ved kristen tro: Å tro på et vitnesbyrd om noe en selv ikke kan se. Lucy opptrer som et sannhetsvitne, og forteller ærlig om noe hun selv har opplevd. Og hennes historie utfordrer Peter og Susan på deres tillit til søsteren. Ikke lenge etter får de av egen erfaring merke at søsteren har snakket sant.

3.2.3 Hos beverne

Alle søsknene går gjennom garderobeskapet, og snart befinner de seg i skogen som Lucy har snakket om. Her leder en liten rødstrupe dem til en bever, som forteller dem at Aslan er i bevegelse – kanskje har han allerede kommet. Ingen av barna vet hvem Aslan er, likevel frembringer navnet følelser i de fire søsknene. Og hver enkelt av dem får en annen følelse enn de andre når Aslans navn blir nevnt. Edmund føler en mystisk skrekk. Peter føler seg modig

og eventyrlysten. Susan får samme følelse som hun får av god lukt eller vakker musikk. Og Lucy føler seg like fri som ved starten på ferien eller når det blir sommer (s. 141).

Jesus kom for å sette undertrykte fri. Joh 8,36 sier: ”Får Sønnen frigjort dere, da blir dere virkelig fri”. I Luk 4,18-19 siterer Jesus fra profeten Jesajas bok: ”Herrens Ånd er over meg, for han har salvet meg til å forkynne godt budskap for fattige. Han har sendt meg for å rope ut at fanger skal få frihet og blinde få synet igjen, for å sette undertrykte fri og rope ut et nådens år fra Herren”. Jeg ser Aslan som et bilde på Jesus fra Nasaret. Aslan er i Narnia en som bringer frihet: Ja, selv navnet hans frembringer en frihetsfølelse.

Susan får også en positiv følelse når Aslans navn blir nevnt: Hun gjenkjenner det instinktivt som en følelse av velduft eller vakker musikk. Dette kan peke imot teksten hvor Maria salver Jesu føtter med kostbar nardussalve. I Joh 12 leser vi at hele huset ble fylt av duften. Susan må derfor her kunne ses som en parallell til Maria, søsteren til Marta og Lasarus.

I teksten i Joh 12 spør Judas Iskariot: ”Hvorfor ble ikke denne salven solgt for tre hundre denarer og pengene gitt til de fattige?” (Joh 12,5). Judas hadde imidlertid ikke omsorg for de fattige, han sa dette fordi han var en tyv, som pleide å stjele fra pengekassen han hadde ansvaret for (Joh 12,6). Her kommer Judas` pengebegjær til syne, og teksten peker frem imot hans forræderi.

Når Edmund hører Aslans navn bli nevnt, venter han allerede på en anledning til å forråde søsknene sine. Aslans navn fremkaller en følelse av mystisk skrekk hos ham, som om han intuitivt vet at Aslan har makt til å dømme ham for hans handlinger. Kanskje kjenner Edmund på en frykt for å bli straffet for det han planlegger å gjøre imot søsknene. Edmunds følelse av skrekk (når Aslans navn blir nevnt) styrker det bildet jeg har av Edmund som et bilde på forræderen Judas Iskariot. Edmund planlegger et forræderi, og frykter for konsekvensene.

Peter føler seg modig og eventyrlysten når han hører Aslans navn. Her ser vi altså den kristne dyden mot i Peters karakter. Jeg ser dessuten storebroren Peter som en parallell til apostelen Peter. Denne apostelen hadde først navnet Simon, selv om Simon ble kalt Peter. Jesus gav ham navnet Peter, som betyr ”stein” eller ”klippe”,⁵⁹ etter at Peter hadde bekjent hvem Jesus er. Peters bekjennelse finner vi i Matt 16,16: ”Da svarte Simon Peter: ”Du er Messias, den levende Guds Sønn”. Jesus sier til ham: ... ”Du er Peter, og på denne klippen vil

⁵⁹Kortner/Munthe/Tveterås (hovedred.), *STORE NORSKE Leksikon*, bind 9, 378.

jeg bygge min kirke,...” (Matt 16,18). Jesus sier videre at han vil gi Peter himmelrikets nøkler, og han påla disiplene å ikke si til noen at han var Messias (Matt 16,19-20).

Aslans navn fremkaller en lignende forandring hos Peter som hos hans navnebror apostelen. Usikkerheten blir som blåst bort når Aslans navn blir nevnt, og Peter føler seg modig og eventyrlysten. Mot blir også sett på som et kjennetegn for en løve. Det at Peter blir modig når han hører Aslans navn, viser dermed at han blir mer lik Aslan. Vi ser også her en likhet mellom de to tekstene: Det at apostelen Peter blir mer lik Jesus er et viktig aspekt ved Jesu’ disippelgjøring av ham.

I sin bekjennelse sier Simon Peter at Jesus er Messias, den levende Guds Sønn. Ordet Messias kommer fra det hebraiske ordet ”mashiach”, som betyr ”den salvede”. I Det gamle testamente og jødedommen betegner ordet som oftest kongen, selv om det også kan være snakk om den salvede presten – ypperstepresten – eller profetene, som er salvet av Ånden. Den greske oversettelsen av Messias er ”khristos”, og derfra kommer Kristus. Dette er Det nye testaments vanligste betegnelse på Jesus.⁶⁰

Beveren forteller Pevensie-søsknene at Aslan er i bevegelse, og kanskje har han allerede landet. Beveren senker stemmen til en lav hvisken når han sier dette (s.141). Herr Bever har en forventning til at Aslan skal komme, men han vil at bare barna skal høre at Aslan er på veg. Han sier også at Aslan kanskje allerede har landet. Kommer Aslan flyvende ovenfra? Denne episoden reflekterer Messias-forventingen som preget det jødiske folket i årene like før og etter Jesu fødsel. Det at beveren demper stemmen og forteller om Aslans komme til noen få, utvalgte menneskebarn, kan også ses i sammenheng med Matt 16,20. Her pålegger Jesus sine disipler å ikke fortelle til noen at Han er Messias. Også her fremtrer de fire Pevensie-søsknene som paralleller til Jesu disipler. Aslan kommer snart, og bare noen få, utvalgte skal vite det. Jesus er Messias, og bare noen få, utvalgte disipler får vite det – i hvert fall på dette tidspunktet. Jesus sier at det er Gud – hans Far – som har åpenbart for Peter at Jesus er Messias (Matt 16,17). Det er bare noen få utvalgte forunt å få denne innsikten om Jesus nå. Bare Jesu’ nærmeste disipler og venner skal vite det. Dette kan vise at de fire Pevensie-søsknene vil komme til å bli Aslans nærmeste venner og ”disipler”. Jeg ser møtet med beveren som et frempek imot det nære vennskapet som de fire barna etter hvert vil få med Aslan. De kjenner ham ikke ennå – likevel har de alle en anelse om hvem han er. Det er som om de venter på noe, uten å være klar over det, og uten å vite hva de venter på.

⁶⁰ Kortner/Munthe/Tveterås (hovedred.), *STORE NORSKE leksikon*, bind 8, 221.

Jeg ser beverens ord om at Aslan er i bevegelse i sammenheng med jødisk messiasforventning. På den ene side snakker beveren om løven Aslan som er på veg. På den annen side kan det ligge en dypere mening i uttalelsen – en mening som omhandler den ventede Messias i Israel. Etter at Israelsriket gikk til grunne i år 587 f. Kr., håpet jødene at Gud ville sende en konge som kunne gjenreise riket. Denne frelserkongen fikk betegnelsen Messias. Ifølge Salomos Salmer (ca. 50 f. Kr.) skulle Messias slå fienden og skape en ny religiøs og sosial storhetstid. Jesus sa til Det høye råd at han var Messias (Mark 14,61-62), og Pilatus henrettet ham som messiansk opprører.⁶¹

De troende i den gamle paktens tid hadde ikke full oversikt over hvordan Guds Messias skulle være når han kom. Det de hadde, var løftene om hans komme.⁶² Jødene ventet imidlertid på en militær og åndelig leder, som skulle frigjøre dem. Denne lederen skulle seire over alle fiendene deres, og etablere Guds rike her på jorden.⁶³ Forventingene var sterke i det jødiske folket, og beverens utsagn om Aslan som er i bevegelse, speiler denne forventningen.

Idet herr Bever igjen nevner at Aslan er i bevegelse, får barna på nytt en underlig følelse – som de første tegn til vår, eller som gode nyheter (s. 146). Her antydes det at Aslan – som Jesus Kristus – bringer med seg en mulighet for solskinn, glede og nytt liv, noe som jo kjennetegner våren. At Aslan er i bevegelse er også gode nyheter – på en lignende måte som Jesus Kristus er gode nyheter for alle som får høre om Ham.

Susan spør herr Bever om hvem Aslan er, og beveren svarer at Aslan er Kongen med stor K, Herren over hele skogen (s. 146). De store bokstavene viser at Aslan er en spesiell konge og herre, en som står over andre konger og herrer. Dette kan peke imot Jesus Kristus - vår Konge og Herre.

I Matt 28,18 sier Jesus: "... Jeg har fått all makt i himmelen og på jorden". Derfor snakker vi om Kristi kongelige gjerning.⁶⁴ Aslan er Herren over hele skogen, mens Jesus er konge over hele verden. Beveren sier også at Aslan vil redde herr Tumnus, og at den hvite heksen ikke har makt til å gjøre ham til stein. Aslan vil komme til å gjøre urett om til rett, det vil ikke være sorg mer, vinteren vil ta slutt, og det vil bli vår. Dette kommer frem i et gammelt dikt som beveren siterer. Jeg ser dette diktet som en parallell til gammeltestamentlige profetier om Jesus Kristus. I 5 Mos 18,15 sier Moses at Herren din Gud vil "la det fremstå blant dere en profet som meg". Det skal komme en som skal skape en ny begynnelse, som

⁶¹ Kortner/Munthe/Tveterås (hovedred.), *STORE NORSKE leksikon*, bind 8, 221.

⁶² Carl Fr. Wisløff, *Jeg vet på hvem jeg tror* (Oslo: Lunde Forlag AS, 19. opplag 2000), 58.

⁶³ Arild Greker, *Jesu korsfestelse. Det historiske bakgrunnsmiljøet, sammensvergelsen og rettergangen* (Oslo: Mustard Seed, 2004), 16.

⁶⁴ Wisløff, *Jeg vet på hvem jeg tror*, 85.

Moses hadde gjort det. Esekiel profeterer i Esek 34,23 at Gud skal reise opp en hyrde som David, den store kongen i Israel. David var en rettferdig og god konge, som tjente Gud på en spesiell måte. Dyr som ble ofret i den gamle paktens Israel måtte være helt lytefrie – et forbilde på det lam som en gang for alle bar verdens synd. Dette ser vi i 3 Mos 22,17 ff...⁶⁵ Aslan i Narnia vil som Jesus i bibelfortellingen komme for å gjøre urett om til rett, og det vil bli vår: Tiden for solskinn, glede og nytt liv.

Lucy spør herr Bever om Aslan er en mann. Hun får til svar at han slett ikke er en mann. Han er "Kongen av skogen og sønnen av den store Keiseren-bortenfor-havet... Aslan er en løve – Løven, den store Løven" (s. 146). Aslan er ikke trygg, men han er god (s. 146). Her kan vi tydelig se Aslan som et bilde på Jesus – "løven av Juda stamme" (Åp 5,5). Aslan er som Jesus – god. Det finnes ikke synd hos Jesus, og hele sitt jordiske liv gikk han omkring og gjorde godt. Men det er ikke "trygt" for mennesker å komme nær verken Aslan eller Jesus. Aslan er ingen tam løve. De som kommer nær ham, blir automatisk påvirket av ham – som barna blir det bare navnet hans blir nevnt. Det er ikke "trygt" å nærme seg verken løven Aslan eller Jesus – "løven av Juda stamme" (Åp 5,5). Man risikerer å bli forandret, enten man vil det eller ikke. Har man fått et møte med Jesus fra Nasaret, blir man aldri mer den samme. Det gjelder også for dem som nærmer seg Aslan. Jeg tror det er dette herr Bever mener når han sier at Aslan ikke er trygg.

Her får vi også vite at Aslan er sønn av den store Keiseren-bortenfor-havet: Som Jesus Kristus er Guds Sønn. Her kommer treenigheten til syne: Gud er Faderen, Sønnen og Den hellige ånd. I Joh 10,30 sier Jesus: "Jeg og Far er ett". Han sier i samme kapittel at han er "Guds Sønn" (Joh 10,36). I vers 38 sier Jesus videre at "... Far er i meg og jeg i Far". Jesus er fullt ut Gud, og fullt ut menneske. Aslan er sønn av den store Keiseren-bortenfor-havet. Senere i fortellingen får vi vite at Aslan kommer fra øst, hvor hans far bor. Som kjent går solen opp i øst: Aslan kommer altså fra soloppgangens land. I Bibelen leser vi at "Herren vår gud er sol..." (Sal 84,12). Dermed kan vi se Keiseren-bortenfor-havet som et bilde på Gud Fader. Aslan kommer fra øst og fra soloppgangen, og han bringer sol og vår inn i Narnia. Vinteren vil ta slutt, sier det gamle diktet. Aslan vil bringe vår og nytt liv til Narnia, som Jesus Kristus brakte frelse og nytt liv til vår verden.

Herr Bever forteller også barna om en annen gammel profeti. Når to sønner av Adam og to døtre av Eva sitter på de fire tronene i slottet Cair Paravel, vil det bety slutten for

⁶⁵ Wisløff, *Jeg vet på hvem jeg tror*, 56-58.

heksens styre, så vel som for hennes liv (s.147). Dette betyr at de fire barna er i stor fare. Om heksen får vite at de er i Narnia, vil hun forsøke å drepe dem.

Jeg ser profetien ovenfor i sammenheng med 1 Pet 2,9. Her sier apostelen Peter: ”Men dere er en utvalgt slekt, et kongelig presteskap, et hellig folk, et folk som Gud har vunnet, for at dere skal forkynne hans storverk, han som kalte dere fra mørket og inn i sitt underfulle lys”. I følge 1 Pet 1,1 taler Peter her til ”...de utvalgte som lever som fremmede, spredt omkring i Pontos, Galatia, Kappadokia, Asia og Bitynia”. Videre sier Peter i vers 2 at disse menneskene er utvalgt av Gud, og ”...ved Ånden innviet til å være lydige og til å bli rensset ved Jesu Kristi blod”. De er utvalgt av Gud som et hellig folk og et kongelig presteskap, for å forkynne Guds storverk. De er vanlige mennesker som har blitt disipler av Jesus Kristus, og som er rensset ved Hans blod.

Peter siterer også en profeti fra Det gamle testamentet, og denne er bakteppe for 1 Pet 2,9. I 1 Pet 2,6 sier Peter: ”For det heter i Skriften: Se, på Sion legger jeg en hjørnestein, utvalgt og dyrebar; den som tror på ham skal ikke bli til skamme”. Profetien om barna på tronene i Cair Paravel kan også ses i sammenheng med dette bibelverset. De fire barna blir da å se på som bilder på disiplene som tror på Jesus. Sion er Jerusalem, og hjørnesteinen er Jesus. Og de som tror er Jesu disipler.

Pilatus hadde problemer med å skjønne at Jesus kunne være konge. ”... Er du jødenes konge?” Spør han i Joh 18,33. I vers 36 svarer Jesus: ”Min kongsmakt er ikke av denne verden”. Jesus er i dag konge i sin menighet, i et fellesskap av frelste syndere.⁶⁶ Og hans disipler får i Guds menighet på jorden regjere sammen med Jesus Kristus, som en utvalgt slekt og et kongelig presteskap.

Peter sier at disiplene ”har smakt at Herren er god” (1 Pet 2,3). Derfor formaner han dem til å legge bort all ondskap, og lengte som barn etter ordets rene melk, slik at de kan vokse til frelse (1 Pet 2,1-2). Guds ord er altså mat for de troende. Det hjelper Jesu disipler til å vokse i modenhet og kjennskap til Jesus. Gjennom å høre og lese Guds ord kommer man nærmere Jesus, ”den levende stein” (1 Pet 2,4), og blir selv ”levende steiner som bygges opp til et åndelig hus” (1 Pet 2,5). Man blir ”et hellig presteskap” (1 Pet 2,5).

Det er ved å komme til Jesus og bli kjent med ham gjennom Guds ord, at man blir til et slikt kongelig presteskap. Man blir Jesu disipler, blir mer lik Ham, for å ”forkynne hans storverk” (1 Pet 2,9). Og det er gjennom samværet med Aslan at de fire redde barna i Narnia blir forandret til djerve konger og dronninger. Jesus løfter opp mennesker, det samme gjør

⁶⁶ Wisløff, *Jeg vet på hvem jeg tror*, 86.

Aslan i Narnia. Vanlige menneskebarn blir forvandlet til konger og dronninger gjennom samværet med Aslan. Man skulle ikke tro det var mulig. Men i eventyrene er alt mulig. Og ingenting er umulig for Gud, det ser vi i myten som har blitt fakta i bibelfortellingen.

Ved Jesu død og oppstandelse har Guds rike brutt inn i denne verden. Nå er det Jesus Kristus som regjerer – han er Kongen, og hans disipler får være hans kongelige presteskap. Jesus seiret over døden og djevelen på korset: Kjærligheten seiret. Som i profetien i Narnia, har det gode seiret over det onde, også i vår verden.

Med ett merker Lucy at Edmund er borte (s. 148), og herr Bever tror at gutten er på veg til heksen. Beveren mener at Edmund allerede har møtt heksen, siden han ser noe nytt i øynene hans. Beveren har sett hva som skjer med dem som kommer inn under heksens onde makt, og han gjenkjenner dette i Edmund. Noe ondt har kommet i blikket hans – kanskje i form av hardhet eller kulde. Øynene er sjelens speil, og blikket vårt kan avsløre våre tanker og hensikter. Edmund har falt i heksens makt, og er på veg for å angi søsknene.

3.2.4 Hos heksen

På dette tidspunktet prøver Edmund å lure seg selv, og sier til seg selv at heksen egentlig ikke er så ond som folk vil ha det til. Men dypt inne i seg vet han at det han prøver å overbevise seg selv om ikke er sant (s. 152). Dette viser at Edmunds hjerte ikke er helt forherdet.

På gårdsplassen foran heksens hus ser Edmund statuene av en rekke skapninger som er verre stilt enn ham. Ulven Maugrim, sjefen for heksens hemmelige politi, fører Edmund til heksen. Ulven representerer her noe ondt, og kan være inspirert av Fenresulven i norrøn mytologi. Edmund forråder da også søsknene sine – han forteller heksen at søsknene er hos beverne. Jeg ser Edmund som et bilde på Judas Iskariot – apostelen som forråder Jesus. Edmund spiller rollen som svikeren i ”Løven”, som blir lurt av den onde heksen til å tro at han skal bli prins i Narnia om han gjør som hun sier (s. 151). Edmund forstår ikke rekkevidden av forræderiet sitt. Han blir fristet av heksens gelétopper, og blir bundet og forblindet av fristelsen og ønsket om hevn over Peter, som har kalt ham et dyr (s. 151).

Judas angret da han så at Jesus var blitt dømt, og gikk til øversteprestene for å bekjenne sin synd (Matt 27,3-4). De sa at dette ikke angikk dem, og Judas hengte seg (Matt 27,4-5). Judas forsto ikke rekkevidden av hva han hadde gjort, før det var for sent. Det samme er tilfellet med Edmund. Den unge gutten blir forblindet av heksens løgner. Jeg ser den hvite heksen som et klart bilde på djevelen i bibelfortellingen, som lyver, røver, myrder og vil ødelegge for menneskene. Djevelens vesen kommer tydelig frem i syndefalls-fortellingen i 1

Mos 3. Her har djevelen form av en listig slange som sår tvil i kvinnen: ”Har Gud virkelig sagt...?” (1 Mos 3,1). Videre lyver slangen til kvinnen, forblinder henne og frister henne til fall: Hun spiser av den forbudte frukten i Edens hage, og gir den også til Adam (1 Mos 3,6). Heksen opererer på en lignende måte når hun lokker Edmund med gelétoppene. Han har blitt bundet til heksens ondskap, er forblindet og er ikke i stand til å se heksen som hun virkelig er. Han ser heller ikke lenger følgene av sine handlinger.

Edmund har smakt heksens gelétopper, og har fått noe ondt i seg. Han har fått smaken på heksens godteri, og vil ha mer. Han kjenner på hevnlyst, samtidig som han er fristet ved tanken på den æren, makten og rikdommen han vil få når han blir prins i Narnia. Edmund gjennomskuer ikke heksens løgn og onde planer – i hvert fall vil han ikke gjøre det. En indre stemme av samvittighetskvaler sier ham nok at dette bærer galt av sted, men Edmund vil ikke høre på denne stemmen.

I Hebr 3,12 formaner Paulus sine søsken i troen om å ikke bli ”ond og vantro i hjertet” slik at de ”faller fra den levende Gud”. Han siterer Det gamle testamentet i vers 15: ”...I dag, om dere hører hans røst, så gjør ikke hjertene harde som under opprøret mot meg...”. Her henviser Paulus til israelsfolket som gjorde opprør mot Gud under utferden fra Egypt (Hebr 3, 16).

Edmund er også en opprører, og slik en parallell til mennesker som blir onde og vantro i sine hjerter, og kommer på avveie. Edmund blir fristet ”i ørkenen” – når han er alene og usikker, og trenger noe og noen å holde fast ved og ha tillit til. Edmund velger feil, og faller i hendene på den hvite heksen og hennes kalde, forherdede hjerte. Og fallet får konsekvenser for hans egne søsken. Fallet er stort – større enn Edmund er i stand til å se. Hans hevnlyst, maktbegjær og stolthet har forblindet ham, og gjort ham til et lett bytte for den hvite heksen. Stoltheten får Edmund til å gå sin egen vei, og ignorere den indre stemmen som forteller ham at han handler galt. Edmund har gått rett i fellen, og er i ferd med å føre også sine egne søsken inn i heksens grep. De fire barna har et desperat behov for hjelp, og bare den gode løven Aslan er i stand til å hjelpe dem ut av vanskelighetene.

3.2.5 Til steinbordet

På veg mot steinbordet hører beverne og barna lyden av bjelleklang (s. 158). Herr Bever formelig danser av glede når han ser hvem som kommer. Han gleder seg som et barn på julaften, og det er nettopp julenissen som kommer. Dette viser at heksens makt er på retur, ifølge den glade beveren (s. 159). Julenissen sier at heksen har holdt ham ute lenge, men nå er

Aslan i bevegelse, og heksens magi blir svakere. Idét Aslans navn nevnes føler Lucy en dyp, sitrende glede – en slik glede vi bare føler når vi er høytidelige og stille (s. 159).

Igjen er det Lucy som blir sterkest berørt når Aslans navn blir nevnt. Dette kan peke frem imot at Lucy vil komme til å være den av barna som vil stå Aslan nærmest. Lucy kan dermed være en parallell til Johannes – den disippelen som Jesus hadde kjær (Joh 13,23).

Den dype gleden som Lucy kan føle – en slik glede som vi bare kan føle om vi er høytidelige og stille – kan sammenlignes med den gleden og stillheten som følger med bønn. Vi er ofte stille når vi ber, og en slik stille stund er en høytidsstund som bringer oss nærmere Gud og hans hjerte for oss. Gud elsker oss som bare en kjærlig far kan gjøre det, og en slik nærhet til vår himmelske far kan dermed resultere i en dyp glede – en glede som formelig sitrer i kroppen til den troende som ber.

Den hvite heksen har kastet en trolldom over Narnia, som gjør at det alltid er vinter der, men det blir aldri jul (s. 159). Det at julenissen har ankommet, viser dermed at heksens trolldom er i ferd med å miste grepet om Narnia. Mennesker i alle aldre kan føle en barnlig forventning på julaften. Da er det høytid og fest, og vi feirer jul til minne om Jesu fødsel. I Narnia er det løven Aslan som er i ankomst, og dermed kommer julenissen også. Og som julenisser flest, har også denne med seg gaver. Herr og fru Bever får gaver som hjelper dem i dagliglivet: Fru Bever får en symaskin, og herr Bever får en ferdig og reparert beverdam (s. 159). Det er Aslans ankomst i Narnia som gjør dette mulig: Med andre ord innebærer Aslans nærvær i Narnia at livet blir lettere for beverne. De får den hjelpen de trenger for å leve et liv i velsignelse. Med symaskinen kan fru Bever sy og reparere klær. Og beverdammen er foruten å være parets hjem også et sted hvor herr Bever kan fiske. Dette minner meg om Jesu ord i Matt 6,25-34. Her sier Jesus at vi ikke skal være bekymret for hva vi skal spise, drikke eller kle oss med, for Gud vet at vi trenger alt dette. I Matt 6,33 heter det: ”Søk først Guds rike og hans rettferdighet, så skal dere få alt det andre i tillegg”. Gavene til herr og fru Bever kan ses i sammenheng med disse bibelversene i Matt 6. Allmaktens Gud har skapt oss og kjenner oss, og vet hva vi trenger. Når vi søker Guds rike først, vil han gi oss alt det andre i tillegg. I Narnia har Aslan ankommet, og beverne er på veg for å møte ham. De hjelper også Pevensie-søsknene. De søker å møte Aslan, og de ønsker å gjøre hans vilje. Og gjennom julenissen får de det de trenger.

Jeg tror dette også kan tale til oss om lydighet. Julenissen har noe som beverne trenger, og han gir dem det. Han kunne like gjerne vært egoistisk og holdt det tilbake, beholdt det for seg selv. Men julenissen er god, og gir beverne det de behøver. Dermed kan julenissen også gi noen enda mer verdifulle gaver. Og julenissen understreker at gavene er verktøy, ikke

leketøy. Peter får et skjold og et sverd, og er stille og høytidelig idet han mottar de kostelige gavene. Igjen kan stillheten ses i sammenheng med bønn. Og jeg ser skjoldet og sverdet som paralleller til Guds fulle rustning i Ef 6,10-20. Her handler det blant annet om troens skjold og Åndens sverd: Guds ord. I Ef 6,12 leser vi at "... vår kamp er ikke mot kjøtt og blod, men mot makter og åndskrefter, mot verdens herskere i dette mørket, mot ondskapens åndehær i himmelrommet". Derfor skal vi "Ta på Guds fulle rustning" (vers 11). Skjoldet og sverdet tyder på at Peter skal i kamp i Narnia. Apostelen Peter og de andre disiplene skulle imidlertid kjempe en annen slags kamp: En kamp imot ondskapens åndehær i himmelrommet. Både Peter og hans navnebror apostelen får de våpnene de trenger til kampen. Og begge skal vise seg å være rett mann for oppgaven.

Susan får en bue og et kogger fullt av piler, og et lite elfenbenshorn (s.160). Julenissen formaner henne om å bare bruke buen i stor nød, og hun kan bruke hornet til å tilkalle hjelp. Jeg tenker meg at hornet her fungerer som et bilde på en spesiell bønne- og forbønnsgave. Med hornet kan Susan raskt tilkalle hjelp når hun og de andre er i fare. Siden det er Aslans nærvær i Narnia som gjør det mulig for julenissen å gi Susan gavene, må hjelpen komme fra Aslan selv – som et svar på Susans "bønnerop".

Jeg tenker meg at Susans bue og piler kan ses i sammenheng med Jer 51,11: "Gjør pilene kvasse, fyll koggerne!" Her vil Herren ta hevn over Babylon, som holder israelsfolket fanget. Susan skal også i kamp, og gjennom julenissen får hun det våpenet hun trenger. Og Susan kjemper ikke alene. Hun har Aslan med på laget, og hennes horn kan tilkalle ham når det trengs.

Det finnes imidlertid en rekke bibelvers hvor det er snakk om djevelens brennende piler. Siden gavene kommer fra julenissen, som er god, og er gjort mulig av Aslans nærvær i Narnia, velger jeg å se Susans bue og piler i denne sammenhengen som et bilde på noe godt. Buen og pilene vil dessuten hjelpe Susan til å kjempe på den gode løven Aslans side.

Lucy får en flaske med saft fra blomster som vokser i solens fjell, samt en liten dolk. Noen få dråper av saften har helbredende virkning, mens Lucy kan forsvare seg med dolken (s.160). Jeg ser den legende saften i sammenheng med nådegaven til å helbrede, som vi leser om i 1 Kor 12,28. Dette er en av de største nådegavene (vers 31). Lucy er altså rikt utrustet, selv om hun som kampvåpen "bare" får en liten dolk. "Har alle nådegaver til å helbrede?" spørres det i 1 Kor 12,30. Alle har ikke denne nådegaven. At Lucy får de legende dråpene, viser oss at hun er spesiell, utvalgt, med en stor oppgave. Hun blir betrodd mye, fordi Aslan har tro på henne.

Dolken viser Lucys rett til å forsvare seg. Det at hun får et forsvarsvåpen viser meg at Lucy har verdi, hun er viktig, elsket og dyrebare, og har rett til å forsvare sitt liv. Blant annet Sal 8 viser oss at mennesker har stor verdi, og denne salmen viser også at Gud vil beskytte oss. Dette kan vi se i vers 3 og 5 i denne salmen: "Av småbarns og spedbarns munn har du reist deg et vern mot dine fiender for å stanse hver motstander som vil ta hevn" (vers 3). Vers 5 sier at Gud husker på og tar seg av et menneskebarn. Likevel er et drap i selvforsvar også et drap på et annet menneske. Kan det da forsvares å drepe noen i selvforsvar? Blir ikke dette et brudd på det 5. bud? Dette budet sier: "Du skal ikke slå i hjel" (5 Mos 5,17). Det kan virke som om C.S. Lewis her går god for å drepe i selvforsvar, så vel som for å drepe i krig, i kamp mot ondskap. Kanskje kan dette stamme fra hans bakgrunn som soldat i skyttergravene under 1. verdenskrig, hvor han fikk erfare krigens meningsløse grusomhet.⁶⁷ Uansett tolker jeg Lucys rett til å forsvare seg dithen at hun har en umistelig verdi. Jeg ser dette som en parallell til Bibelens budskap om menneskets verdi, som vi kan se det blant annet i Sal 8.

3.2.6 I heksens makt

I skarp kontrast til søsknenes møte med julenissen, får Edmund merke på kroppen at heksen slett ikke er som han har håpet. Under den lange reisen til heksens hus får Edmund smertelig erfare hennes sanne jeg. Mens søsknene mottar dyrebare gaver, får Edmund bare tørt brød og vann. Dette er mat vi forbinder med fengsler, og viser oss at Edmund er i heksens fangenskap. Heksen er taus og kald, og gir Edmund en umenneskelig behandling (s. 161). Edmund forstår nå bare altfor godt at heksen ikke har noen intensjoner om å gjøre ham til prins. Han har ingen kappe, og fryser i snøværet (s. 162). Heksen slår ham i ansiktet (s. 163). Og ettersom snøen smelter, blir Edmund bakbundet og tvunget til å gå raskt mens han blir utskjelt og slått med piskan av heksens slavebundne dverg (s. 165). Alt dette viser at Edmund er fange under heksens onde makt, helt uten mulighet til selv å kunne unnsnippe.

Rundt dem begynner våren å komme: Det blir mildere i været, fuglene begynner å synge, og Edmund kan høre lyden av rennende vann. Solen kommer til syne, snøen smelter og blir til en elv av vann (s. 164-165). Dvergen sier at dette er Våren, og at det er Aslans verk (s. 166).

Solen kan her være en parallell til Gud. I Sal 84,12 leser vi at "...Herren vår Gud er sol og skjold; Herren gir nåde og ære. Den som er redelig i sin ferd, nekter han ikke noe

⁶⁷ Coren, C.S. Lewis. *Mannen som skapte Narnia*, 32-33.

godt". Edmund har ikke vært redelig i sin ferd, og konsekvensene er at han ikke får oppleve de gode gavene som søsknene får. I stedet blir han vitne til at en gruppe livredde dyr blir forvandlet til stein av den hardhjertede heksen. Slik blir de til statuer rundt et steinbord – et frempek mot det som vil komme.

Snart våkner Narnias planter og dyr til liv. Det er Aslans verk – det er den gode løven som fører våren med seg til Narnia. Snøen smelter, og blir til vann. Jeg ser dette som en parallell til levende vann, som vi leser om det i blant annet Jer 2,13 og Joh 7,37-38. I sistnevnte bibelvers sier Jesus: "...Den som tørster, skal komme til meg og drikke! Den som tror på meg, fra hans indre skal det, som Skriften sier, renne elver av levende vann". Jesus vil bringe levende vann – Den hellige ånd (vers 39) – til dem som tror på Ham. Og Aslan bringer vår, snøsmelting og vannrike elver til Narnia. Dette styrker min oppfatning om Aslan som et bilde på Bibelens Jesus Kristus.

Det ovenstående kan også handle om tro. Det er fra dem som tror på Jesus, at det skal renne elver av levende vann. Og det er de skapningene som tror på Aslan som får glede seg over at våren kommer til Narnia. Bare Aslan kan bringe nytt liv inn i Narnia. Og bare Aslan kan bringe rettferdighet inn i det herjede landet.

Beskrivelsen av våren som kommer til Narnia er også en vakker naturskildring. Narnia blir beskrevet som et vakkert og godt sted, med "herlig sollys", "gule blomster" og "fuglers musikk" (s.165). Her ser jeg et gjenskinn av Augustin, som C.S. Lewis var påvirket av. Augustin var av den oppfatning at alt Gud har skapt, er godt, og har sin bestemte plass i skaperverket. Han sa også at Bibelen viser oss at Gud har skapt verden. Det samme er tilfellet med skaperverket selv. Vår verden er perfekt og praktfull, ergo må det være vår underfulle Gud som står bak den.⁶⁸

Narnia er C.S. Lewis' skapelse, eller nærmere bestemt hans under-skapelse eller "sub-creation".⁶⁹ Narnia er en vakker verden, hvor den gode løven Aslan bringer vår og nytt liv. Her kan vi se at Narnia fremstår som en parallell verden til vår egen verden. Dermed blir også Narnia-fortellingen å se som en litterær parallell til Den store fortellingen: Bibelfortellingen.

3.2.7 Ved steinbordet

Beverne og Edmunds tre søsken er på veg mot steinbordet, og vårens ankomst forteller dem at heksens trolldom har slått feil (s. 167). Steinbordet står midt på en åpen ås. Det ser svært gammelt ut, og inneholder en innskrift som kan være bokstavene i et ukjent språk (s. 168).

⁶⁸ Augustin, *Gudsstaten eller Guds by*, 107-143.

⁶⁹ Wagner, *C.S. Lewis & Narnia for Dummies*, 101.

Man får en underlig følelse av å se på dem (s. 168). Jeg ser derfor steinbordet som et bilde på steintavlene til Moses, hvor de ti bud er innskrevet. Rom 2,15 sier at ”lovens krav står skrevet i hjertet deres”. Synet av de ti bud nedskrevet på et ark kan dermed frembringe følelser i oss – på en lignende måte som ”man fikk en underlig følelse” (s. 168) av å se på innskriften på steinbordet. C.S. Lewis sa at steinbordet er ment å minne oss om Moses’ bord.⁷⁰ Og med Moses’ bord mener han steintavlene med de ti bud. Lewis brukte Bibel-versjonen ”the King James Version,” og her leser vi i 2 Mos 32,16: ”And the tables were the work of God, and the writing was the writing of God, written upon the tables”. Moses fikk dessuten de ti bud på toppen av Sinai-fjellet, mens steinbordet i ”Løven” ligger på en bakketopp.⁷¹ Her ser vi igjen at ”Løven” har klare bibelske paralleller.

De tre søsknene skjelver når de ser Aslan, og klarer ikke å se ham inn i ansiktet. De synes at han er både god og fryktingytende på samme tid (s. 168-169). Jeg tror at mange mennesker som har møtt Bibelens Jesus Kristus har hatt en lignende opplevelse. Jesus er god, men han avslører synd i livene våre. Dermed blir mennesker forandret i møte med ham. Dette skjer også med Peter i ”Løven.” Når Peter møter Aslan, er det ”noe” som får ham til å si at det delvis var hans sinne som fikk Edmund på villspor (s. 169). Møtet med Aslan rører ved samvittigheten til Peter, og han bekjenner sin synd for den gode løven. Og Aslan verken unnskylder eller dømmer Peter. Peter blir møtt med nåde (s. 169). Dette minner meg om den måten som Jesus møtte mennesker på i bibelfortellingen. I Joh 8,1-11 kan vi lese om kvinnen som ble grepet i ekteskapsbrudd, og som ble møtt med nåde av Jesus. Her kan vi igjen se en likhet mellom ”Løven” og bibelfortellingen, illustrert gjennom måten som Aslan og Jesus møter mennesker på.

Lucy synes at Aslan ser kongelig, sterk og fredfull ut. Men når han sier at det vil bli vanskelig å redde Edmund, ser han også trist ut. Også disse beskrivelsene viser Aslan som et bilde på Bibelens Jesus Kristus. Jesus er Konge, han er sterk og fredfull. Og han kan bli trist og føle sorg over menneskers synd. Ef 4,30 sier at vi ikke skal gjøre Guds Hellige Ånd sorg. Aslan er også glad i Edmund, og blir trist ved tanken på at det vil bli vanskelig å redde ham ut av det han har rotet seg opp i.

Aslan viser Peter slottet Cair Paravel, hvor han skal bli kronet til konge over alle de andre. Og Peters mot blir snart satt på prøve, idét han må slåss mot en av heksens ulver. Når Peters mot blir prøvet på denne måten, kan jeg ane en gjenklang fra Aristoteles. Han mente at

⁷⁰ Clive Staples Lewis, *Letters to children*. Lyle W. Dorsett/Marjorie Lamp Mead (red.) (New York: Touchstone, 1995), 93.

⁷¹ Hinten, *The keys to the Chronicles*, 16.

en god karakter ikke kommer av seg selv, men utvikles gjennom øvelse: Vi blir blant annet modige ved å gjøre modige handlinger.⁷² Og heksens ulv minner meg om Fenresulven i norrøn mytologi, en ulv som ved Ragnarok dreper Odin.⁷³ Dette tyder på at heksens ulv er ond: Peter skal i kamp imot noe ondt og farlig.

Det er Susans horn som har tilkalt broren, og hun får hjelp i rette tid. Susans bønnerop blir besvart, og Aslan sender Peter for å komme henne til unnsetning (s. 170). Og ulven blir drept av Peters sverd. Den modige guttens sverd minner meg her om sverdet Excalibur i legenden om kong Arthur. Sverd var i middelalderen verdsatt høyt for både sin store økonomiske verdi og som et symbol på ridderskapet. Og kong Arthur vant da også viktige slag med dette sverdet.⁷⁴ Sverdet er altså et symbol på ridderskapet, hvor – i hvert fall etter idealet - sterke, gode og heroiske menn kjempet for den gode sak.⁷⁵ Peter skal altså i kamp mot noe ondt, og er i den gode løven Aslans tjeneste. Som apostelen Peter tjener Jesus i bibelfortellingen, er unggutten Peter i den gode løven Aslans tjeneste.

Aslan roper så på kentaurer og ørner, og sender dem etter en annen ulv, så de kan finne heksen og redde Edmund. Det at Aslan roper på de raske skapningene og fuglene, kan ses i sammenheng med Jesu kallelse av disiplene. Aslan kaller på de raske narnianerne – på en lignende måte som Jesus kaller på sine disipler i Matt 4,18-22, Mark 1,16-20 og Luk 5,1-11. Disiplene forlot alt og fulgte Jesus, mens narnianerne straks kommer på Aslans kall. Også her ser jeg sterke paralleller mellom de to tekstene.

Forut for dette sendte Aslan Susan og Lucy til paviljongen sammen med damene, for at damene skulle undervise dem (s. 169). Paviljongen ligger på den ene siden av den åpne plassen på toppen av åsen. Paviljongen kan her ses som en parallell til møteteltet i bibelfortellingen. I 1 Krøn 21,29 leser vi at ”Herrens møtetelt som Moses fikk laget i ørkenen, og brennofferalteret stod den gang på haugen i Gibeon”. Jeg ser paviljongen som et bilde på møteteltet, og steinbordet som et bilde på brennofferalteret, som vi leser om i det ovenfor nevnte bibelverset. Også her kan vi altså se paralleller mellom de to tekstene.

Aslan sender søstrene til paviljongen, for at de skal bli forberedt for det som skal komme (s. 169). Samtidig fører han Peter inn i kampen imot heksens ulv, og Peter vinner en seier over den onde skapningen. Aslan forfremmer nå den tapre unggutten til Sir Peter Ulveslageren (s. 171). Og Aslan minner ham på å alltid rense sverdet. Dette kan bety at Peter alltid skal være klar til kamp. Det kan også ses i sammenheng med det å leve i Guds Ord:

⁷² Samuel Wells (red.), *Christian Ethics. An introductory reader* (Chichester: Blackwell Publishing Ltd, 2010), 56.

⁷³ Bæksted, *Nordiske Guder og helter*, 284.

⁷⁴ Crossley-Holland, *Konge og legende*, 34.

⁷⁵ Crossley-Holland, *Konge og legende*, 17.

Åndens sverd. Åndens sverd er en del av Guds fulle rustning, som vi leser om i Ef 6,10-20. Er vi fylt av Guds Ord og renser bort negativ påvirkning, vil vi stå sterke i kampen.

”Sir” er en britisk adelstittel, som gis som et ærestegn til noen som virkelig har fortjent det. Måten Peter får tildelt tittelen på – ved å knele ned og bli berørt av sitt eget sverd på skulderen – minner meg om måten som menn har blitt slått til ridder på. En ridder kunne gjøre en annen mann til ridder ved å røre ved halsen hans med et sverd og si følgende: ”Jeg slår deg til ridder”. En ridder måtte være kristen i sine ord og gjerninger, og han måtte være forberedt til å dø for Kristus. Han måtte være patriotisk og sjenerøs, og kjempe imot urettferdighet og ondskap.⁷⁶ Måten Peter blir adlet på viser meg dermed at Peter gjør en heltedåd når han dreper heksens ulv. Han utviser mot og både fysisk og mental styrke, og er rede til å dø i Aslans tjeneste, i kampen mot heksens ondskap. Det har dermed skjedd en stor utvikling med unggutten: Han har gjennom samværet med Aslan gått fra å være en usikker gutt til å bli en djerv kriger. Jeg ser her en klar parallell til den utviklingen som skjer med apostelen Peter i bibelfortellingen. Gjennom samværet med Jesus blir en redd fisker forvandlet til en troskjempe som til slutt blir drept for sin tros skyld. Også Peter i ”Løven” er klar til å dø i kampen mot det onde. Likheten i tekstene er slående.

3.2.8 Reddet

Heksen og dvergen diskuterer hva de skal gjøre med Edmund. Heksen vil ”få det gjort” (s. 172) på steinbordet, siden det er der ”det alltid har blitt gjort tidligere” (s. 172). Heksen mener her at hun ønsker å ta livet av Edmund på steinbordet, hvor mennesker har blitt drept tidligere. Dette styrker min oppfatning av steinbordet som et bilde på brennofferalteret i Det gamle testamentet.

Men siden heksen ikke har noe bord tilgjengelig, binder hun gutten med ryggen mot et tre. Treet minner meg om trekorset hvor Jesus ble korsfestet. I Gal 3,13 står det skrevet: ”...Forbannet er hver den som henger på et tre...”. Kristus kjøpte oss fri fra lovens forbannelse da han kom under forbannelse for vår skyld (Gal 3,13). Det at Edmund blir bundet til treet, peker frem imot den offerdøden som Aslan går i møte. Ikke på et kors, som i Bibelen, men på et steinbord med magisk innskrift.

Edmund blir reddet i siste øyeblikk, og livredderne fører ham tilbake til steinbordet (s. 173). Aslan og Edmund går sammen bort fra de andre, og Edmund glemmer aldri hva Aslan sier til ham (s. 174). Vi vet ikke hva som blir sagt, men Aslans ord forandrer Edmund for

⁷⁶ Crossley-Holland, *Konge og legende*, 16.

alltid. Edmund angrer på det han har gjort, og får en ny sjanse. Han er en angrende synder, som får tilgivelse og gjenopprettelse ved Aslans nåde. Her tar Edmunds liv en annen vending enn det som er tilfellet med svikeren Judas Iskariot i bibelfortellingen. Da Judas innså hva han hadde gjort, ble han overmannet av skyldfølelse og selvførdømmelse, og hengte seg (Matt 27,3-5). Edmund kommer derimot til Aslan, og får tilgivelse. Han vender om og får en ny start. Og livet hans blir aldri mer det samme etter møtet med Aslan. Det samme kan kristne mennesker som har møtt Jesus skrive under på. Et møte med Jesus er livsforvandlende: Livet blir aldri mer det samme.

Aslan sier også til Edmunds søsken at de ikke skal snakke med ham om det som har skjedd. Også de får beskjed om å tilgi sin bror, og gi ham en ny sjanse. Dermed bringer Aslan forsoning mellom søsknene, som Jesus bringer forsoning mellom dem som tror på ham.

En del av heksens magi innebærer at hun kan få ting til å se annerledes ut enn de i virkeligheten er. Og dette gjør hun akkurat idét hun er i ferd med å tape en kamp (s. 174). Her ser vi et aspekt ved djevelen illustrert gjennom den hvite heksen. Djevelen er listig som en slange: Det ser vi av syndefallsfortellingen i 1 Mos 3. Djevelen sa: "...Har Gud virkelig sagt...?" (1 Mos 3,1) Djevelen sår tvil, forvrenger vårt bilde av virkeligheten, fordreier og forblinder. Og han er en mester til å gjøre det når vi er i ferd med å vinne en seier, og er uoppmerksomme og sårbare. Vi må være på vakt imot djevelens lumske angrep, og heksens magi minner oss om dette.

Aslan sender to leoparder sammen med dvergen, for å møte heksen. Ved tanken på heksen blir leopardenes pels strittende, og halene blir mye tykkere. De store kattens pels viser frykten dyrene kjenner på når de sendes til heksen. Også Lucy er redd, hun frykter for at heksen vil forvandle leopardene til stein (s. 175). Peter hvisker til svar at det kommer til å gå bra med dem. Peter har lært å kjenne Aslan, og har en trygg forvisning om at den gode løven ikke ville sende ut leopardene på dette oppdraget om det ikke vil gå bra med dem.

De tre barna som ikke har sett heksen før, kjenner kuldegysninger nedover ryggen idét de ser ansiktet hennes. Og alle som er til stede kan føle kulde (s. 175). Barna og narnianerne kjenner instinktivt på frykt for fare. De forstår intuitivt at heksen er farlig for dem. De ser også den skarpe kontrasten mellom Aslans ansikt og heksens ansikt – det gyldne ansiktet til Aslan, og heksens kritthvite ansikt. Og heksen ser ikke Aslan rett inn i øynene (s. 175). Demonbesatte personer kan heller ikke møte blikket til en kristen. At heksen ikke kan møte Aslans blikk, viser dermed hennes likhet med djevelen i bibelfortellingen.

Heksen minner Aslan på Edmunds forræderi, samt på den Dype Magien. Keiseren bortenfor havet la i begynnelsen en dyp magi inn i Narnia: Enhver forræder tilhører heksen,

og hun har rett til et drap for hvert eneste forræderi (s. 175). Edmund er ille ute. Den Dype Magien kan ikke forandres, og får ikke heksen sitt blod, vil Narnia bli ødelagt i ild og vann. Aslan snakker med heksen utenfor hørevidde for de andre, og heksen gir avkall på kravet om Edmunds blod (s. 176). Aslan har avgitt et løfte, og heksen har et ansiktsuttrykk av fryktingytende glede. Hun tror at hun skal komme til å vinne en seier over Aslan ved det løftet han har gitt henne. Dette illustrerer et annet aspekt ved djevelen: Han har ikke hele oversikten. Heksen tror hun har fått overtaket, men hun vet ikke hele sannheten om det som skal skje videre. Her ser vi med andre ord en ny parallell mellom den hvite heksen og djevelen i bibelfortellingen.

3.2.9 Utvalgt

Aslan forbereder Peter på en strid han ikke kan love å delta i selv. Aslan gir detaljerte råd, og forbereder Peter på å lede an i den kampen som ligger foran (s. 177). Dette styrker min oppfatning om at Peter i Narnia er et bilde på apostelen Peter i bibelfortellingen. Også apostelen Peter ble utvalgt til å føre an i kampen. I Matt 16,18 sier Jesus til ham: "... Du er Peter, og på denne klippen vil jeg bygge min kirke, og dødsrikets porter skal ikke få makt over den". Jesus gav Peter himmelrikets nøkler, og sa at det Peter "binder på jorden, skal være bundet i himmelen", og det han "løser på jorden, skal være løst i himmelen" (Matt 16,19). I Ef 6,12 leser vi at "vår kamp er ikke mot kjøtt og blod, men mot makter og åndskrefter, mot verdens herskere i dette mørket, mot ondskapens åndehær i himmelrommet". Apostelen Peter skal altså lede an i kirkens kamp imot ondskapens åndehær i himmelrommet. Til denne kampen har han fått Guds fulle rustning (Ef 6,13-17). Hans navnebror Peter i Narnia har fått sverdet til kampen, og Aslans formaninger gjør den unge gutten klar til å bli den ledere han er skapt og utvalgt til å være. Gutten gjøres klar til kamp, og han blir gjort klar til å lede andre i den kampen som ligger foran.

Likevel er Peter sjokkert ved tanken på å måtte kjempe kampen alene, uten at Aslan er der (s. 178). Og Aslans nedstemthet påvirker alle. Derfor er denne kveldsmaten et stille måltid (s. 178). Jeg ser kveldsmåltidet ved elvebredden som en parallell til påskemåltidet og nattverden i Matt 26,17-29. Også Markus og Lukas forteller om dette, i Mark 14,12-25 og Luk 22,7-23. Barna føler at det nærmer seg slutten på den gode tiden sammen med Aslan. Og Aslan er som Jesus i bibelfortellingen preget av stundens alvor denne kvelden. Tunge til sinns blir også Jesu disipler, når Jesus sier til dem at en av dem skal forråde ham (Matt 26,21-22). Både Aslan og Jesus vet at de snart skal lide og dø, og både Pevensie-søsknene og Jesu

disipler er triste under kveldsmåltidet. De aner at noe fryktelig kommer til å skje med den gode vennen og mesteren deres (s. 178).

Susan og Lucy følger etter Aslan inn i skogen. Aslan går langsomt, og halen og hodet hans henger ned (s. 179). Dette kroppsspråket tyder på at Aslan kjenner seg nedtyngt av sorg. Jeg ser Aslan og Pevensie-søstrene i skogen i sammenheng med bibelteksten om Jesus og disiplene i Getsemane-hagen, i Matt 26,36-46. Aslan er sammen med de nærmeste vennene sine i skogen. Jesus tok med seg Peter og de to Sebedeus-sønnene: Hans nærmeste venner og disipler. Han sa til dem: "Min sjel er tyngt til døden av sorg. Bli her og våk med meg"! (Matt 26,38) Både Aslan og Jesus er nedtyngt av sorg. Og både Aslan og Jesus ønsker at deres nærmeste venner skal våke sammen med dem. Pevensie-søstrene sovner imidlertid ikke, som Jesu disipler gjorde. Dermed er det også forskjell mellom tekstene. I stedet for å kalle det aktuelle tekstavsnittet i "Løven" for bibelsk allegori, vil jeg derfor heller si at jeg ser paralleller mellom de to tekstene.

3.2.10 Pint, plaget og henrettet

Forut for korsfestelsen blir Jesus spottet av landshøvdingens soldater (Matt 27,27 ff.). Aslan blir også spottet, av en stor mengde av onde skapninger (s. 180). Jeg ser plagingen av Aslan som et bilde på soldatenes mobbing av Jesus. Den onde heksen fører an i plagingen av Aslan. Både Aslan og Jesus blir fratatt sin verdighet: Jesus ved å bli avkledd og kledd i en skarlagensrød soldatkappe (v. 27), og Aslan ved å miste manken sin (s. 180). Manken er et av de mest distinkte kjennetegnene på en voksen hannløve, og den er Aslans stolthet. Å miste manken må føles svært nedverdiggende for den djerve løven. Uten den virker han mindre betydningsfull, som et vanlig nedslått kattedyr. En lignende følelse må Jesus ha kjent på, idét han ble avkledd og hånet som jødernes konge av de romerske soldatene, og kledd i en kappe som ikke var hans. Aslan fikk munnbind, og tok ikke til motmæle. Han gjorde heller ikke noen form for motstand (s. 180). Det gjorde heller ikke Jesus fra Nasaret, da soldatene satte tornekrone på hodet hans (v. 29). Og både Aslan og Jesus ble spyttet på av mobberne. Jeg finner igjen en slående likhet i de to tekstene, og vil derfor si at de er parallelle tekstfremstillinger.

Jeg ser Aslans død på steinbordet ved heksens kniv som et bilde på Jesu død på Golgata kors, i Matt 27,45 ff. Like før han dør, ser Aslan trist opp mot himmelen (s. 181). Han er alene blant de onde skapningene. På en liknende måte henvendte Jesus seg til Gud like før han utåndet. Jesus ropte høyt: "Min Gud, min Gud, hvorfor har du forlatt meg?" (v. 46). Jesus var forlatt av Gud, og omgitt av mennesker som hånet ham. Både Aslan og Jesus er

alene idét de dør, noe som igjen viser meg at Narnias Aslan kan ses som et bilde på Bibelens Jesus Kristus.

Og både Aslan og Jesus dør en stedfortredende død, til soning for andres synder. Aslan dør i Edmunds sted, og den unge forræderen får dermed leve. 1 Pet 2,24 sier om Jesus: ”På sin egen kropp bar han våre synder opp på treet, så vi skulle dø bort fra syndene og leve for rettferdigheten. Ved hans sår har dere fått legedom”. Jesus tok på seg alle menneskers synd da Han døde på korset: Han sonet alle menneskers syndeskyld. Ved troen på ham blir vi frelst og får evig liv. Jeg ser Aslans stedfortredende død som et bilde på Jesu stedfortredende død, selv om Aslan dør for ett menneske, mens Jesus døde for alle mennesker. På dette punktet er det dermed en forskjell mellom Aslans offerdød på steinbordet, og Jesu soningsdød på Golgata kors. Likhetene mellom tekstene er imidlertid så mange og slående at jeg vil si at Aslans død er et bilde på den soningsdøden som Jesus fra Nasaret led for hele menneskeheten på Golgata kors. De to tekstavsnittene blir dermed å betrakte som parallelle fortellinger.

Den onde heksen tror at hun har seiret ved å drepe Aslan. Hun tror at hun nå vil herske i Narnia for alltid (s. 181). Her ser vi igjen heksen som et bilde på djevelen, som ikke har den fulle oversikten. Heksen vet at den dype magien nå blir oppfylt. Det hun ikke kjenner til, er at det også finnes en dypere magi i Narnia.

3.2.11 Oppstandelsesvitner

Jeg ser Susan og Lucy som paralleller til Maria Magdalena og den andre Maria, som vi leser om i Matt 28,1-10. I Luk 24,1-12 hører vi også om kvinner som kom til graven. Mark 16,1-10 forteller om tre kvinner som kom til Jesu grav: Maria Magdalena, Maria - Jakobs mor, og Salome. Joh 20,1-10 sier oss at Maria Magdalena kom til graven. I alle evangeliene snakkes det om kvinner som oppstandelsesvitner, og jeg ser Susan og Lucy som paralleller til disse.

Bibeltekstene forteller at kvinnene kom til graven ved morgengry. Det samme er tilfellet for jentene i ”Løven”. Natten blir lysere (s.183) og fuglene begynner å synge, som de gjør det ved morgengry (s.184). Det er tidlig morgen, og solen kommer opp (s.184). Dette styrker min oppfatning om Susan og Lucy som paralleller til oppstandelsesvitnene i bibelfortellingen.

Kvinner var også til stede da Jesus døde, noe vi kan se av Matt 27,56, Mark 15,40, Luk 23,49 og Joh 19,25. Dette er kvinnene som hadde fulgt Jesus fra Galilea (Luk 23,49). Kvinnene fulgte også Jesu kropp til graven (Luk 23,55). I ”Løven” følger Susan og Lucy Aslan på hans tunge vandring til steinbordet (s.179). De to jentene er tilstede idét Aslan dør,

og de ser ham senere ligge død på bordet med innskrift (s.182). En gruppe kvinner er blant Jesu mest trofaste venner og etterfølgere: De følger ham like til hans rettersted, er nær ham når han dør og følger ham til graven. Disse kvinnene ble de første oppstandelsesvitnene, noe som løfter opp kvinner og gir dem verdi. Kvinnene er trofaste, og de viser mot og tro. Det samme gjør Susan og Lucy, som våger å nærme seg Aslan på steinbordet etter å ha vært vitne til hva som har blitt gjort imot ham. I begge fortellingene har kvinnene altså gode kristne karaktertrekk. Jeg ser her et gjenskinn av den viktigste etikeren i middelalderen: Thomas Aquinas. I kvinnes karakter ser vi både ”kardinaldyden” mot, og den ”teologiske dyden” tro.⁷⁷ Både kvinnene i bibelfortellingen og Susan og Lucy følger sin mester trofast like til hans død, og får æren av å være de første til å vitne om hans oppstandelse. Deres trofasthet gjør dem troverdige: De har fulgt sin mester tett, de kjenner ham godt og har all mulig forutsetning for å kunne gjenkjenne ham. De vitner om det de har sett, og er dermed sannhetsvitner. Men apostlene trodde ikke på det kvinnene sa. De mente det hele var løst snakk (Luk 24,11). Likevel løp Peter til graven, og fant den tom (Luk 24,12). Kvinnene hadde snakket sant. Jeg finner klare paralleller mellom fremstillingen av de kvinnelige oppstandelsesvitnene i henholdsvis ”Løven” og Bibelen.

På denne måten blir kvinnene løftet opp: De gis en verdighet. Jesus løfter opp mennesker, og de som møter ham, blir forandret. Maria Magdalena hadde levd som en prostituert, men i Jesu følge har hun fått føtter på fjell, og har vendt seg bort ifra sitt gamle liv. Med Jesus som lærer og forbilde har hun blitt forandret, disippelgjort, og fremstår nå som et troverdig vitne til hans oppstandelse. Jesus forandrer og forvandler mennesker, og løfter opp dem som mennesker ser ned på. Dermed kan hans makt bli synlig gjennom svake, alminnelige mennesker. I 1 Kor 1,27 sier Paulus at ”... det som i verdens øyne er svakt, det utvalgte Gud for å gjøre det sterke til skamme”. Dette ses virkeliggjort i den forvandlingen som skjer med Maria Magdalena, så vel som i den forandringen som skjer med Susan og Lucy gjennom samværet med Aslan i ”Løven”. Også Susan og Lucy blir i ”Løven” løftet opp av Aslan, og er vitner til hans oppstandelse fra de døde (s.184). De klatrer opp på ryggen hans, og blir hevet opp med ham (s.185). De får endatil oppleve at han nærmest flyr med dem, idét han hopper høyt over muren over heksens slott. Her havner de på en gårds plass full av forsteinede skapninger (s.186). De har blitt løftet opp og utrustet av Aslan - nå er de i stand til å være andre til hjelp.

⁷⁷ Heiene/Thorbjørnsen, *Fellesskap og ansvar*, 33-34.

3.2.12 Steinbordet sprekker

Jeg ser steinbordet som sprekker i to (s.184) i sammenheng med Matt 27,51, Mark 15,38 og Luk 23,45. I Matt 27,51 leser vi at forhenget i tempelet revnet i to, ”fra øverst til nederst. Jorden skalv, og klippene slo sprekker”. Dette skjedde idét Jesus døde. Det er store likheter i tekstene, og jeg ser steinbordet som sprekker som parallell både til forhenget som revner og til klippene som slår sprekker i Matteus-teksten. Også Markus og Lukas forteller om forhenget som revner, derfor ser jeg steinbordet som sprekker i sammenheng også med disse tekstene. Det at steinbordet sprekker i to, viser dermed at det er noe helt ekstraordinært som skjer i Narnia denne dagen. Forhenget i tempelet dekket for det helligste av det hellige. Bare ypperstepresten hadde lov til å gå dit inn i det aller helligste, og det bare en gang i året. Idét Jesus dør, åpnes vegen til helligdommen en gang for alle. Nå har alle mennesker en åpen vei til Gud, gjennom troen på Jesus Kristus.

I Narnia-fortellingen sprekker steinbordet imidlertid idét Aslan gjenoppstår, mens forhenget og klippene i bibelfortellingen sprekker idét Jesus dør. Det er dermed ikke fullstendig korrespondanse mellom fortellingene. Likhetene i tekstene er imidlertid også her så store at vi kan snakke om steinbordet som sprekker i to i ”Løven” som en parallell til forhenget som revner og klippene som slår sprekker i bibelfortellingen.

Den onde heksen har ikke oversikt over hva følgende vil bli av at Aslan lider soningsdøden, som djevelen ikke ante rekkevidden av hva Jesu offerdød ville komme til å bety.⁷⁸ Heksen tror at hun har vunnet (s.181). Det samme må djevelen ha trodd da Jesus ble korsfestet.

Men Narnia inneholder en dypere magi, som heksen ikke vet om. ”... når et villig offer som ikke hadde gjort noe galt ble drept i en forræders sted, ville bordet sprekke og døden selv ville begynne å virke bakover”(s.185). Man kunne med andre ord heretter gå fra død til liv, og over i et evig liv. Aslans offerdød gjorde dette mulig.

Denne dypere magien minner meg om skriftsteder i Det gamle testamente. Jeg ser dermed den dypere magien i ”Løven” i sammenheng med Messias-profetier i GT. Dette ser vi tydelig i avsnittet om Herrens lidende tjener i Jes 52,13-15 og Jes 53. Her blir Herrens tjener sammenlignet med et lam som skal slaktes (Jes 53,7). ”Han åpnet ikke sin munn” (vers 7): Han tok altså ikke til motmæle, på samme måte som det ”villige offeret” i den dypere magien

⁷⁸ Wagner, C.S. *Lewis & Narnia for Dummies*, 128.

i "Løven" (s.185). Herrens tjener blir omtalt som "Min rettferdige tjener" (Jes 53,11). Han er uskyldig, på samme måte som det villige offeret i Narnias dypere magi. Og både Herrens tjener og det villige offeret i "Løven" blir drept i andres sted. Den eneste forskjellen er at Narnias offer blir drept for **en** forræder, mens Herrens tjener ofres for "de mange" (vers 11) i Messias-profetien i Jes 53. Jeg ser dermed at det ikke er et fullt samsvar mellom tekstene. Likhetene i tekstene gjør likevel at jeg ser den dypere magien i "Løven" som en parallell til Messias-profetien i Jes 52,13-15 og Jes 53. Her leser vi følgende om Herrens tjener: "Men han ble såret for våre overtredelser og knust for våre misgjerninger. Straffen lå på ham for at vi skulle ha fred, ved hans sår har vi fått legedom" (Jes 53,5). "...skylden som vi alle hadde lot Herren ramme ham" (Jes 53,6). "...Han ble utryddet av de levendes land, måtte dø for sitt folks overtredelse" (Jes 53,8). "...Min rettferdige tjener skal gjøre de mange rettferdige når de kjenner ham, for han har båret deres synder" (Jes 53,11). Her pekes det helt klart frem imot Jesus Kristus: Jesaja profeterer om Jesus fra Nasaret, som skal dø til soning for alle menneskers synder. Jeg ser en klar korrespondanse mellom denne Messias-profetien i GT, og den dypere magien i "Løven". Dermed må den dypere magien i Narnia kunne ses som en parallell til Messias-profetien i Jes 52 og 53.

3.2.13 Fri

På gårdsplassen utenfor heksens slott vekker Aslan statuene til live ved å puste på dem. Jeg ser Aslans livgivende pust i "Løven" (s.187) i sammenheng med Guds livspust i 1 Mos 2,7. Her blåste Gud livspust inn i mannens nese, så han ble levende. På samme måte vekker Aslan steinløven, steindvergen og de andre forsteinede skapningene ved å puste på dem. Jeg ser en dypere mening bak Aslans livgivende pust. I Narnia puster den gode løven liv inn i de stakkars forsteinede skapningene. Men Aslans pust kan også ha en annen, mer skjult betydning: Den kan vise til Guds livspust i 1 Mos 2,7. Dermed kan vi snakke om Aslans pust i "Løven" som et bilde på Guds livspust i 1 Mos 2,7.

Det er den gjenoppståtte Aslan som setter fangene fri fra heksens trolldom. Aslan har overvunnet døden, og er i stand til å gi andre liv og frihet. Jeg ser derfor Aslan som et bilde på Jesus Kristus, også i denne sammenhengen. I tillegg kan Aslan på gårdsplassen fungere som en parallell til Herren Gud, som blåste livsånde inn i det første mennesket. Jesus Kristus er fullt ut Gud og fullt ut menneske, og Aslan representerer her både Sønnen og Faderen.

I Joh 8,36 sier Jesus: "Får Sønnen frigjort dere, da blir dere virkelig fri". Aslans frigjøring av statuene kan ses som et bilde på Jesu frigjøring fra synd, som vi leser om det i

Joh 8,31-36. Jesus Kristus setter mennesker fri fra syndens slaveri. Gjennom Ham kan vi få tilgivelse og gjenopprettelse: Syndens lenker blir brutt. Dermed får vi også barnekår hos Gud: Vi blir Guds sønner og døtre, som alltid kan leve nær vår himmelske Far.

I "Løven" er det Aslan som er frigjøreren, som setter fangene fri ifra heksens makt. De har blitt forsteinet, fullstendig bundet av heksens ondskap. Nå gir Aslan dem livet tilbake, og de kan glede seg, synge og le (s.188). Når Jesus setter mennesker i frihet, kan også de få gleden tilbake. Det er sannheten om Jesus Kristus som setter mennesker i frihet. Også her ser vi altså klare paralleller mellom Aslan og Jesus, samt mellom de to tekstene.

I Narnia er det bruk for alle. Det er det også i Guds rike. Gud har bruk for oss alle. Her kommer en viktig side ved disippellivet til syne. Aslan har bruk for en kjempe (s.189) på lik linje med dverger, barn og store og små dyr. Alle er like viktige i Narnia: Aslan gir dem alle lik verdi. Det samme gjorde Jesus fra Nasaret i bibelfortellingen. Han møtte tollere og syndere, løftet mennesker opp og gav dem verdi. Jeg kan i denne likeverdstanden i Narnia se et gjenskinn av Augustin. Han sa at alle skapninger har sin bestemte plass i Guds skaperverk. Hver eneste skapning gir Gud ære som den er.⁷⁹ Menneskene og skapningene i Narnia hjelper hverandre - ja, de endatil bærer hverandre. Jeg ser dette som en parallell til Jesu bud om at vi skal elske hverandre. I Joh 13,34-35 sier Jesus: "Et nytt bud gir jeg dere: Dere skal elske hverandre. Som jeg har elsket dere, skal dere elske hverandre. Ved dette skal alle forstå at dere er mine disipler: At dere har kjærlighet til hverandre". Jeg ser narnianerne som forbilder på kristen nestekjærlighet. De er oppriktig glade i hverandre, og bruker det de har og er for å hjelpe hverandre. Det er slik Jesus oppfordrer sine disipler til å leve, slik at alle skal kunne forstå at de er Jesu disipler. Derfor kan narnianernes omsorg for hverandre ses på som et bilde på kristen nestekjærlighet.

Når Aslan og barna er ferdige med å ransake heksens festning, flommer lyset inn i hver krik og krok av det tidligere så mørke huset (s.189). Dagslyset må her kunne ses i sammenheng med Jesus som verdens lys i Johannes 8,12. Her sa Jesus til folket: "Jeg er verdens lys. Den som følger meg, skal ikke vandre i mørket, men ha livets lys". Når et lys tennes eller dagslyset flommer inn i et mørkt rom, fortrenger lyset mørket. Lyset er sterkere, og mørket må vike. De skapningene som Aslan setter fri, går fra død til liv, fra mørke til lys. Og de som følger Jesus, får gå i ferdiglagte gjerninger ledet av Jesus Kristus. De slipper å være bundet av synd som formørker tilværelsen deres. Jesus setter mennesker fri ifra synd,

⁷⁹ Augustin, *Gudsstaten eller Guds by*, 130-131.

skam og mørkets makt. Dermed kan dagslyset som flommer inn i heksens hus ses som en billedlig fremstilling av Jesus som verdens lys.

Jeg ser kampen mellom Aslans hær og den onde heksens hær i ”Løven” (s.191) som et bilde på kampen mellom det gode og det onde, som vi leser om det i Ef 6,12. De onde skapningene i Narnia blir da paralleller til ”...ondskapens åndehær i himmelrommet” (Ef 6,12). Narnianerne kjemper tappert imot heksens hær, som kristne mennesker kjemper imot onde makter og myndigheter, ikledd Guds fulle rustning (Ef 6,10-18). Det er Peter som får den hardeste kampen imot den hvite heksen. Og Aslan selv kommer ham til unnsetning. Dette viser meg at det er kristne ledere som har den hardeste kampen imot mørkets makter. Det blåser sterkest på toppene, og kristne ledere får de hardeste kampene, den sterkeste motstanden fra fienden. Derfor er det viktig at andre kristne ber for dem, slik at Jesus kan komme dem til hjelp. 2 Mos 14,14 sier at ”Herren skal stride for dere, og dere skal være stille”. Gud strider for oss, og sendte sin Sønn, Jesus Kristus, til jorden for å vinne over djevelen en gang for alle. Jesus har vunnet kampen, men djevelen fortsetter å kjempe mot kristne mennesker så mye han bare kan. Jesus er likevel sterkest. Derfor har ikke kristne mennesker noe å frykte, når de følger ham. Også barna og narnianerne er trygge under Aslans ledelse, selv om de må kjempe en hard kamp. De har Aslan på sin side - herskeren over hele Narnia. Her er det klare paralleller mellom de to fortellingene.

3.2.14 En forandret gutt

Peter gir Edmund æren for at narnianerne og barna har vunnet slaget. Edmund slo til heksens tryllestav med sverdet sitt, og dermed ble heksen satt ut av spill (s.192). Med mot og visdom var Edmund en viktig kriger i kampen mot heksen og hennes hær. Han kjempet med livet som innsats, og ble svært såret (s.192). Når Aslan senere kroner de fire barna til konger og dronninger i Narnia, får Edmund tittelen Kong Edmund den rettferdige. Her ser vi hvordan samværet med Aslan har forandret Edmund. Han er ikke lenger en Judas-figur som kjennetegnes av forræderi og svik. Aslan har gitt Edmund en ny sjanse, en ny start og en ny mulighet til å vise hva som bor i ham. På en lignende måte som Jesus løfter mennesker opp, blir også Edmund løftet til et liv i seier. Det samme skjer med søsknene hans. Forandringen er likevel størst hos Edmund. Jeg ser barnas samvær med Aslan som et bilde på Jesu disippelgjøring av sine etterfølgere. I samværet med Jesus ble vanlige redde menn forvandlet til troskjemper. Og i fellesskap med Aslan ble fire vanlige, redde barn satt i stand til å bli

konger og dronninger i Narnia. Forræderen Edmund får tilgivelse, nåde og gjenopprettelse. Han har lært av sine feil, og hans svakhet blir vendt til å bli hans styrke. Edmund har brukt mye tid sammen med den hvite heksen, og har lært å kjenne henne. Han har sett henne forvandle uskyldige skapninger til stein, og forstår at tryllestaven er både heksens styrke og hennes mest sårbare punkt. Dermed er det et klokt trekk å gå imot tryllestaven hennes. Edmund vet at heksen er mektig. Men gutten har lært å kjenne Aslan også, og har en trygg forvisning om at Aslan er sterkere enn henne. Aslan har lært ham ting som han aldri vil glemme, og den gode løven har kallet motet frem i den unge gutten. Sammen med Aslan har gutten blitt en djerv kriger, og viser mot og handlekraft i møte med den hvite heksen.

Også Wagner trekker frem den store forandringen som skjer med Edmund, og betegner ham som en forræder som blir konge. Wagner sier at forræderen Edmund etter møtet med Aslan blir forvandlet til en ”dydefull og ærbar konge”. Wagner fremhever guttens omvendelse, gjenopprettelse og forvandling.⁸⁰ Her har med andre ord jeg og Wagner sammenfallende synspunkter.

Edmund er modig og vis, og får av Aslan tittelen Kong Edmund den Rettferdige. Her ser vi igjen at C.S. Lewis er påvirket av middelalder- og renessanselitteraturens vektlegging av kristne dyder. Igjen ser jeg et gjenskinn av særlig Thomas Aquinas’ ”kardinaldyder”: Visdom, mot, måtehold og rettferdighet.⁸¹ Jeg kan også høre en gjenklang av middelalderske ridders sverdkamper og deres tilhørende heltemot.⁸² Samværet med Aslan har forandret Edmund fra en ussel forræder til en rettferdig, vis og modig krigerkonge. Møtet med Aslan har skapt en endring i Edmunds karakter som påvirker alle rundt ham. Det samme skjer med mennesker som møter Bibelens Jesus Kristus. Min oppfatning om Edmund som et bilde på en kristen disippel blir forsterket av at middelalderens kristne dyder flettes inn i historien og farger Edmunds personlighet. Edmund har fått et møte med Aslan som har skapt en varig endring i ham. Det samme skjer med mennesker som får et livsforvandlende møte med bibelfortellingens Jesus Kristus.

⁸⁰ Wagner, *C.S. Lewis & Narnia for Dummies*, 156-157.

⁸¹ Heiene/Thorbjørnsen, *Fellesskap og ansvar*, 34.

⁸² Crossley-Holland, *Konge og legende*, 14-17.

3.2.15 Konger og dronninger

Likevel er Edmund bare et menneske, og blir såret. Her blir de legende dråpene til Lucy redningen. Jeg ser disse som et bilde på nådegaven til å helbrede syke. Edmund blir frisk når lillesøsteren betjener ham, og det samme blir de andre sårede narnianerne. Og det er Aslan som sier at Lucy skal hjelpe de syke. Jeg ser dette i sammenheng med Jesu ord i Matt 10,8: ”Helbred syke, vekk opp døde, gjør spedalske rene og driv ut onde ånder! Gi som gave det dere fikk som gave”. Også Mark 6,7-13 og Luk 9,1-6 forteller om apostlene som sendes ut. Mark 6,13 sier at apostlene ”... drev ut mange onde ånder og salvet mange syke med olje og helbredet dem”. Jeg tenker meg dermed at de legende dråpene til Lucy også kan være et bilde på salveoljen i bibelfortellingen. I ”Løven” er det imidlertid Aslan som vekker opp de døde (s.193), det er altså ikke full korrespondanse mellom tekstene. Lucys legende dråper har likevel en dobbelt bunn, og en andre betydning som helbredelsesgaven som gis til Jesu disipler i bibelfortellingen. Derfor ser jeg de ovenstående beretningene som parallelle tekstavsnitt.

Gjennom samværet med Aslan blir barna formet og løftet opp. Dette skjer med både guttene og jentene, og de blir alle gjort til konger og dronninger i Narnia av Aslan. Både jentene og guttene blir løftet opp og gitt verdi. Både jentene og guttene i ”Løven” kan slik peke på den utvalgte slekten, det kongelige presteskaper som vi leser om i 1 Pet 2,9. Og 1 Kor 1,28 sier at ”det som i verdens øyne står lavt, det som blir foraktet, det som ikke er noe, det utvalgte Gud for å gjøre til intet det som er noe...”. Jesus løfter opp vanlige svake mennesker, gjør dem til disipler og gir dem ære. Det samme skjer med de fire barna i ”Løven”. Fire vanlige barn blir gjennom samværet med Aslan forvandlet til djerne konger og dronninger i Narnia. For Aslan er ingenting umulig. Det er det heller ikke for bibelfortellingens Jesus Kristus.

3.2.16 Viktige momenter i ”Løven”

Narnia er et sted hvor barn fra vår verden blir kjent med løven Aslan og hans vilje. Vi kan gjenkjenne elementer fra Bibelen i Narnia-serien, noe som gjør at forfatteren får sagt mer enn hva ord og uttrykks bokstavelige mening skulle tilsi.

Edmund opptrer i fortellingen som et bilde på forræderen Judas Iskariot. Samtidig kan den gode løven Aslan ses som et bilde på Jesus Kristus. Peter føler seg modig når han hører Aslans navn, noe som viser at han blir mer lik løven. På en lignende måte blir apostelen Peter

mer lik Jesus. Dermed ser jeg storebroren Peter som en parallell til hans navnebror apostelen. De gjennomgår begge en stor utvikling i tekstene.

Det at Aslan er i bevegelse, speiler Messias-forventningen i det jødiske folket omkring Jesu fødsel. Pevensie-søsknene kan ses som paralleller til Jesu disipler, siden de er utvalgt til å få vite at Aslan er i ankomst.

Aslan kan som nevnt ses som et bilde på Jesus – ”løven av Juda stamme” (Åp 5,5). Samtidig kan Aslans far – Keiseren-bortenfor-havet – være en billedlig fremstilling av Gud. Den hvite heksen kan ses som et bilde på djevelen i bibelfortellingen. Djevelen – som heksen i barnebogen – lyver, myrder og vil ødelegge.

Aslans nærvær i Narnia gjør at livet blir lettere for beverne. De får det de trenger, som vi får det vi trenger av Gud. I Lewis` beskrivelse av vårens ankomst i Narnia ser jeg et gjenskinn av Augustin.

Narnia er C.S. Lewis` ”sub-creation”, og fremstår som en parallell verden til vår verden. Og Narnia-fortellingen kan ses som en litterær parallell til bibelfortellingen. Jeg ser en rekke likheter mellom ”Løven” og bibelfortellingen, ikke minst illustrert gjennom måten som Aslan møter mennesker på. Her minner Aslan meg mye om Jesus. Disiplene forlot også alt og fulgte Jesus, mens narnianerne straks kommer på Aslans ”kall”.

Det skjer en stor forandring med Edmund, som omvender seg i møte med Aslan. Videre ser jeg Aslans død på steinbordet som et bilde på Jesu død på Golgata kors. Aslan dør i Edmunds sted, mens Jesus sonet alle menneskers syndeskyld.

Susan og Lucy opptrer som paralleller til de kvinnelige oppstandelsesvitnene i evangeliene. Og den gjenoppståtte Aslan løfter Edmund til et liv i seier, på en lignende måte som Jesus løfter opp mennesker. Både guttene og jentene forandres gjennom samværet med Aslan til konger og dronninger i Narnia, mens disiplene får forvandlede liv i møte med bibelfortellingens Jesus Kristus.

Kapittel fire

ANALYSE AV ”REISEN TIL DET YTTERSTE HAV”

4.1 Analyse av ”Ytterste hav”

4.1.1 Introduksjon

Lewis' ”Reisen til det ytterste hav” ble påbegynt i 1949, ferdigskrevet i 1950 og utgitt i 1952. C.S. Lewis skrev boken på mindre enn tre måneder.⁸³ Boken tar oss med på en reise med kong Caspian på skipet ”Morgenvandreren”. ”Ytterste hav” illustrerer blant annet den indre forandringen som skjer med Eustace gjennom hans møte med Aslan og hans nærmeste følgesvenner. På hvilken måte kan man si at denne boken har et billedspråk som speiler viktige sider ved bibelfortellingen? Kan Caspian ses som et bilde på apostelen Paulus, og kan deler av handlingen i ”Ytterste hav” gjenspeile deler av Apostlenes gjerninger? Jeg ønsker å se nærmere på dette.

4.1.2 Motvillig passasjer

Eustace Clarence Scrubb blir dradd inn i Narnia i høyeste grad imot sin vilje, gjennom et maleri. Her er det maleriet som er portalen som markerer overgangen til en parallell eventyrverden.⁸⁴ Her får han møte noen som forandrer ham for alltid. Gutten Eustace er hva mange vil kalle en plageånd. Han liker å sjefe, og han liker å mobbe andre.⁸⁵ I særdeleshet liker han å plage søskenbarna sine: Pevensie-søskenene. Han formelig elsker å erte Lucy og Edmund når de snakker om Narnia, som han først ikke tror eksisterer. Samtidig er han sjalu på de to søskenbarna sine, siden de kan finne på historier. Selv er han ikke i besittelse av en slik fantasi (s. 427). Eustace liker også å skryte av sine kunnskaper (s. 427), og jeg vil beskrive ham som stolt. Eustace er utakknemlig, han tenker negativt og er fylt av frykt. I skarp kontrast til fryktsomme, uhøflige Eustace er musen Ripipip høflig og modig. Og kong Caspian er høflig, snill og deler hva han har (s 430). Også i denne barneboken kan vi altså se

⁸³Ford, *Companion to Narnia. Revised and Expanded*, 18 i introduksjonen, 464.

⁸⁴ Drangsholt, ”En portal til virkeligheten” i ”*Aftenposten innsikt*”, Nr. 11, 86-87.

⁸⁵Lewis, *The Chronicles of NARNIA*, 425.

gamle kristne dyder komme til uttrykk, ikke minst gjennom personlighetene til Ripipip og kong Caspian.

Ripipip fremstår som en troshelt. Slik kan Ripipip ses som et forbilde for oss i vår verden, så vel som at han kan være et bilde på trofaste etterfølgere av Jesus Kristus i bibelfortellingen. Vesle Ripipips høflighet, mot og hans dyktige håndtering av sverdet minner meg sterkt om middelalderske ridderfortellinger. Alt dette er viktige kjennetegn på middelalderens riddere. Disse ridderne var også klare til å dø for Kristus.⁸⁶ Ridderfortellingene handler dermed om troskap, offer og heltemot. Også vesle Ripipip er klar til å ofre livet for vennene sine. Dette vil jeg komme tilbake til senere. Ripipips mot og offervilje gjør at jeg ser ham som et klart bilde på en bevisst etterfølger av Jesus Kristus.

På en lignende måte kan personligheten til opprøreren Eustace speile menneskelige trekk som vi alle kan kjenne oss igjen i. Samtidig kan den gjennomgripende forandringen som skjer med Eustace være en parallell til den forandringen som skjedde med syndere som fikk et møte med Jesus i bibelfortellingen. Et velkjent eksempel på disse er den syndefulle samaritanske kvinnen som møtte Jesus ved Jakobs brønn, og etter dette møtet ble byens største evangelist (Joh 4,1-26).

4.1.3 En profeti

Jeg ser dryaden som nevnes av Ripipip som et bilde på en profetinne. Hun har talt et vers over Ripipip som har fulgt ham hele livet (s. 433). Dette kan også ses som en parallell til et kristent kall, eller til et oppdrag gitt av Gud. Ripipip gjenkjenner profetien som et kall som gir gjenklang i ham, og han svarer på kallet ved å dra til ”det ytterste øst”, som dryaden hadde ”profetert” om. Dette verset også kan ses på som Ripipips oppdrag. Ved å svare på kallet og fullføre oppdraget, viser Ripipip seg både som en troshelt og som en trofast etterfølger av Aslan.

Slik jeg forstår Bibelen, fremstilles det her at alle mennesker er skapt for et oppdrag, som er lagt ned i hjertene våre av Gud. Dette kan så bekreftes av kunnskapsord, eller bli talt over oss i form av profetier. Jeg tror også at Gud har et oppdrag for hver enkelt, som bare akkurat denne personen kan fullføre. Dette viser hvert enkelt menneske som unikt og umistelig for Gud. I ”Ytterste hav” er det bare Ripipip som har opplevd at en dryade taler et

⁸⁶ Crossley-Holland, *Konge og legende*, 14-17.

slikt vers, og bare han har de egenskapene som skal til for å fullføre akkurat dette oppdraget. Ripipip er rette mus for jobben, utvalgt av Aslan selv. Jeg ser derfor Ripipip som et bilde på en bevisst etterfølger av Jesus Kristus, i vår verden så vel som i bibelfortellingen.

4.1.4 Caspian's kall

Også Caspian har et oppdrag i "Ytterste hav". Han skal finne syv lorder som hans onde onkel Miraz har kvittet seg med. Aslan selv har samtykket i dette (s. 433). Derfor har Caspian samlet et mannskap, og seiler mot det ukjente havet i øst. Det er Aslans vilje at Caspian skal utføre dette oppdraget, dermed kan Caspian ses på som utvalgt av Aslan, på en lignende måte som apostelen Paulus er utvalgt av Gud i bibelfortellingen. Apg 13,2 sier at Saulus og Barnabas er tatt ut av Den hellige ånd, "så de kan gå til den oppgaven jeg har kalt dem til". Både Caspian og Paulus har altså en oppgave, et oppdrag. Paulus var hedningenes apostel, etter at evangeliet ble avvist av jødene han forkynte det for (Apg 13,46). Og både Caspian og Paulus har i oppdrag å dra til verdens ende. Herrens befaling til Paulus lød som følger: "Jeg har satt deg til et lys for folkeslag, for at du skal bringe frelse helt til jordens ende" (Apg 13,47). Caspian skal ikke bringe evangeliet om frelsen til de ensomme øyer og farvannene bortenfor dem. Likevel er likhetene mellom Caspian og Paulus så store at jeg vil snakke om Caspian som et bilde på bibelfortellingens Paulus. Begge viser offervilje og nestekjærighet, og de er begge gode ledere. Og begge foretar de sjøreiser. Paulus reiste imidlertid sjøveien til Roma som fange (Apg 27), mens Caspian er fri og i kommando for sitt eget skip. Både Caspian og Paulus setter imidlertid fanger fri på sine reiser. På øya Malta ba Paulus for syke, og de ble helbredet (Apg 28,8-9). Her satte Paulus disse menneskene fri ifra sykdommens lenker. De ble fri ifra den bundetheten som sykdommene deres innebar. De syke menneskene ble satt fri: De ble fri-halset, og ble fri fra sykdommenes trelldom. Vårt ord frels kommer av det norrøne ordet "frjál's", som betyr fri-hals. Dette var opprinnelig en betegnelse på en fri mann, som slapp å gå med trellering om halsen som slavene gjorde. Ordet frelse brukes som oftest i samme betydning som ordet "forløsning".⁸⁷ Ved å sette bundne mennesker i frihet, videreførte Paulus Jesu gjerning, som en trofast etterfølger av ham. I Luk 4,18 siterer Jesus profeten Jesaja og sier: "Herrens Ånd er over meg, for han har salvet meg til å forkynne godt budskap for fattige. Han har sendt meg for å rope ut at fanger skal få frihet og blinde få synet

⁸⁷ Kortner/Munthe/Tveterås (Hovedred.), *Aschehoug og Gyldendals STORE NORSKE leksikon, bind 4*, 592.

igjen, for å sette undertrykte fri og rope ut et nådens år fra Herren”. Paulus går dermed i Jesu fotspor når han setter undertrykte mennesker fri ifra deres sykdommer, så de blir friske og fri.

Caspian på sin side setter også fanger fri på De ensomme øyer i ”Ytterste hav”. Her blir Caspian, Edmund, Lucy, Eustace og Ripipip tatt til fange av slavehandlere (s. 442). Caspian blir kjøpt fri av Lord Bern (s. 444). De andre – med unntak av Eustace – blir solgt på slavemarkedet. Umulige Eustace blir sett på som ubrukelig og verdiløs av slavehandlerne – ingen vil ha ham (s. 452). Kong Caspian avskaffer slavehandelen på de ensomme øyer (s. 450). Og han erklærer at alle slavene på markedet er frie mennesker (s. 451). Han setter med andre ord fangene fri, noe som gjør at jeg ser kong Caspian som et klart bilde på bibelfortellingens Paulus.

4.1.5 Lucys oppdrag

Også Lucy får et oppdrag i ”Ytterste hav” – et oppdrag som bare en liten jente som henne kan fullføre. Oppdraget krever mot, og det vil vise seg at hun ikke er i stand til å utføre det uten Aslans hjelp. Også Lucys personlighet reflekterer altså kristne dyder fra middelalderen. Den snille og tapre vesle jenta har nok også Thomas Aquinas’ ”kardinaldyder” og ”teologiske” dyder som bakteppe.⁸⁸ Dette viser meg at Lucy kan ses som et bilde på en kristen disippel på oppdrag for Jesus, dog med viktige unntak – dette vil jeg komme tilbake til. Disiplene til Jesus er helt avhengige av ham, mens Lucy er totalt avhengig av Aslans hjelp for å klare å fullføre oppdraget sitt.

Tramperne har ventet lenge på en liten utenlandsk jente, som kan finne trylleformularet som vil gjøre dem synlige igjen (s. 490). Ripipip sier at Lucys oppgave er både ærefull og heroisk (s. 491). Her ser jeg en refleksjon av middelalderens ridderskap.⁸⁹ En viktig forskjell kommer likevel til syne: Middelalderens riddere var alle menn, mens Lucy er en liten jente. Lucy er likevel modig som den tapreste ridder. Hun er en liten heltinne, og gjennom henne ser jeg igjen Bibelens likeverdstanke komme til syne. Kvinner blir løftet opp i bibelfortellingen, det ser vi blant annet av beretningen om kvinnen ved Jakobs brønn (Joh 4, 1-26). Det samme er tilfellet med de unge damene i Narnia: De løftes opp, gis verdi og viktige oppgaver.

⁸⁸ Heiene/Thorbjørnsen, *Fellesskap og ansvar*, 34.

⁸⁹ Crossley-Holland, *Konge og legende*, 14-17.

I Lucys heltemot ser jeg også en reflektering av Edmund Spencers krigerjomfru Britomart i hans verk ”The Faerie Queen”. Hennes karakter er igjen avspeilet av dronning Elisabeth, som er preget av sømmelighet og renhet, hun er ridderlig og moralsk dydefull. Videre blir hun via Spencers allegorier beskrevet som hellig, vennlig, rettferdig, nådefull, høflig og måteholden.⁹⁰ Alt dette er beskrivelser som passer Narnias Lucy. Også denne mulige inspirasjonskilden for Lucys karaktertrekk er med på å løfte den unge jenta opp. Det er mulig at hun sammenlignes med en dronning, som har blitt hyllet i et av britisk middelalderlitteraturs viktigste diktverk. Dette viser at Lucy er betydningsfull: Hun har stor verdi og er betrodd en viktig oppgave som bare hun kan fullføre. I dette ser jeg et gjenskinn av Bibelens tanke om menneskers verdi. Alle mennesker har en umistelig verdi, fordi vi er umistelige for Gud. I Narnia er det bare Lucy som er Lucy, og det er bare hun som kan fullføre det oppdraget hun er utvalgt til. Dermed ser jeg henne som et bilde på en kristen disippel.

Ripip vil ikke ta til motmæle, om dronningens hjerte beveger henne til å ta sjansen på å møte trollmannen (s. 491). Her viser musen henne respekt og tillit: Han stoler på at hun vil ta det rette valget. Lucys oppdrag er lagt på hennes hjerte. Hun kjenner at dette er noe hun vil gjøre. Jenta trosser frykten og går oppdraget i møte, selv om hun er redd og det innebærer risiko for henne (s. 493). Dermed viser hun både mot, offervilje og tjenersinn, egenskaper som i høyeste grad også kjennetegner en kristen disippel som har fått et oppdrag av Gud.

De som vil bli hjulpet av Lucys tapperhet, er den gruppe trampere, et folk som hopper på ett bein og ikke er særlig smarte (s. 491). Jeg ser disse tramperne som en parallell til et stammefolk, ikke minst siden tramperne har en høvding. Han er enerådende, og blir nærmest tilbedt av sine undersåtter – et mulig bilde på avgudsdyrkelse (s. 501). Ser man dette i en større sammenheng, kan høvdingen og hans undersåtter ses på som et bilde på en diktaturstat. Jeg vil likevel holde meg til å se tramperne som et bilde på et stammefolk, siden det bare er ca 50 av dem (s. 501). En slik tolkning fører til at jeg opplever Lewis` beskrivelse av tramperne som ganske så fordomsfull, eller endatil rasistisk. Beskrivelsen minner meg om Rudyard Kiplings dikt ”The White Man`s Burden” fra 1899, som viser hvordan europeere så på kolonialiseringen av særlig afrikanske land som en plikt og en byrde.⁹¹

⁹⁰ Andrew Sanders, *The Short Oxford history of English Literature* (Oxford: Oxford University Press, 1994), 126-127.

⁹¹ Alejandro Bendaña/Gunnar Heiene/John Y. Jones (red.), *GLOBAL JUSTICE – The White Man`s Burden? Essays on Development and Justice in honor of Øystein Tveter* (Bergen: Fagbokforlaget, 2007), 7.

Lucy har imidlertid ikke slike rasistiske holdninger. Hun viser forståelse og tålmodighet i møte med tramperne, og hun sier at de ser fine ut (s. 503). Jeg ser derfor Lucy som et bilde på en god kristen misjonær, ute på misjonsoppdrag. Lucy er for det første utenlandsk, og møter derfor tramperne og deres væremåte med et utenfraperspektiv. Jeg ser oppgavene hennes som en parallell til et kristent kall, som er lagt på hennes hjerte. Og hun skal sette fangene fri fra trolldommen, noe jeg ser som et bilde på det å sette mennesker fri fra mørkets makt, slik at de kan komme inn i den kristne frihet.

Lucy får hjelp av Aslan til å fullføre oppdraget sitt. Dette kan illustrere kristne misjonærs avhengighet av Jesus Kristus. Heller ikke de klarer å fullføre sine oppdrag i egen kraft. Og Aslan dukker opp idét Lucy blir fristet og trenger ham som mest. Aslan er den høyeste av alle høye konger, som Jesus er det i bibelfortellingen. Og han er solid som frelserkongen Jesus Kristus (s. 498). Aslan sier også at han har vært der – hos henne – hele tiden (s. 498). Jeg ser dette som en parallell til siste del av Misjonsbefalingen i Matt 28. Her sier Jesus: "... Og se, jeg er med dere alle dager inntil verdens ende" (Matt 28,20). Aslan er med henne, som Jesus Kristus er med misjonærene som drar ut for å delta i å fullføre det kristne misjonsoppdraget.

Kristne misjonærer møter mennesker med andre religioner, mens Lucy møter en trollmann. Kristne misjonærer bruker imidlertid Bibelen i sitt arbeid, mens Lucy skal lese opp et magisk formular fra en trolldomsbok for at tramperne skal bli synlige igjen. Det er en himmelvid forskjell mellom Bibelen og trolldomsboken. Lucy blir da også fristet i møte med innholdet i boken, og Aslan kommer henne til hjelp når hun trenger det som mest. Kristne misjonærer bruker ikke trolldomsformularer. Likevel er det bare en liten jente som Lucy som kan fullføre det farefulle oppdraget hun har fått. Og hun ville aldri ha klart å gjennomføre det – og dermed hjelpe tramperne – uten Aslans hjelp i rette tid. I dette tekstavsnittet er det derfor både flere likheter og vesentlige forskjeller mellom Lucys oppdrag i "Ytterste hav" og kristen misjon.

At det er en liten jente som blir valgt ut til det oppdraget Lucy får, illustrerer et viktig aspekt ved bibelfortellingen: De som er små og svake i verdens øyne, løftes opp. Dessuten hadde Jesus et spesielt nært forhold til barn. Bibelfortellingen viser også at det barna har, er viktig for Gud. Dette ser vi i teksten om brødunderet i Joh 6,1-15. Et barn har her fem brød og to fisker, som ved Jesu velsignelse blir mat for en stor folkemengde. Jesus sa også i Matt 18,3-4: "...Uten at dere vender om og blir som barn, kommer dere ikke inn i himmelriket.

Den som gjør seg selv liten som dette barnet, han er den største i himmelriket”. Jesus løfter altså opp de små barna, og ser dem som verdifulle. Og vi må tro med et barns tillit og hengivenhet for å komme inn i himmelriket. Lucys sterke tro og tillit til Aslan kan dermed ses som et bilde på barns tro i bibelfortellingen. Lucy elsker Aslan, og stoler på ham med en tillit og hengivenhet som bare et barn kan fremvise. Hun er også helt avhengig av Aslan. Alt dette er kjennetegn ved barns tro, så vel som karakteristiske egenskaper for en moden etterfølger av Jesus Kristus.

Barn er små og svake i verdens øyne. Og de som er svake i verdens øyne, løftes opp i bibelfortellingen – så vel som i ”Ytterste hav”. I 1 Kor 1,27 sier Paulus: ”Men det som i verdens øyne er dårskap, det utvalgte Gud for å gjøre de vise til skamme, og det som i verdens øyne er svakt, det utvalgte Gud for å gjøre det sterke til skamme”. Gud utvelger seg altså det som er svakt i verden. På en lignende måte er vesle Lucy utvalgt til sitt oppdrag. Det ligger ferdig for at hun kan gå inn i det. Dermed får hun gå i gjerninger som minner om det Bibelen snakker om som ”ferdiglagte gjerninger”. I sitt brev til efeserne sier Paulus som følger: ”For vi er hans verk, skapt i Kristus Jesus til gode gjerninger, som Gud på forhånd har lagt ferdige for at vi skulle vandre i dem” (Ef 2,10). Dermed kan utvelgelsen av Lucy ses som et bilde på Guds utvelgelse av ”svake” mennesker, og hennes oppgave som en parallell til det Paulus snakker om som ”ferdiglagte gjerninger”. Lucys unge alder og tilsynelatende svakhet kan dermed ses som en parallell til ”det som i verdens øyne er svakt” i 1 Kor 1,27.

Også Wagner trekker frem de små, og sier at Gud bruker dem. Wagner understreker at det er barn som kommer til Narnia fra vår verden, ikke voksne. Han sier videre at de som er små kan bli brukt av Gud, siden de er avhengige av å stole på Jesus, og ikke på seg selv.⁹² Jeg og Wagner er altså enige om at de små er viktige i Aslans Narnia, og vi ser begge paralleller mellom barnebok-serien og bibelfortellingen.

4.1.6 Ondskap i luften – og i vannet

På Gullvann-øya, som senere fikk navnet Dødvann-øya, krangler Edmund og Caspian om hvem av dem som er den største. Det blir nærmest fiendskap mellom dem, og Caspian truer Edmund ved å legge hånden på sverdskjeftet (s. 484). Til og med Lucy har blitt påvirket av atmosfæren på denne øya, og også hun snakker nedsettende til Edmund og Caspian – den

⁹² Wagner, C.S. *Lewis & Narnia for Dummies*, 166.

ellers så snille jenta kaller dem for idioter (s. 484). De tre er under innflytelse av noe ondt, og er ikke lenger seg selv.

Jeg ser kranglingen mellom de tre ellers så gode vennene som et bilde på striden mellom apostlene i Luk 22,24. Her ble det en strid mellom apostlene om hvem av dem som skulle kunne regnes som den største. Særlig kranglingen mellom Edmund og Caspian kan her ha en dobbelt bunn: Den kan ha en annen, mer skjult betydning som striden mellom Jesu apostler. Også Lucy føler seg hevet over sin bror og sin venn, dermed må også hennes kranglevorenhet kunne ses som en parallell til striden mellom apostlene i Luk 22,24.

Også et annet viktig moment viser likheten mellom de to tekstene. I ”Ytterste hav” kommer Aslan de kranglende vennene til unnsetning, før det kommer til åpen kamp mellom dem. Bare synet av Aslan gjør at de kommer til seg selv igjen, og etterpå husker de ikke hva som har hendt. De sitter bare igjen med en opplevelse av å være forvirret (s. 484). Og den kloke Ripipip forstår hva som har skjedd: Øya de befinner seg på har en forbannelse over seg.

Jeg ser her igjen Aslan som et bilde på Bibelens Jesus Kristus. I Luk 22,25-27 snur Jesus apostlenes oppfatning om storhet på hodet. Han sier at det ikke er som i verden blant apostlene. I vers 26 sier Jesus: ”... Den største av dere skal være som den yngste, og lederen skal være som en tjener”. Dermed får Jesus effektivt og fredelig satt en stopper for striden mellom apostlene. Samtidig lærer han dem noe svært viktig om hva det vil si å tilhøre Guds rike. Jesus løfter opp dem som er svake i verdens øyne: De unge og tjenerne. Samtidig gir han en viktig undervisning om tjenende lederskap. Den som vil være stor blant Jesu etterfølgere, skal være de andres tjener. Jesus sier også at han selv er som en tjener blant apostlene (Luk 22,27). Dermed viser Jesus seg med sitt eget liv som et eksempel til etterfølgelse. Jesus former sine disipler både med sin undervisning, og med sin væremåte. Han oppfordrer dem til å bli lik ham: Til å tjene som ham. Dermed får apostlene også fokuset bort fra striden seg imellom, og over på Ham som er ”troens opphavsmann og fullender, Jesus.” (Hebr 12,2). Og med blikket festet på Ham kan apostlene bli formet av Hans eksempel, til de lederne de er skapt til å være. Noe lignende skjer med Edmund, Caspian og Lucy i ”Ytterste hav”. Med blikket festet på Aslan, glemmer de stridighetene seg imellom, og kommer til seg selv igjen. Dermed kommer de på sporet igjen, og fortsetter den seilasen de har begynt på. Med blikket festet på Aslan blir de ledet tilbake på riktig kurs. Det samme skjer med Jesu disipler i bibelfortellingen. Dermed vil jeg snakke om de aktuelle tekstavsnittene i det ovenstående som parallelle tekstavsnitt.

4.1.7 Mørke og lys

”Ytterste hav” viser en tydelig kontrast mellom mørke og lys, og jeg ser dette som et bilde på spenningen mellom det gode og det onde i bibelfortellingen. Denne spenningen kan vi se når skipet til Caspian seiler inn i det store mørket som omgir den mørke øya (s. 508). Mørket blir beskrevet som et ensomt mørke (s. 508). Lucy og de andre blir svært redde, og de kjenner en veldig kulde. Denne kulden kan ses som et bilde på den følelseskulden som kom inn i verden med syndefallet, som Bibelen forteller om det i 1 Mos 3. Også ensomhet og frykt er resultater av syndefallet. Det samme er mangel på retning. Synd kan sammenlignes med å bomme på målet, eller å komme ut av kurs. I ”Ytterste hav” er det nettopp det som skjer. Alle om bord mister retningsansens i mørket, og de vet ikke hvor de skal styre skuta (s. 508).

Hjelpen kommer etter at Lucy har hvisket en inderlig bønn til Aslan om hjelp (s. 510). Også her ser jeg Aslan som et tydelig bilde på Bibelens Jesus Kristus. Og Lucy må kunne sammenlignes med en nær disippel av Jesus: Med tro og tillit ber hun sin sterke venn Aslan om hjelp i sin nød. Jeg ser altså Lucys hvisken til Aslan som en parallell til en kristens bønn til Jesus. Og Aslan svarer på Lucys bønn. Lucy føler seg snart bedre, og hun blir i stand til å tenke klarere, mer positivt og konstruktivt (s. 510).

Lucys bønn fører også til at lys faller over skipet. De som er om bord går altså ifra mørke til lys. Jeg ser dette lyset og mørket som paralleller til lyset og mørket i bibelvers som 1 Pet 2,9 og 1 Joh 2,8. I 1 Pet 2,9 omtaler Peter Gud som ”... han som kalte dere fra mørket og inn i sitt underfulle lys”. Og i 1 Joh 2,8 leser vi: ”... For mørket viker, og det sanne lys skinner allerede”. Jesus sa om seg selv i Joh 8,12: ”... Jeg er verdens lys. Den som følger meg, skal ikke vandre i mørket, men ha livets lys”. Når Lucy ber Aslan om hjelp, blir ”Morgenvandrerer” opplyst. Dette lyset kan dermed ses som et bilde på ”livets lys” som vi leser om det i Joh 8,12. Om bord i ”Morgenvandrerer” går mannskapet fra dødsangst til liv, fred og glede etter at Lucy har bedt Aslan om hjelp. Det samme har kristne mennesker som har bedt til Jesus erfart. Likhetene i tekstavsnittene over er så fremtredende, at jeg vil igjen omtale ”Ytterste hav” og Bibelen som parallelle tekster.

Nå kommer det også en fugl, en albatross, for å lede dem. Jeg ser denne fuglen som en parallell til en annen fugl – duen – som symbol på Den hellige ånd i bibelfortellingen. Da Jesus var blitt døpt, kom Guds Ånd ned over ham som en due (Matt 3,16, Mark 1,10, Luk 3,22 og Joh 1,32). Albatrossen lignet dessuten et kors (s. 511), noe som også bringer tankene henimot Jesus. Albatrossen leder skipet ut av mørket, og om bord blir de strålende glade (s.

511). Også Den hellige ånd leder disiplene i bibelfortellingen. Og også Den hellige ånd kommer til etterfølgere av Jesus som svar på bønn. Den hellige ånd gjør mennesker glade. Luk 10,21 sier om Jesus: "I samme stund jublet han i Den hellige ånd og sa..." Og Luk 11,13 sier om Den hellige ånd og bønn: "...hvor mye mer skal ikke da Far i himmelen gi Den hellige ånd til dem som ber ham!" Apg 13,4 forteller om Den hellige ånds ledelse: "Disse to, som altså var blitt sendt ut av Den hellige ånd,..." I likhet med Den hellige ånd leder albatrossen skipet, og leder mannskapet om bord ut i lyset og gleden.

Når albatrossen har ledet dem ut i lyset, er ikke Lucy og vennene hennes redde lenger. Dette viser andre sider ved Den hellige ånd: Han gir kjærlighet og kraft. Apg 1,8 sier som følger: "Men dere skal få kraft når Den hellige ånd kommer over dere,..." Og Rom 5,5 sier: "..., for Guds kjærlighet er utøst i våre hjerter ved Den hellige ånd som han har gitt oss". 1 Joh 4,18 sier videre om Guds kjærlighet: "... Den fullkomne kjærligheten driver frykten ut". Den hellige ånd virker altså til å lede og styrke mennesker, og til å gi dem glede og fred. Og han kommer til kristne mennesker som svar på bønn. Noe lignende ser vi i "Ytterste hav" etter at Lucy har bedt Aslan om hjelp. Lyset omgir dem, og Lucy og vennene hennes blir fylt av glede og fred. Likhetene i tekstene er slående.

4.1.8 Eustace endres

I "Ytterste hav" ser vi en skarp kontrast mellom Eustace og flere av de andre karakterene. Eustace utvikler seg likevel mye i fortellingen, både gjennom samværet med vennene og gjennom hans møte med Aslan. Det skjer en gjennomgripende forandring med den unge gutten.

Før han kommer til Narnia, liker Eustace å erte søskenbarna. Han er stolt, og liker å skryte av alt han vet (s. 427). Om bord i "Morgenvandreren" er han redd, utakknemlig og uhøflig (s. 430). Her ser vi personligheten til Eustace som skarpt kontrasterende til den modige og høflige Ripipip. Oppførselen til Eustace er også svært forskjellig ifra Caspians væremåte. Caspian er snill, og har medfølelse for Eustace. Caspian har en empatisk holdning, og bryr seg om den sjøsyke gutten (s. 434-435).

I dagboken sin klager Eustace veldig over opplevelsene sine om bord i Caspians skip. Eustace overdriver, og svartmaler alt han opplever (s. 437). I sterk kontrast til Caspian og Ripipip viser Eustace ingen tegn til medfølelse, og han liker å plage andre. Eustace griper

musen i halen, og gleder seg over å svinge Ripipip i luften. Musen er ikke særlig mye tyngre enn en stor katt, et ordvalg som tyder på at Eustace har plaget katter tidligere (s. 438). Det at Eustace liker å mobbe andre som han anser for å være svakere enn seg, viser at det bor noe ondt i ham. Han planlegger å gjøre onde handlinger mot andre, og han har glede av å utføre dem. Og han føler ingen empati med stakkars Ripipip.

Ripipip beholder imidlertid sin ro og sin visdom. Han trekker sverdet, slår seg fri og begynner å disiplinere den unge gutten (s. 439). Ripipip slår Eustace med sverdet, og sier at han skal lære manerer og respekt (s. 439). Her ser vi igjen et gjenskinn av ridderskapets idealer gjennom den djerne musens ord. Eustace blir ydmyket, og ber om unnskyldning (s. 439). Jeg ser guttens bønn om unnskyldning som en parallell til kristnes bønn om tilgivelse for synd. Rom 3,9 sier at "... de alle er under synden". Eustace har helt klart syndet imot Ripipip. Han innser dette, og ber musen om unnskyldning, om enn surmulende og motvillig (s. 439).

På slavemarkedet blir den surmulende Eustace sett på som verdiløs, og ingen vil ha ham (s. 452). Eustace blir ansett for å være ubrukelig av slavehandlerne, og dette er enda mer irriterende for ham enn det ville vært å bli solgt som slave (s. 452). Likevel blir Eustace satt fri sammen med Edmund, Lucy og Ripipip. Dette kan illustrere likeverdstanden i bibelfortellingen. Denne kommer frem i blant annet Job 33,6: "Se, for Gud er vi begge like, også jeg er formet av leire". Eustace blir satt fri på lik linje med vennene sine, og gis dermed samme verdi som dem, på tross av at slavehandlerne hadde sett ham som verdiløs. Som det fremkommer av bibelfortellingen har vi mennesker fått vår verdi i kraft av hvem vi er: Skapt og villet av Gud, ikke ut ifra hva vi sier, gjør, eier eller har. Denne likeverdstanden som preger tekstene styrker min oppfatning om tekstene som parallelle fortellinger.

Om bord på skipet kommer Eustaces natur igjen fram gjennom dagboksnotatene hans. Gutten er fortsatt stolt, han klager og overdriver (s. 456). Han tar ikke ansvar, tenker negativt og skylder på andre (s. 457). Eustace er nedlatende, har ikke rettferdighetssans og ser frykt som svakhet (s. 458). I kontrast til Eustace er Lucy snill og omsorgsfull, og gir ham av vannrasjonen sin. Her viser Lucy en viktig egenskap ved en disippel – hun er en tjener og deler det hun har. Jeg ser dette som en parallell til Matt 15,36: "Så tok han de sju brødene og fiskene, ba takkebønnen, brøt dem og ga til disiplene, og disiplene ga til folket". Knut Tveitereid løfter også frem dette bibelverset, og sier at disipler er tjenere – og deler av det de

har.⁹³ Igjen ser jeg altså en parallell til bibelfortellingen illustrert gjennom Lucys tjenende egenskaper – egenskaper som også kjennetegner en bevisst etterfølger av Jesus Kristus.

Selv om Eustace stikker av for å slippe å arbeide (s. 459), har oppholdet om bord på Caspian's skip forandret ham (s. 460). Eustace har nå blitt utholdende. Samværet med Caspian og de andre har gjort ham godt, selv om han fortsatt ikke stoler på dem. Eustace er redd for at de andre skal forlate ham (s. 460). Dette viser at han ennå ikke har lært å virkelig kjenne Caspian og Pevensie-søsknene. Caspian, Edmund og Lucy er venner og disipler av Aslan. Og som Knut Tveitereid sier det: ”Disipler holder sammen – i kjærlighet”.⁹⁴ Dette samholdet mellom Caspian og vennene hans kan ses som en parallell til Joh 13,35, som også fremheves av Tveitereid. I dette bibelverset sier Jesus: ”Ved dette skal alle forstå at dere er mine disipler: At dere har kjærlighet til hverandre”. Eustace blir forandret gjennom samværet med Caspian og søskenbarna, men ennå kjenner han dem ikke godt nok til å ha tillit til dem. Han trenger å bli enda bedre kjent med Aslan.

Det er grådigheten i hjertet til Eustace som gjør at han blir forvandlet til en drage (s. 466). Jeg ser det grådige hjertet til Eustace som et bilde på forherdede menneskehjerter, som vi leser om det i blant annet Hebr 3,7-8: ”... I dag, om dere hører hans røst, så gjør ikke hjertene harde som under opprøret mot meg, den dagen de utfordret meg i ørkenen”. Som israelittene i ørkenen er også Eustace en opprører, som har forherdet sitt hjerte. Esek 11,19 sier som følger: ”Da vil jeg gi dem et nytt hjerte, og la dem få en ny ånd. Jeg vil ta steinhjertet ut av kroppen deres og gi dem et kjøtt hjerte isteden”. Eustace skal snart få erfare en slik gjennomgripende ”hertettransplantasjon”.

Drager er ildsprutende kjempe-øgler ifra myter verden over. Ordet drage kommer av det greske ordet ”drakon”, som betyr å overvåke. Vanligvis er drager voktere. Edmund sier at drager samler gull, og det er da også grådigheten til Eustace som gjør at han blir forvandlet til en drage. Den døende dragen som Eustace ser har også vaktet nettopp en gullskatt.⁹⁵ C.S. Lewis var en nær venn av J.R.R. Tolkien, og de leste og diskuterte hverandres skriverier.⁹⁶ Derfor må Lewis ha kjent til Tolkiens bok ”Hobbiten” fra 1937. Dragen Smaug har her flere likhetstrekk med Eustace i drageham, og kan derfor ha vært en inspirasjonskilde for Lewis. Også Smaug har vinger, og han er også en ildsprutende drage. Og Smaug vokter en skatt som

⁹³ Knut Tveitereid, *En helt overkommelig disippel* (Det Norske Bibelselskap, 2005), 122.

⁹⁴ Tveitereid, *En helt overkommelig disippel*, 40.

⁹⁵ Ford, *Companion to Narnia*, 176.

⁹⁶ Coren, *C.S. Lewis. Mannen som skapte Narnia*, 49.

han har stjålet. Smaug er med andre ord grådig som Eustace. ”Hobbiten” forteller også at en gullskatt som en drage har ligget lenge på får makt over folk, og den gjør noe med dvergenes hjerter.⁹⁷ Skatten som Eustace finner får også en skrekkelig makt over ham, og får frem grådigheten i hjertet hans.

Kledd i drageham blir Eustace imidlertid forandret. Han begynner å se både seg selv og vennene sine slik de virkelig er. Eustace savner fellesskapet med Caspian og de andre, og begynner å innse at han ikke alltid har vært så snill mot dem (s. 466). Ved tanken på dette føler han en dyp sorg, og gråter (s. 467). Jeg ser denne sorgen til Eustace som et bilde på sorg over synd, som vi leser om den i blant annet 2 Kor 2,7-8. Her skriver Paulus om forlik og tilgivelse: ”Nå skal dere heller tilgi og trøste ham, så han ikke blir helt knust av sorgen. Derfor oppfordrer jeg dere til å møte ham med kjærlighet”. Det er nettopp slik Eustace begynner å forstå at han vil bli møtt av vennene sine – med kjærlighet. Han forstår at Caspian aldri ville ha seilt ifra ham, og at de andre vil komme til å forstå hvem han er – under dragehuden (s. 467).

Alle merker at karakteren til Eustace har forbedret seg (s. 471). Eustace er hjelpsom, han gir vennene mat og gjør viktig arbeid for dem. Han gir dem også varme og ild, og de får fly på ryggen hans. For første gang i sitt liv blir Eustace likt, og han opplever å like andre mennesker (s. 471). Han liker altså fellesskapet med andre mennesker, og har fått en ny omsorg for vennene og deres behov. Selv om Eustace nå er en drage, har han fått en ny medmenneskelighet eller nestekjærlighet. Jeg ser denne nye siden ved Eustace som en parallell til nestekjærlighetstanken i bibelfortellingen. Vi leser om den i Joh 13,34-35: ”Et nytt bud gir jeg dere: Dere skal elske hverandre. Som jeg har elsket dere, skal dere elske hverandre. Ved dette skal alle forstå at dere er mine disipler: At dere har kjærlighet til hverandre”. Eustace har blitt oppøvet i å se andre og deres virkelighet. Han har blitt oppøvet i empatisk innlevelse. Han har blitt konkret engasjert i å hjelpe andre, noe som ifølge professor Leif Gunnar Engedal ved MF er ”helt vesentlig med hensyn til identitetsutvikling og personlig modning”.⁹⁸ Eustace har blitt formet av sine prøvelser, så vel som av samværet med de andre. Inne i drageskinnet har Eustace blitt et bedre menneske, som har medfølelse med andre, og som har begynt å tjene sine venner – et kjennetegn på en kristen disippel.

⁹⁷ John Ronald Reuel Tolkien, *Hobbiten* (Oslo: Tiden Norsk Forlag A/S, 5. opplag 2002), 207-208, 246.

⁹⁸ ”Forandring til fryd og frustrasjon”, *VÅRT LAND*, 25. oktober 2010.

4.1.9 Et vitnesbyrd

Edmund møter Eustace med medfølelse, glede og tålmodighet (s. 473). Dette viser en svært forandret Edmund: Han som en gang var en forræder har blitt en gutt som det er godt å møte. Han har blitt forandret for alltid gjennom sitt møte med Aslan. Jeg ser i Edmunds endrede personlighet en parallell til Åndens frukt i Gal 5,22-23: ”Men Åndens frukt er kjærlighet, glede, fred, overbærenhet, vennlighet, godhet, trofasthet, ydmykhet og selvbeherskelse. ...” Edmund har blitt varig forandret gjennom møtet med Aslan, og har fått en ny natur. Hans fortid gjør ham også bedre i stand til å forstå hvordan Eustace har hatt det – Edmund har en dyp medfølelse med søskenbarnet sitt (s. 473). Han har også blitt en mild, vennlig og tålmodig gutt, som inviterer Eustace til åpenhet om sine opplevelser. Jeg ser Eustaces beretning om sitt møte med Aslan som et bilde på et kristent vitnesbyrd. I Apg 1,8 sier Jesus: ”... og dere skal være mine vitner i Jerusalem og hele Judea, i Samaria og helt til jordens ender”. Siden jeg ser Aslan som et bilde på Jesus Kristus, kan Eustaces samtale med Edmund ses som en parallell til en kristens vitnesbyrd. På den ene side forteller Eustace sin venn om sitt møte med Aslan, og om hvordan dette møtet har forandret ham. På den annen side har denne samtalen en dypere mening: Den bringer tankene hen til en kristens vitnesbyrd om et livsforvandlende møte med bibelfortellingens Jesus fra Nasaret.

Eustace forteller at Aslan var opplyst da han møtte ham, selv om natten var uten måneskinn (s. 473). Og Aslan ba Eustace om å følge ham (s. 474). Jeg ser dette som paralleller til Jesus som verdens lys og til det å følge Jesus i Joh 8,12. Her sier Jesus: ”... Jeg er verdens lys. Den som følger meg skal ikke vandre i mørket, men ha livets lys”. Aslan har kommet for å hjelpe Eustace, for å lede ham ut av den mørke situasjonen han befinner seg i. Dermed ser jeg igjen Aslan som et bilde på Jesus Kristus i bibelfortellingen.

Aslan ledet Eustace til en brønn, og Eustace tenkte seg at dette vannet ville kunne lindre smerten i foten hans (s. 474). Jeg ser denne brønnen og vannet som bilder på brønnen hvor en samaritansk kvinne fikk et møte med Jesus, og fikk smake det levende vann. Dette leser vi om i Joh 4,1-26. Både Eustace og denne kvinnen var syndere, som begge fikk et dyptgripende møte med en som forandret livet deres for alltid. Både de som møter Aslan i ”Ytterste hav” og de som møter Jesus i bibelfortellingen, blir aldri mer den samme. Dette styrker min oppfatning av de to fortellingene som parallelle tekster.

Drageskinnet til Eustace blir sammenlignet med et slangeskinn, noe som bringer tankene hen til djevelen i slangeskikkelse i 1 Mos 3. Eustace hadde med andre ord noe ondt i

seg, en ham som måtte av før han kunne gå ut i vannet. Eustace skulle bli satt fri ifra synden som holdt ham fanget. Men han klarte ikke selv å bli fri fra drageskinnet. Aslan måtte hjelpe ham, og behandlingen gjorde vondt (s. 474). Alle som har blitt klort av en katt vet at dette gjør vondt. Løvens skarpe katteklør skar inn i dragehuden til Eustace, og satte ham fri. Det kjentes ut som om klørne skar så dypt at de traff hjertet hans. Og akkurat dette var det som skjedde, om enn ikke i fysisk forstand. Eustaces harde steinhjerte blir forvandlet til et kjøtt hjerte under Aslans kvasse klør. Jeg ser dette som en klar parallell til det at mennesker blir satt fri ifra syndens bundethet, av bibelfortellingens Jesus Kristus. Joh 8,36 sier det slik: "Får Sønnen frigjort dere, da blir dere virkelig fri". Og i Luk 4,18 siterer Jesus Jesajas bok og sier: "... Han har sendt meg for å rope ut at fanger skal få frihet..." Det gjør vondt når dragehuden skjæres bort, men Eustace føler velbehag når han settes fri fra det ekle skinnet (s. 475). På samme måte kan det være hjerteskjærende vondt for mennesker når Jesus tar synd bort ifra livet deres, men etterpå kjenner man seg lett og glad, og det å bli kvitt tunge byrder føles befriende. Likedan må den samaritanske kvinnen ved brønnen ha følt seg, da hun oppløftet og glad løp inn i byen for å fortelle om sitt livsforvandlende møte med Jesus Kristus (Joh 4,1-26).

4.1.10 Hel og fri

I kirurgien begynner helbredelsesprosessen med et kutt. Man skjærer seg gjennom det friske vevet, for å komme til det syke. Det gjør vondt, men det er hva som må til.⁹⁹ Betente sår må også åpnes og renses før de kan gro. Grumset må ut. Det er smertefullt, men det hjelper. Aslan visste at bare en smertefull behandling kunne sette Eustace fri ifra drageskinnet. Og bare Aslans kvasse klør kunne gjøre jobben.

Kanskje kan drageskinnet som lagvis preller av Eustace også ses som en parallell til det å bekjenne synd. Johannes sier i 1 Joh 1,9: "Men dersom vi bekjenner våre synder, er han trofast og rettferdig, så han tilgir oss syndene og renses oss fra all urett". Jesus tilgir dem som bekjenner sine synder, og renses dem fra deres urett. På en liknende måte blir Eustace satt fri ifra sin ham av dårlig oppførsel – Aslan renses ham fra hans urett. Det er likevel viktig å understreke at det er Eustaces synder som blir tatt bort – ikke hans syndige natur.

Dale Patrich sa i en tale i Misjonskirken den 08.10.10 at når lagene av syndeskyld blir tatt av gjennom bekjennelsen, fører dette til at et menneske blir gjort helt. Det fører til en

⁹⁹ "Grey's Anatomy", Amerikansk dramaserie, episode 12, TV2, 26. oktober 2010.

gjenopprettelse. Resultatet er at denne personen igjen kan kjenne på frihet og glede, og han eller hun kan bære god frukt.¹⁰⁰ Det er nettopp dette som skjer med Eustace i ”Ytterste hav”. Gjennom hans bekjennelse og omvendelse blir lagene av skyld med Aslans hjelp tatt av ham. Dermed kan gutten føle frihet og glede, og kan bli til en større velsignelse for sine venner.

4.1.11 Disiplinering

Aslans kloring og dragehamen som preller av Eustace kan også ses som en parallell til disiplinering. Jesus brukte en lignelse fra vingården for å forklare hvordan Gud behandler Jesu disipler. I Joh 15,1-17 omtaler Jesus seg selv som ”det sanne vintre” og Gud som ”vinbonden” (vers 1). C.S. Lewis har sagt at Gud hvisker gjennom gleden, men at Han roper gjennom smerten. Og noen ganger må vår Far i himmelen rope. Wilkinson snakker om tre grader av Guds inngripen, med den hensikt å føre kristne mennesker til et fruktbart liv. Første grad er refs – en muntlig advarsel. Dette leser vi om i Hebr 12,5: ”Har dere glemt den formaningen som taler til dere som til barn: Min sønn, forakt det ikke når Herren irettesetter, mist ikke motet når han refser deg”. Andre nivå av disiplinering er ifølge Wilkinson tukt/oppdragelse: ”For Herren irettesetter den han elsker, og straffer hver sønn han tar seg av” (Hebr 12,6). Det tredje nivået av disiplinering sier Wilkinson er hudstryking.¹⁰¹ I min Bibel brukes ordet ”straff”. Vi kan også se Aslans behandling av Eustace som et bilde på den straffen det snakkes om i Hebr 12,6. Eustace har ikke lært av muntlige irettesettelser fra sine venner, heller ikke av Ripipips forsøk på å disiplinere ham (s. 439). Dermed må Aslan gå hardere til verks, for å komme stoltheten, egoismen og grådigheten hans til livs. Eustace blir straffet eller hudstrøket av Aslans klør, en behandling han aldri vil komme til å glemme, og som gjør at han aldri blir den samme gutten igjen. Mennesker som har fått en lignende behandling av Bibelens Jesus blir heller aldri mer den samme.

Uten drageham, men fortsatt som drage, ble Eustace kastet i vannet av Aslan. Her ble han forvandlet til en gutt igjen, og smerten ble borte (s. 475). Jeg ser dette som et bilde på den kristne dåpen. Vi leser om dåpen i blant annet Kol 2,12: ”For i dåpen ble dere begravet med ham, og i den ble dere også reist opp med ham, ved troen på Guds kraft, han som reiste Kristus opp fra de døde”. Den gamle Eustace i drageskikkelse ble begravet i hans ”dåpsvann”, og opp av vannet kom en ny Eustace, i nye klær (s. 475). Det første han gjør, er å be Edmund

¹⁰⁰ Dale Patrich, *Tale i Misjonskirken*, 8. oktober 2010.

¹⁰¹ Bruce Wilkinson, *Vintreets hemmeligheter. Lev et liv i overflod* (Skjetten: Hermon Forlag AS, 2002), 45-49.

om tilgivelse, og han blir tilgitt (s. 475). Dette viser den gjennomgripende forandringen som har skjedd med dem begge: Eustace ser at han har handlet galt og ber om unnskyldning, og Edmund er nådefull og tilgir ham. Eustace er heller ikke grådig lenger, og ønsker ikke flere skatter (s. 476). Likevel har Eustace tilbakefall – han har bare begynt å bli en forandret gutt (s. 476). Forandringen hans blir sammenlignet med en kur – en medisin med gradvis virkning (s. 476). Jeg ser denne kuren som en parallell til en kristens helliggjørelsesprosess. Selv om en kristen er frelst og rettfærdiggjort i Kristus, er det å bli mer lik Jesus en livslang prosess. En kristen persons helliggjørelse leser vi om i blant annet 2 Kor 7,1: ”Mine kjære, når vi har disse løftene, så la oss rense oss for all urenhet på kropp og sjel og fullføre vår helliggjørelse i ærefrykt for Gud”. Kristne menneskers prosess med å bli mer lik Jesus er livslang. Jeg ser kuren i ”Ytterste hav” som et bilde på denne helliggjørelsesprosessen. Sammenligningen med en medisin med gradvis virkning er treffende og illustrerende. På denne måten kan billedspråket i en barnebok som ”Ytterste hav” henvise til bibelske sannheter, og illustrere dem på en måte som åpner for innlevelse og forståelse.

4.1.12 Aslans bord

Jeg ser Aslans bord som et bilde på nattverden, som vi leser om i Matt 26,26-29, Mark 14,22-25 og Luk 22,15-20. Nattverdsmåltidet ble innstiftet av Jesus. Og Aslans bord er plassert på øya ”Verdens ende” på Aslans befaling (s. 518). Denne befalingen til Aslan kan ses på som en parallell til Jesu innstiftelsesord til nattverden, i Matt 26,26-28. Caspian og følget hans inntar dessuten et måltid ved Aslans bord som et sent kveldsmåltid. Også dette peker imot nattverdsmåltidet i bibelfortellingen. Dette ser vi i Matt 26,20: ”Da det ble kveld, tok Jesus plass ved bordet sammen med de tolv”.

Det ligger dessuten en kniv av stein på Aslans bord, og Lucy gjenkjenner den som den kniven heksen brukte til å drepe Aslan med (s. 518). Rekkefølgen i hendelsene i tilknytning til kveldsmåltidet er altså byttet om i ”Ytterste hav” i forhold til bibelfortellingen. I ”Ytterste hav” er Aslan allerede død – i bibelfortellingen er nattverdsmåltidet Jesu siste måltid. Likevel er tematikken i denne delen av ”Ytterste hav” klar. Kniven på Aslans bord bringer tankene henimot Jesu død, noe som styrker min oppfatning om Aslans bord som et bilde på nattverdsbordet i bibelfortellingen. Dessuten er det Aslans nærmeste venner og disipler som inntar måltidet ved Aslans bord denne kvelden. Også dette bringer tankene mine henimot nattverdsmåltidet i bibelfortellingen. I Matt 26,18 sier Jesus: ”... Mesteren sier: Min time er

nær; hos deg vil jeg holde påskemåltid med disiplene mine”. Jesus delte påskemåltidet og det påfølgende nattverdsmåltidet sammen med disiplene sine før han skulle lide og dø. Det er han selv som gir dem av brødet og vinen (Matt 26,26-28). Selv om Aslan på dette tidspunktet i Narnia-krøniken allerede har lidt soningsdøden, eksisterer Aslans bord på grunn av Aslan. Det må dermed være Aslan som sørger for at Caspian og vennene får mat denne kvelden (s. 518). Også dette at både Aslan og Jesus gir sine nærmeste venner og disipler mat de aktuelle kveldene, gjør at jeg ser på Aslans bord som et klart bilde på nattverdsmåltidet i bibelfortellingen. Dermed ser jeg også de to beretningene om kveldsmåltidene som parallelle tekstavsnitt.

4.1.13 De hvite fuglene

Det er ellers en flokk hvite fugler som får spise av maten ved Aslans bord (s. 527). Jeg ser disse fuglene som et bilde på engler. Vi kan lese om engler i blant annet Luk 2,13: ”Med ett var engelen omgitt av en himmelsk hærs-kare, som lovpriste Gud og sang” Fuglene synger, de har menneskelige stemmer, og de er store (s. 527). Dessuten kom fuglene flygende fra solen (s. 532), altså fra himmelen. Og de var omgitt av lys. Jeg har alltid forestilt meg engler som hvite. Og i Luk 2,9 kan vi lese om lyset som omgir en engel: ”Med ett sto en Herrens engel foran dem, og Herrens herlighet lyste om dem...”. Alt dette gjør at vi kan se på de hvite fuglene i ”Ytterste hav” som et bilde på engler i bibelfortellingen.

4.1.14 Drikkbart lys

”Ytterste hav” forteller også om drikkbart lys (s. 532). Dette vannet, eller lyset, kan ses som en parallell til livets vann i bibelfortellingen. Jesus snakker om livets vann i blant annet Joh 7,37-39. Vi kan også lese om livets vann i Åp 22,1: ”Engelen viste meg nå en elv med livets vann, klar som krystall. Den springer ut fra Guds og Lammets trone”. Vannet i ”Ytterste hav” er også klart (s. 527). Og vannet styrker reisefølget (s. 532), på en lignende måte som Den hellige ånd styrker de troende i bibelfortellingen. Apg 9,31 sier at kirken ”... vokste, styrket av Den hellige ånd”. Lyset blir sterkere etter hvert som skipet nærmer seg verdens ende, men styrket av det drikkbare lyset kan øynene til Caspian og de andre tåle lyset (s. 532). Ved verdens ende begynner Aslans land (s. 533). Og jo nærmere følget kommer, jo lysere blir vannet. Siden jeg ser Aslan som et bilde på bibelfortellingens Jesus, ser jeg det drikkbare lyset

som stadig blir sterkere i ”Ytterste hav” som et bilde på livets vann i bibelfortellingen. Johannes åpenbaring forteller om en elv med livets vann som ”springer ut fra Guds og Lammets trone” (Åp 22,1). Lammet er Jesus, og jeg ser Aslan som et bilde på ham. Det er i denne forståelsen jeg leser om det drikkbare lyset som blir stadig sterkere i ”Ytterste hav”. Lyset i barneboken blir sterkere jo nærmere man kommer verdens ende, og Aslans land. Jeg ser dermed det drikkbare lyset i ”Ytterste hav” som en parallell til livets vann i profetien i Åp 22,1.

4.1.15 Fristelser

Drinian vil ikke at sjømennene skal få øye på sjøkvinnene og deres undersjøiske land, da han er redd de vil forelske seg og hoppe over bord (s. 530). Jeg ser det at menn hopper over bord til sjøkvinner og en undersjøisk verden som en parallell til forførelse. I bibelfortellingen kan vi lese om forførelse i blant annet Mark 9,42 og Luk 17,1-3. Begge tekstene sier at det hadde vært bedre å bli kastet i havet med en kvernstein om halsen, enn å lokke en som tror på Jesus til fall. Sjøkvinnene lokker sjømennene til å kaste seg i havet, noe som fører til at de vil drukne. De nevnte bibeltekstene sier at å bli kastet i havet med en kvernstein om halsen er bedre enn å forføre noen. Kastes man i havet med en stein om halsen, vil man også drukne. Både ”Ytterste hav” og bibeltekstene forteller altså om forførelse som noe som resulterer i død. Derfor ser jeg sjømennene som kan hoppe over bord ved synet av sjøkvinner og en undersjøisk verden som et bilde på forførelse, slik vi leser om det i de nevnte bibeltekstene.

Når skipet har kommet svært nær verdens ende, vil Caspian dra sammen med Ripipip til verdens ytterste øst (s. 537). Jeg ser dette som en parallell til en kristen som blir fristet. I bibelfortellingen kan vi lese om fristelse i blant annet 1 Kor 10,13: ”Dere har ikke møtt noen overmenneskelig fristelse. Og Gud er trofast, han vil ikke la dere bli fristet over evne. Nei, når dere blir fristet, vil han vise en utvei, slik at dere kan holde ut”. Caspian blir fristet til å følge sin egen vilje, i stedet for sin livsoppgave. Selv om vennene prøver å snakke ham til rette, kommer han ikke til seg selv før Aslan kommer ham til unnsetning. Det er altså Aslan som kommer Caspian til hjelp, på en liknende måte som vår bibeltekst forteller at Gud vil vise mennesker som fristes en utvei. Det er Aslans ord som klarner hodet til Caspian (s. 538). På samme måte forteller Guds ord arme mennesker som strever om forskjellen på rett og galt. Aslan gir Caspian en streng formaning, og sier det siste som den unge kongen i sin egenrådighet vil høre (s. 538). Samtidig er det nettopp dette Caspian trenger å høre. På en

liknende måte forteller Guds ord kristne mennesker hva de trenger å vite, ikke nødvendigvis hva de alltid har mest lyst til å lese eller høre. Gud har skapt alle mennesker og vet hva vi trenger – før vi er klar over det selv. Jeg ser dermed Caspians egenrådige planer og den hjelpen han får i ”Ytterste hav ” som et bilde på fristelse og guddommelig innngripen i bibelfortellingen.

4.1.16 Lammet

På slutten av boken ”Ytterste hav” leser vi om et lam som står på gresset mellom barna og foten av himmelen (s. 540). Jeg ser dette lammet på gresset som en parallell til Joh 21,1-14, hvor Jesus viser seg for disiplene ved Tiberiassjøen. Dette støtter min oppfatning om Edmund, Lucy og Eustace som paralleller til noen av Jesu nærmeste disipler. Jesus blir i Bibelen referert til som Guds lam. Dette ser vi i Joh 1,29: ”Dagen etter ser han Jesus komme gående mot seg, og han sier: Se, Guds lam som bærer bort verdens synd!” I ”Ytterste hav” inviterer lammet barna på frokost (s. 540), mens Jesus i den aktuelle bibelteksten sier til disiplene sine: ”... Kom og få mat!” (Joh 21,12). Både barna og disiplene kommer også fra båter på havet. Og begge tekstene forteller om bål hvor det blir stekt fisk (s. 540 og Joh 21,9). I ”Ytterste hav” blir lammet dessuten forvandlet til en løve – til løven Aslan. Og Jesus blir i Bibelen referert til som ”løven av Juda stamme” (Åp 5,5). Parallellene mellom tekstene er mange og sterke.

Aslan åpner også en dør i himmelen for barna (s. 541). Også Johannes åpenbaring forteller om en åpent dør i himmelen, i Åp 4,1. Det er Jesus som har åpnet en dør i himmelen, for alle som tror på ham. Når Aslan åpner himmelen i ”Ytterste hav”, blir himmelen som flerres åpen sammenlignet med et forheng som revner (s. 541). Jeg ser dette som et klart bilde på forhengene som revner i templet idét Jesus dør (Matt 27,51, Mark 15,38, Luk 23,45). Lammet som står på gresset i ”Ytterste hav” har altså en dypere mening, som Jesus på stranden i bibelfortellingen. Lammet som steker fisk i denne barneboken må derfor kunne ses på som et bilde på Jesus som viser seg for disiplene ved Tiberiassjøen i Joh 21,1-14. Her ser vi igjen de aktuelle tekstavsnittene som parallelle fortellinger.

Aslan sier også at barna kjenner ham (s. 541). Og ingen av disiplene spør hvem mannen på stranden er. De gjenkjenner ham – de kjenner jo Jesus. Joh 21,12 sier: ”... De visste at det var Herren”. Barna kjenner Aslan, som disiplene kjenner Jesus. Barna har brukt mye tid sammen med Aslan, og har lært ham å kjenne. Og disiplene har lært å kjenne Jesus ved å være sammen med ham. Også Knut Tveitereid fremhever dette samværet med Jesus

som et viktig kjennetegn ved det å være en disippel.¹⁰² Aslan sier også til barna at han har et annet navn i deres verden, og at de må lære å kjenne ham ved dette navnet. Han sier at barna kom til Narnia nettopp av den grunn å kjenne ham der for en stund, slik at de kan kjenne ham bedre i sin egen verden (s. 541). Jeg tenker meg at det navnet det her henvises til er bibelfortellingens Jesus Kristus, og at Aslan dermed er et bilde på Bibelens Jesus fra Nasaret. Ved å lese om Aslan i Narnia-bøkene, vil menneskebarn i alle aldre dermed kunne få en større forståelse for hvem Jesus er. For å bli kjent med Jesus, må mennesker likevel få et personlig møte med ham. Men en barnebok som ”Ytterste hav” kan inspirere til et slikt møte, ved å gjøre mennesker nysgjerrige på hvem Jesus er. De mange språklige bildene i ”Ytterste hav” fungerer som vinduer som åpner opp for en dypere mening bak ordenes bokstavelige betydning. Parallellene i boken kan dermed føre lesere inn i en annen og større fortelling: Den store fortellingen om Jesus fra Nasaret. En barnebok som ”Ytterste hav” kan dermed føre leseren noen skritt nærmere et personlig kjennskap til Jesus Kristus i bibelfortellingen.

4.1.17 Ripipips lengsel etter Aslans land

Ripipips oppdrag å reise til det ytterste øst minner meg om riddernes søken. En søken har alltid en grunn, og den er en lang og farefull ferd. En ridder må på sin søken møte både seg selv og den ytterste grense.¹⁰³ Vesle Ripipip er tapper som den mest heltemodige ridder, og også hans reise innebærer farer og prøvelser. Duriez fremhever Ripipips lengsel etter Aslans land som noe som gir musens liv glede og mening. Duriez sier videre at denne lengselen som peker imot glede for Lewis er et karakteristisk trekk ved fantasy-litteratur. På denne måten blir skapelsen av en annen verden en måte å skape forsoning mellom menneskene og verden: Å utforme en oppfyllelse av vår lengsel. Andre verdener er derfor åndsarenaer. Ifølge Duriez har Lewis sagt at ”for å konstruere besnærende og gripende ”andre verdener” må du gå ut ifra den eneste ”andre verdenen” du kjenner, den åndelige”. Glede var for C.S. Lewis den viktigste nøkkelen til å forstå både menneskenaturen og vår skaper. Gleden peker imot himmelen.¹⁰⁴ Jeg ser i det ovenfor nevnte sitatet av Lewis igjen et gjenskinn av Platon, som sa at idèene er det virkelige, det egentlige, og at vår verden bare er en manifestering av denne idèverdenen. Her ser vi på nytt at påvirkning fra middelalder- og renessanselitteratur har ligget til grunn for C.S. Lewis under-skapelse: Det fantastiske eventyrlandet Narnia.

¹⁰² Tveitereid, *En helt overkommelig disippel*, 60.

¹⁰³ Crossley-Holland, *Konge og legende*, 97.

¹⁰⁴ Duriez, *A Field Guide to Narnia*, 77-78.

4.1.18 Viktige momenter i "Ytterste hav"

Det er en skarp kontrast mellom Eustace og flere av de andre karakterene i boken. Eustace er fryktsom og uhøflig, mens kong Caspian og musen Ripipip er høflige og modige. Dermed ser jeg gamle kristne dyder komme til uttrykk i personlighetene til Caspian og Ripipip, og jeg ser dem som bilder på disipler av Jesus.

Ripipips oppdrag å dra til det ytterste øst kan sammenlignes med et kristent kall. Det samme kan Caspians oppdrag om å finne syv lorder. Jeg ser kong Caspian som et bilde på apostelen Paulus. De har begge i oppdrag å dra til verdens ende, og begge setter bundne mennesker fri.

Lucy får også et viktig oppdrag: Å hjelpe tramperne til å bli synlige. Hun er modig som en tapper ridder, og dermed ser jeg Bibelens likeverdstanke komme til syne gjennom henne. Jeg ser henne også som et bilde på en kristen disippel.

Kranglingen mellom Edmund og Caspian kan ha en annen betydning, som striden mellom Jesu apostler. Med blikket festet på Aslan kommer vennene imidlertid tilbake på rett kurs. Det samme skjer med Jesu disipler, når de fokuserer på Jesus.

Jeg ser kontrasten mellom mørke og lys i "Ytterste hav" som et bilde på spenningen mellom det gode og det onde i bibelfortellingen. Og Lucys hvisken til Aslan kan være en parallell til bønn.

Eustace utvikler seg mye i historien, gjennom samværet med vennene og med Aslan. Eustaces beretning om hans møte med Aslan kan ses som et bilde på en kristens vitnesbyrd. Eustace blir med Aslans hjelp satt fri ifra sin ham av dårlig oppførsel, som Jesus setter oss fri ifra synd. Jeg ser Eustaces "kur" som et bilde på helliggjørelsesprosessen.

Aslans bord kan ses som en billedlig fremstilling av nattverden. Samtidig kan de store hvite fuglene representere engler, mens det drikkbare lyset kan være en parallell til livets vann.

Både "Ytterste hav" og Bibelen forteller om forførelse som noe som resulterer i død. Videre ser jeg Caspians egenrådighet og den hjelpen han får av Aslan som et bilde på fristelse og guddommelig inngripen i bibelfortellingen.

Lammet på gresset kan ses som et bilde på Jesus ved Tiberiassjøen. Barna blir dermed å se på som bilder på Jesu disipler. På denne måten kan billedspråket i "Ytterste hav" henvise til bibelske sannheter, og åpne for ny innlevelse og forståelse.

Kapittel fem

KONKLUSJON

C.S. Lewis valgte eventyrsjangeren da han skulle skrive barnebokserien ”Legenden om Narnia,” da han mente at eventyret utgjorde den beste rammen for det han hadde å si.

”Løven” startet med at forfatteren så bilder som på et indre lerret i hodet. Han begynte også å drømme om en løve, som etter hvert fikk navnet Aslan, og som har store likhetstrekk med bibelfortellingens Jesus Kristus – ”løven av Juda stamme.”

C.S. Lewis var professor i middelalder- og renessanse- litteratur, og han var inspirert av disse periodenes litteratur og tenkning under skrivingen av Narnia-serien. Han var blant annet influert av Platon og Augustin, og av blant andre forfatterne Spencer og MacDonald. I middelalderen var allegorisk skriving utbredt, og C.S. Lewis hadde inngående studert litterære verk hvor allegori er dominerende i formspråket. Han hadde også selv skrevet bøker i denne sjangeren. Likevel vil jeg ikke kalle ”Løven” og ”Ytterste hav” for bibelske allegorier. I stedet vil jeg velge begrepet som Lewis selv foretrakk: ”Supposal.” Om vi skulle anta eller se for oss at Kristus ble inkarnert i en annen verden, ville han sannsynligvis ligne den gode løven Aslan.

C.S. Lewis var også inspirert av sin gode venn J.R.R. Tolkien, mannen som skapte blant annet ”Ringenes herre-” trilogien. Tolkien snakket om sitt ”Middle-earth” som en under-skapelse, en ”sub-creation.” Narnia ble C.S. Lewis`under-skapelse, selv om Narnia ikke utgjør et selvstendig mytologisk univers som tilfellet er det med Tolkiens ”Middle-earth”. Likevel har også Lewis skapt en egen verden: Det fantastiske eventyrlandet Narnia. Parallele eventyrverdener har vært viktige så lenge som menneskene har fortalt historier. Når de fire Pevensie-søsknene går gjennom garderobeskapet og inn i Narnias snødekkede skog, appellerer fortellingen derfor til noe dypt menneskelig. Vi har alle en lengsel i oss etter noe annet, noe utenfor og bortenfor vår egen sansbare virkelighet. Denne lengselen ser vi også uttrykt mot slutten av ”Ytterste hav,” illustrert gjennom Ripipips lengsel etter Aslans land.

Vesle Ripipip er modig som den tapreste ridder, og nettopp middelalderens ridderfortellinger danner mye av bakteppet til Narnia-bøkene. Gamle kristne dyder kommer til uttrykk gjennom karakterenes personligheter, og er med på å illustrere deres vekst og modning. Barna forblir forandret under sitt opphold i Narnia, ikke minst gjennom sine møter med Aslan. Deres

endringsprosesser har store likhetstrekk med disiplers gjennomgripende forandring etter å ha møtt og blitt kjent med bibelfortellingens Jesus Kristus. Disiplenes liv sammen med Jesus blir i "Løven" og "Ytterste hav" levendegjort gjennom barnas opplevelser sammen med Aslan i Narnia.

Narnia-bøkene har gjennomgående middelalderens og renessansens litteratur og filosofi som bakteppe, og gjennom hele "Løven" og "Ytterste hav" kan vi se paralleller til Bibelen, uttrykt gjennom billedspråket i barnebøkene. C.S. Lewis har dermed skapt en barnebokserie som i seg selv er spennende og underholdende lesning, men som også inneholder en dypere mening, et annet betydningsnivå bak ord og uttrykks bokstavelige betydning. Her bruker forfatteren språklige bilder. Resultatet er en barnebokserie som foruten å være spennende lesning også kan gi oss et utvidet perspektiv på det vi leser om i Bibelen. Slik kan kristne sannheter bli vakkert illustrert i en fiksjonskontekst gjennom fortellingen om vanlige barns møte med eventyrlandet Narnia. Gjennom dette kan både barn og voksne få en dypere forståelse for Bibelens budskap, samt for hva det innebærer å være en etterfølger av Jesus fra Nasaret.

LITTERATURLISTE

Abrams, Meyer Howard. *A Glossary of Literary Terms/Seventh Edition*. Boston: Heinle & Heinle, 1999.

Augustin. *De Civitate Dei – Gudsstaten eller Guds by*. Oslo: Pax Forlag A/S, 2010.

Austnaberg, Hans/Mæland Bård (red.). *Grensesprengende. Forkynnelse for ungdom 15-18 år*. Trondheim: Tapir Akademisk Forlag, 2009.

Bæksted, Anders. *Nordiske Guder og Helter. Myter og sagn fra førkristen tid*. Oslo: H. Aschehoug & Co, 2002.

Bendana, Alejandro/Heiene, Gunnar/Jones John Y. (eds.). *Global Justice – The White Man's Burden? Essays on Development and Justice in honor of Øystein Tiveter*. Bergen: Fagbokforlaget, 2007.

Berg, Tove/Guldal, Reidunn. *Alle tiders norsk. Dei språklege emna. 1.-3. årssteget. Nynorsk*. Oslo: H. Aschehoug & Co., 1986.

Bibelen. Det gamle og Det nye testamentet. Bibelselskapet 1978/2005. Det Norske Bibelselskap, 2006.

Bunyan, John. *The Pilgrim's Progress from this world to that which is to come*. Boston: American Tract Society, Utgitt som en helhet for første gang i 1728.

Coren, Michael. *C. S. Lewis. Mannen som skapte Narnia*. Skjetten: Hermon Forlag AS, 2006.

Crossley-Holland, Kevin. *Konge og Legende. Historien om Kong Arthur og Ridderne av Det runde bord*. Oslo: N.W. Damm & Søn AS, 2001.

Drangsholt, Janne Stigen. "En portal til virkeligheten". *Aftenposten innsikt*, 11, 2009

Duriez, Colin. *A Field Guide to NARNIA*. Madison: InterVarsity Press, 2004.

Eide, Tormod. *Retorisk Leksikon*. Oslo: Universitetsforlaget, 1990.

Eriksen, Per. "Forandring til fryd og frustrasjon". *VÅRT LAND*, 25. okt. 2010.

Ford, Paul F. *Companion to NARNIA. Revised and Expanded*. San Francisco: HarperSanFrancisco, 2005.

Fuller, Edmund/Kilby, Clyde S./Kirk, Russell/Montgomery, John W./Walsh, Chad. Edited by John Warwick Montgomery. *Myth allegory and Gospel. An Interpretation of J.R.R. Tolkien/C. S. Lewis/G. K. Chesterton/Charles Williams*. Minneapolis: Bethany Fellowship, 1974.

Greaker, Arild. *Jesu korsfestelse. Det historiske bakgrunnsmiljøet, sammensvergelsen og rettergangen*. Oslo: Mustard Seed, 2004.

”Grey`s Anatomy”, *Amerikansk dramaserie, episode 12*, TV2, 26. oktober 2010.

Gundersen, Karin. *Allegorier. Innganger til Litteraturens rom*. Oslo: H. Aschehoug & Co, 1999.

Heiene, Gunnar/Thorbjørnsen, Svein Olaf. *Fellesskap og Ansvar. Innføring i kristen etikk*. Oslo: Universitetsforlaget AS, 1994.

Hinten, Marvin D. *The Keys to the CHRONICLES. Unlocking the Symbols of C. S. Lewis`s Narnia*. Nashville: Broadman & Holman Publishers, 2005.

Kortner, Olav/Munthe, Preben/Tveterås, Egil. *Aschehoug og Gyldendals STORE NORSKE Leksikon, bind 1 -12*. Oslo: Kunnskapsforlaget, H. Aschehoug & Co A/S og A/S Gyldendal Norsk Forlag, 1978.

Küng, Hans. *The Catholic Church*. London: Phoenix Press, 2002.

Lewis, Clive Staples. Dorsett, Lyle W./Mead, Marjorie Lamp (red). *Letters to Children*. New York: Touchstone, 1995.

Lewis, Clive Staples. Edited by Walter Hooper. *Of other worlds. Essays and stories*. Orlando: Harcourt Brace & Company, 1966.

Lewis, Clive Staples. *Tatt av gleden*. Først utgitt: London: HarperCollins Publishers, 1955. Oversatt: Oslo: Luther Forlag, 2007.

Lewis, Clive Staples. *The Allegory of Love. A study in medieval tradition*. Oxford: Oxford University Press, 1936

- Lewis, Clive Staples. *The Chronicles of NARNIA*. London: HarperCollins Publishers Ltd, 2001.
- Lewis, Clive Staples. *The Pilgrim`s Regress*. London: Fount, 1998.
- Lothe, Jakob. *Fiksjon og film. Narrativ teori og analyse*. Oslo: Universitetsforlaget AS, 2003.
- Ord i Bibelen. Utarbeidet av Gunnar Johnstad*. Det Norske Bibelselskap, 3. opplag 2002.
- Patrich, Dale. *Tale i Misjonskirken*. 8. oktober 2010.
- Sanders, Andrew. *The Short Oxford history of English Literature*. Oxford: Oxford University Press, 1994.
- Skarsaune, Oskar. *Myte og virkelighet. En innføring i C. S. Lewis' liv og forfatterskap*. Oslo: Credo Forlag A.S, 1995.
- Swift, Jonathan. *Gullivers reise til Lilleputt*. Århus: Aarhus Stiftsbogtrykkerie, 1999.
- Tolkien, John Ronald Reuel. *Hobbiten*. Oslo: Tiden Norsk Forlag, 2002.
- Tveitereid, Knut. *En helt overkommelig disippel*. Oslo: Det Norske Bibelselskap, 2005.
- Wagner, Richard. *C. S. Lewis & Narnia for Dummies*. Indianapolis: Wiley Publishing Inc, 2005.
- Wells, Samuel. *Christian Ethics. An introductory reader*. Chichester: Blackwell Publishing Ltd, 2010.
- Wilkinson, Bruce. *Vintreets Hemmeligheter. Lev et liv i overflod*. Skjetten: Hermon Forlag AS, 2002.
- Wilson, Andrew Norman. *C. S. Lewis. A Biography*. Glasgow: HarperCollins, 1991.
- Wisløff, Carl Fr. *Jeg vet på hvem jeg tror*. Oslo: Lunde Forlag AS, 2000.
- Wyller, Egil A. *Platon I. Grunnvisjonen og det Skjønne*. Oslo: Andresen & Butenschøn AS og Spartacus AS, 1995.